

Jeanette Brendemo Braaten

Tolking av kompetansemål i kunst- og håndverksfaget

En praksisledet studie av et kompetansemål fra LK20 der både lærernes tolkning og egen utforskning står i fokus

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for estetiske fag
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2024 Jeanette Brendemo Braaten
Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

«Spørsmålet om Ola som skal bli snekker har laget gnagsår i tankene mine i løpet av dette året. Og til slutt gikk det opp et lys for meg og det ble klarere og klarere igjennom min egen skapende prosess med myke materialer» - Jeanette Brendemo Braaten

I løpet av grunnskolen møter elevene mange fag som har hver sine delemner og mål, og det er lærerne som setter opp timeplanen. Lærerne arbeider etter kompetansemål fra gjeldene læreplan, og tar valg hver eneste dag i henhold til denne. Kompetansemål handler om den kompetansen elevene skal ha etter endt utdanning (Utdanningsdirektoratet, 2023). Om vi ser på kompetansebegrepet alene handler det om å bruke kunnskaper og ferdigheter i ulike situasjoner i hverdagen der man kan reflektere selv og tenke kritisk (Utdanningsdirektoratet, 2023). I en fornyet læreplan fra daværende Kunnskapsløftet 2006, løfter Kunnskapsløftet 2020 frem dybdelæring som begrep. Dybdelæring handler om å kunne noe så godt at man forstår sammenhengen i andre situasjoner, også utenfor skolen (Utdanningsdirektoratet, 2023). Dermed henger dybdelæring og kompetansemål sammen ved at elevene skal lære noe så godt, at etter endt skolegang så skal kunnskapen kunne brukes i andre sammenhenger.

Ett av kunst- og håndverksfagets kjerneelementer fra LK20 er, *håndverksferdigheter*.

Håndverksferdigheter handler om å bruke materialer, redskaper og teknikker og å lære å utvikle håndlag og praktiske ferdigheter. Det er fagets kjerne. Liv Merete Nielsen skriver om det hun karakteriserer som kunst og håndverksfagets «byggesteiner» (Nielsen, 2019, s. 20). Her trekker hun frem at faget både inneholder materialer, redskaper og teknikker, men også kunst og formkultur og estetiske virkemidler (form, farge og komposisjon). Håndverksferdigheter som kjerneelement er slikt sett et av fagets «byggesteiner».

I denne masteroppgaven har jeg funnet ut hvordan tre lærere i skolen i dag tolker det samme kompetansemålet i faget Kunst- og håndverk. Jeg kontaktet dyktige faglærere som alle har mange års erfaring på hver av sine felt for å stille de samme spørsmålene om det samme kompetansemålet. Noen er opptatte av de myke materialene, som strikking og sying, mens en annen er glad i å la elevene arbeide i sløydssalen og med treverk. Personlig så er jeg opptatt av myke materialer. Som snart ferdig utdannet lærer ønsket jeg å arbeide praktisk, i denne masteroppgaven, mot det samme kompetansemålet som lærerne. Jeg ønsket å ta egne valg og tilegne meg kroppslige erfaringer og nye kunnskaper for å forberede meg mot en hverdag som nyutdannet lærer. Jeg ønsker å møte elevene mine på best mulig måte ved å lære av andre lærere, samtidig som jeg ønsker å se mine erfaringer opp mot deres til slutt.

Etter intervjuet med de tre faglærerne i kunst- og håndverk kom det frem en rekke interessante funn. Ifølge Goodlads «fem ansikter», eller fremtoninger, så er det *den oppfattede læreplanen* (Imsen, 2020, s. 294) som er relevant når lærernes tolkninger legges frem i drøftingen. Her kommer det blant annet frem at lærernes ordforråd og ordbruk blir sentral når de snakker om kjente materialer. Det viser seg at lærerne tolker kompetansemålet etter sin egen kompetanse og

forforståelse i faget. Den hermeneutiske sirkelen er sentral (Ebdrup, 2023), der både fortolkning og forforståelse henger tett sammen.

Mitt eget skapende arbeid med restegarn viser til de samme tendensene, samtidig som jeg er opptatt av alle spørsmålene som dukker opp i prosessen mot å lage en veske av restelapper. I *den erfarte læreplanen* fra Goodlad (Imsen, 2020, s. 296), så kommer oppgavens praktiske del til syne. Jeg stiller et spørsmål der jeg lurere på om min kompetanse innenfor strikking kan hindre Ola sine interesser innenfor sløyd, da det ikke er mitt sterkeste felt. I denne masteroppgaven er det min erfaring som forsker som er interessant, da jeg har en praksisledet forskning som metode og prosessen er i fokus i det skapende arbeide. I arbeidet med restegarn så får jeg utfordret meg og gjort meg opp noen nyttige erfaringer underveis som kan knyttes opp til arbeid i skolen. Et annet funn som også er interessant er hvordan å lære noe nytt – ved bruk av internett, eller kloke ord og kunnskap fra en som sitter ved siden av og har mange års erfaring med håndverkstradisjoner?

Masteroppgaven tar for seg et sammensurium av lærernes tolkninger av kompetansemålet, samtidig som jeg som forsker skal få gjort meg noen erfaringer med det samme målet for å sikre at jeg kan ta gode valg for mine fremtidige elever.

Abstract

"The question about Ola, who wants to become a carpenter, has been gnawing at my thoughts throughout this year. And finally I had a realisation which became clearer and clearer through my own creative process with soft materials" - Jeanette Brendemo Braaten

During primary school, students encounter many subjects, each with their own subtopics and goals, and it's the teachers who set the timetable. Teachers work according to competence goals from the current curriculum and make choices every day accordingly. Competence goals are about the competence students should have after completing their education. Looking solely at the concept of competence, it's about using knowledge and skills in various everyday situations where one can reflect and think critically (Utdanningsdirektoratet, 2023). In a renewed curriculum from the former Knowledge Promise (Kunnskapsløftet) of 2006, the Knowledge Promise of 2020 highlights the concept of depth learning. Deep learning is about knowing something so well that you understand its relevance in other situations outside of school (Utdanningsdirektoratet, 2023). Thus, depth learning and competence goals are interconnected in that students are supposed to learn something so well that the knowledge can be applied in other contexts after completing their schooling.

One of the core elements of the arts and crafts subject from the Knowledge Promise of 2020 is "craft skills." This highlights the essence of the subject, which is about using materials, tools, and techniques and learning to develop manual skills and practical abilities. Liv Merete Nielsen writes about what she characterises as the "building blocks" of arts and crafts (Nielsen, 2019, p. 20). Here, she highlights that the subject encompasses not only materials, tools, and techniques but also art and design culture and aesthetic elements (form, colour, and composition). Craft skills as a core element are thus one of the "building blocks" of the subject.

In this master's thesis, I have explored how three teachers in today's schools interpret the same competence goal in the subject of Arts and Crafts. I contacted skilled subject teachers, each with many years of experience in their respective fields, to ask them the same questions about the same competence goal. Some are focused on soft materials, such as knitting and sewing, while another enjoys letting students work with wood in the workshop. Personally, I am interested in soft materials. As a soon-to-be qualified teacher, I want to work practically towards the same competence goal as the teachers in this master's thesis. I want to make my own choices and acquire physical experiences and new knowledge to prepare myself for a life as a newly qualified teacher. I want to meet my students in the best possible way by learning from other teachers, while also comparing my experiences to theirs.

After interviewing the three subject teachers, a range of interesting findings emerged. I used Goodlad's "curriculum theory" (Imsen, 2020, p. 294) in the discussion, and when it comes to the interviews with the teachers where they interpret the competence goal, this is about the perceived curriculum. It emerges, among other things, that the teachers' vocabulary and

terminology become central when they talk about familiar materials. It turns out that teachers interpret the competence goal based on their own competence and understanding in the subject. The hermeneutic circle is central, where both interpretation and understanding are closely intertwined.

My own creative work with leftover yarn reflects the same tendencies, while I am also concerned with all the questions that arise in the process of making a bag out of scraps. In Goodlad's "experienced curriculum" (Imsen, 2020, p. 296), the practical part of the task is revealed. I pose a question where I wonder if my competence in knitting can hinder Ola's interests in woodworking, as it is not my strongest field. In this master's thesis, it is my experience as a researcher that is interesting, as I have practice-led research as a method, and where the process is the focus of my creative work. In working with leftover yarn, I challenge myself and gain some useful experiences along the way that can be linked to work in schools in the future. Another finding that is also interesting is how to learn something new – through the internet or old wisdom and wise words from someone sitting next to you?

The master's thesis addresses a mix of the teachers' interpretations of the competence goal, while as a researcher, I will gain experiences with the same competence goal to ensure that I can make good choices for my future students.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	9
1.1	Problemstilling	10
1.2	Begrepsavklaring.....	11
1.3	Avhandlingens struktur.....	11
2	Teoretisk grunnlag	12
2.1	Relatert forskning	12
2.2	Læreplanteori	13
2.2.1	Kunnskapsløftet 2006.....	13
2.2.2	Kunnskapsløftet 2020.....	14
2.2.3	LK06 og LK20, sett opp mot hverandre.....	15
2.2.1	Begrepsliste til det valgte kompetansemålet.....	16
2.2.2	Egen tolkning av det valgte kompetansemålet.....	18
2.3	Læreplanens «fem ansikter»	19
2.4	«Byggesteiner» i kunst- og håndverksfaget	21
2.5	«Erfaring» sett i lys av pragmatismen	22
3	Forskningsdesign og metode	23
3.1	Hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming	23
3.2	Kvalitativt intervju.....	24
3.2.1	Informanter.....	25
3.2.2	Transkribering.....	26
3.3	Praksisledet forskning - eget skapende arbeid	27
3.4	Etiske utfordringer	27
3.4.1	Personvern og tillatelse	27
3.4.2	Relasjon, respekt og troverdighet	28
4	Eget skapende arbeid	29
4.1	Forarbeid.....	29
4.1.1	Avgrensning av arbeidet og valg av materiale.....	29
4.1.1	Inspirasjon fra kreative influenserprofiler.....	31
4.1.2	Garntyper og sortering	33
4.1.3	Material og kvalitet.....	34
4.2	Utprøvinger med ulike sammenføringsteknikker i myke materialer	35
4.2.1	Strikking og toving	36
4.2.2	Hekling	38

4.2.3	Søm, broderi og veving.....	38
4.2.4	Oppsummering av arbeidet med utprøvinger i myke materialer	39
4.3	Veien frem til et ferdig produkt.....	40
4.3.1	Digitalt tegnede skisser.....	41
4.3.2	Strikkede prøvelapper	42
4.3.3	Bearbeiding av prøvelapper	44
4.3.4	Sammenføring av prøvelapper	45
4.3.5	Ferdig produkt	48
5	Resultater og funn	49
5.1	Intervju.....	49
5.1.1	Lærer 1.....	49
5.1.2	Lærer 2.....	51
5.1.3	Lærer 3.....	54
5.1.4	Visualisering av læreres ordbruk.....	55
5.1.5	Oppsummering av funn knyttet til intervju med lærere	57
5.2	Eget skapende arbeid	57
5.2.1	Restegarn som materiale.....	58
5.2.2	Redskaper og teknikker innenfor myke materialer	59
6	Drøfting	60
6.1	Den oppfattede læreplanen	60
6.2	Den erfarte læreplanen	62
6.3	Didaktisk refleksjon.....	64
7	Bibliografi	67
7.1	Figurer og tabeller	71
8	Vedlegg.....	73
8.1	Samtykkeskjema	73
8.2	Intervjuguide.....	76

Forord

Når førstemann ble født fikk vi et kort hvor det sto «it takes a village to raise a child». Denne mastergradsavhandlingen hadde ikke vært til uten hjelp og støtte fra mennesker rundt meg. Dermed har denne mastergradsavhandlingen på sett og vis blitt mitt «barn nr. 3». Først og fremst så ønsker jeg å takke veiledere mine dette året, Anniken og Karete, for en god veiledning både før og under masterarbeidet. Takk for at dere, med deres innspill, drøftinger og kompetanse, gang på gang har satt ord på det jeg prøver å si. Dere har vært gode på å hale meg i land og sørge for at denne mastergradsavhandlingen blir levert med både ydmykhet, men også med en enorm stolthet.

Jeg ønsker å rette en takk til lærerne som stilte til intervju i løpet av denne perioden. Takk for at dere ville dele av deres kunnskap og takk for alle heiarop! I tillegg vil jeg rette en stor takk til kollokviegruppen min i kunst- og håndverk gjennom disse fem årene, Charlotte, Thea, Silje og Joel, for mange konstruktive og nyttige samtaler om både fag og masterarbeid. Hytteturer på Notodden vil alltid være med i minnebøkene, og jeg ønsker dere masse lykke til i læreryrket og håper vi møtes på vår vei!

Tusen takk til mamma og svigermor for både restegarn og barnepass. Jeg er glad jeg har dere på laget mitt og at dere stiller opp slik at jeg kan få ferdig utdannelsen min. Videre vil jeg gjerne takke mannen min, Jørgen, for tålmodigheten når humøret skorter etter intense skrivedager. Takk for at du kommer med en kopp te og gode smil. Du er så god på å visualisere og aktualisere problemstillinger, takk for innspill underveis, selv om dette ikke er ditt fagfelt. Takk for at du korrekturleste masteroppgaven min.

Denne mastergradsavhandlingen har bydd på mange fine og interessante strikke- og arbeidstimer i løpet av skoleåret. I kombinasjon med pedagogikkstudier har det vært givende og intensiv jobbing på tvers av fagemner. Formiddager har gått til skriving og kvelder har gått til strikking. Med to små under tre år har dette vært intenst, men ekstremt givende når man ser at det går. Så helt til slutt ønsker jeg å rette en helt spesiell takk til guttene mine, Matheo og Noah, som alltid hjelper mamma med å koble ut masterjobbingen på ettermiddagene og i helgene. Dere betyr mer enn dere noen gang vil skjønne. Denne masteren er skrevet for dere og for mine fremtidige elever i barneskolen.

Nå gleder jeg meg stort til å fullføre syv års utdanning ved universitetet i Sør-Øst Norge, og sette kursen mot «voksenlivet» og arbeidet som lektor. Takk for meg!

Porsgrunn/Notodden, 22. April 2024

Jeanette Brendemo Braaten

1 Innledning

«Læreplanen er lærerens viktigste arbeidsdokument»
(Imsen, 2020, s. 300).

Som nyutdannet grunnskolelærer med master i kunst- og håndverksfaget føler jeg et enormt ansvar i møte med mine fremtidige elever. Samtidig som jeg skal være med å danne et menneske, sette grenser og ta bevisste valg i klasserommet, så skal jeg også hjelpe elevene til å bli kreative og kompetente individer. Jeg skal være med å ruste dem for hverdagens nå og fremtidens da. I lærerens viktigste arbeidsdokument, Kunnskapsløftet fra 2020 (LK20), har læreren et handlingsrom for å tilpasse opplæringen til alle elevene i klasserommet. Den gir meg muligheten til å tilpasse både aktiviteter og læringsressurser, og sammen med elevene skal jeg ta valg om både innhold og arbeidsmåter (Utdanningsdirektoratet, 2023).

I LK20 møter vi begrepet kompetansemål. Det var først i LK06 at ordet kompetansemål ble brukt i en norsk læreplan og da ble det omtalt som «gjøre-mål» (Imsen, 2020, s. 290). Disse gjøre-målene handler om at elevene skal, etter endt utdanning, ha kunnskap om det som kompetansemålene legger frem. Det er også en større satsning på dybdelæring nå, enn før. Dybdelæring blir forklart som noe elevene skal lære så godt at man forstår sammenhenger, selv i nye situasjoner (Utdanningsdirektoratet, 2023). Kompetansemål er definerte mål i læreplanen som skal beskrive kompetansen elevene skal oppnå etter endt undervisning. I seg selv betyr ordet kompetanse at det er kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon. Det vil si at det ikke bare er læreren som skal stå å undervise foran elevene, men at det er elevenes egne ferdigheter som skal utvikles og deres kompetanse i faget skal utvides etter kravene fra den nye læreplanen.

Bakgrunnen for det valgte problemområdet handler om min egen undring rundt de nye kompetansemålene i LK20. Jeg ønsker å være med å skape ny kunnskap som kan bety noe for andre enn bare meg som nyutdannet lærer, slik at jeg kan skape og utvide kunnskap rundt undervisning og læring i kunst- og håndverksfaget. I denne masteroppgaven er jeg interessert i å få vite hvordan faglærere i kunst- og håndverk tolker disse målene i dag. Det betyr at jeg ønsker å få et innblikk på lærerens tanker og refleksjoner rundt bruken av kompetansemål. Samtidig ønsker jeg å utforske kompetansemålet gjennom eget skapende arbeid selv, for å kjenne på kroppen hvordan jeg selv erfarer og tolker kompetansemål i faget for å bli bedre rustet som lærer. Jeg ønsker særlig å rette fokus mot ett av kjerneelementene i kunst- og håndverksfaget; håndverksferdigheter.

Kjerneelementer er det elevene skal kunne lære for å mestre og bruke faget. Det løper igjennom hele skolegangen, og preger både innhold og progresjon. I tillegg så vil det knyttes opp både viktige begreper, metoder og kunnskapsområder i kjerneelementet, *håndverksferdigheter* (Utdanningsdirektoratet, 2024). Jeg er opptatt av å ta gode avgjørelser for elevene mine, men er usikker på hva som er den beste avgjørelsen når kompetansemålet er stort og valgene er mange.

1.1 Problemstilling

I arbeidet med mitt problemområde, som er tolkning av kompetansemål, så har jeg valgt ut et kompetansemål fra Kunnskapsløftet 2020, under faget kunst- og håndverk. Kompetansemålene er delt opp etter trinn. Fordi jeg tar en utdanning rettet mot barneskolen, så ønsker jeg å bruke et kompetansemål etter 7.trinn for å omfavne de tidligere skoleårene da kompetansemålene progressivt bygger på hverandre igjennom hele utdanningsløpet. Det valgte kompetansemålet er det øverste som står listet opp i kunst- og håndverksfaget og er dermed det første kompetansemålet lærere ser i møte med læreplanen:

«Bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte» (Utdanningsdirektoratet, 2023, s. 7).

Jeg er interessert i å undersøke hvordan lærere tolker dette kompetansemålet når de arbeider med undervisning for sine klasser, fordi det er interessant å få et dypere blikk inn i hvordan lærere tenker og arbeider konkret. Jeg ønsker selv å få en dypere og mer praktisk forståelse av kompetansemålet, og derfor arbeider jeg med det sammen kompetansemålet gjennom eget skapende arbeid.

Jeg har derfor utviklet en problemstilling som lyder:

Hvilke tolkninger har et utvalg mellomtrinns lærere rundt det samme kompetansemålet i kunst- og håndverk, og hvilke erfaringer får jeg ved å utforske det samme kompetansemålet gjennom eget skapende arbeid?

1.2 Begrepsavklaring

Kompetansemål er flere definerte mål i læreplanen som handler om elevens læring, og som beskriver kompetansen elevene skal oppnå etter endt utdanning (Utdanningsdirektoratet, 2023). Elevene skal bruke sin egen *kompetanse*, som handler om å anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre ulike situasjoner og utfordringer i hverdagen. Det handler om at elevene lærer å reflektere og tenke kritisk over situasjoner utenfor skolen (Utdanningsdirektoratet, 2023) og dette henger tett sammen med begrepet *dybdelæring* (Utdanningsdirektoratet, 2023). Ordet kompetanse henger også sammen med begrepet *kompetansebegrepet*, som er sentralt i overordnet del i læreplanen og som gjentar seg gjennom arbeidsdokumentet når det kommer til læring og bruk av kompetansemål.

Eget skapende arbeid handler om å arbeide praktisk og skapende med materialer og redskaper for å skape eller undersøke noe. Eget skapende arbeid brukes i denne oppgaven for å få ulike erfaringer fra arbeidet ved å jobbe praktisk i en prosess. I denne prosessen vil mine tanker og følelser være like viktige som materialer og det kroppslige (Toft & Holte, 2017, s. 4). Erfaring handler om den kunnskapen man får gjennom egne opplevelser (Det norske akademis ordbok, 2024)

1.3 Avhandlingens struktur

Valgene som er tatt med tanke på struktur skal være med å synliggjøre hvordan jeg har arbeidet med prosessen om en ferdig avhandling. Bakgrunn og begreper blir presentert først, deretter går oppgaven over i en teoretisk forankring hvor jeg trekker inn relevant forskning og teori fra feltet. Læreplanteori blir først presentert som en innledende del før oppgaven beveger seg over i tolkning av kompetansemål, og Goodlads «*fem ansikter*» og læreplananalyse (Imsen, 2020, s. 294). Deretter vil oppgaven gå innpå, Liv Merete Nielsen sine «*byggesteiner*» i *faget* (Nielsen, 2019, s. 20). Etter dette kommer metodekapittelet hvor oppgavens «linse» legges frem og etikken synliggjøres. Oppgaven har et eget kapittel om *det skapende arbeidet*, og her vil det legges frem både forarbeid, utprøvinger og veien frem til et ferdig produkt. Intervju og praktisk arbeid blir først analysert, for deretter å innhente funn fra resultater. Helt til slutt kommer det en drøftingsdel med en didaktisk oppsummering.

2 Teoretisk grunnlag

I dette kapittelet vil jeg først gå inn på relatert forskning, og se nærmere på Anniken Randers-Pehrson sin doktorgrad der hun forsker på *tinglaging og læringsrom*. Deretter vil mastergraden «*medvirkning i kunst- og håndverk*», skrevet av Marina Homdal legges frem, før oppgaven deles inn i læreplanteori. Under læreplanteori står det skrevet om *kunnskapsløftet 2006* (LK06) og *kunnskapsløftet 2020* (LK20). Disse blir satt opp mot hverandre når det gjelder kjerneelementet *håndverksferdigheter*, før det kommer en begrepsliste fra det valgte kompetansemålet. Helt til slutt i underkapittelet, *læreplanteori*, kommer min egen tolkning av det valgte kompetansemålet.

Det teoretiske grunnlaget omfavner også *læreplanenes «fem ansikter»* av Goodlad (Imsen, 2020, s. 294) og «*byggesteiner*» i *kunst- og håndverksfaget* av Liv Merete Nielsen (Nielsen, 2019, s. 20). I tillegg til å handle om tolkning av kompetansemål, handler oppgaven handler også om mine egne erfaringer. Helt sist i kapittelet kommer «*erfaring*» sett i lys av *pragmatismen* og John Dewey.

2.1 Relatert forskning

I doktorgradsavhandlingen til Anniken Randers-Pehrson forskes det på *tinglaging og læringsrom*. Hun arbeider med designorienterte oppgaver på ungdomsskolen, og legger frem en forskning der blant annet faglig innhold kan forstås gjennom tre ulike begreper: *mulighetsrom*, *mestringsrom* og *meningsskapingsrom*. Dette handler om å se elevenes oppgaveperioder som tre former for *romligheter* som skapes gjennom arbeid fra idé til ferdig produkt (Randers-Pehrson, 2016, s. 266).

Alle valgene læreren tar i timen er med å påvirke elevene. I doktorgraden til Randers-Pehrson skriver hun: «Både på skole 1 og skole 3 åpner oppgaveformuleringen for at elevene aktivt må gå inn å fortolke og prøve å forstå hva læreren er ute etter; de må undersøke hvorvidt de er «innenfor eller utenfor» slik læreren har formulert den» (Randers-Pehrson, 2016, s. 267). Her snakker hun om «mulighetsrommet», den kollektive innholdsarenaen, som settes sammen av læreren. I denne romligheten synliggjøres de faglige ideene som læreren tar med seg inn i undervisning, i tillegg til at innholdet i undervisning har et rammeverk som elevenes muligheter styres av – det handler om mulighetsrommet mellom styring og frihet. Randers-Pehrson skriver at elever tolker det lærere legger frem. I min mastergradsavhandling så ønsker jeg å rette fokus mot lærerne og hvordan de tolker sine retningslinjer i læreplanen før de tar valg om oppgaveformuleringer, som igjen vil påvirke elevenes skapende arbeid.

Videre skriver hun om «mestringsrommet» - lærerens formidling av kunnskaper og ferdigheter som nødvendigheter for at elevene skal kunne fremstille sine produkter og få hjelp når det trengs (Randers-Pehrson, 2016, s. 269). Med denne *romligheten* i tankene tar jeg med meg tankesettet inn i mitt eget skapende arbeid, når jeg utforsker kompetansemålet selv gjennom mitt eget skapende arbeid. Her vil jeg rette min oppmerksomhet inn mot håndverksferdigheter, og arbeide med

restegarn for å utvikle min egen kompetanse, slik at jeg kan møte elevene med best mulig utgangspunkt.

Jeg vil også trekke frem mastergradsavhandlingen til Marina Homdal «*Medvirkning i Kunst- og håndverk*». Her forsker Homdal på medvirkning blant de minste barna i barneskolen (Homdal, 2023, s. 3). I denne avhandlingen forsker hun med restegarn som materiale og har et mål om å lære barna å strikke rettmasker. I tillegg til dette har Homdal et eget skapene arbeid der hun designer sin egen strikkekjole ved å bruke ulike popkulturelle motiver. Hun trekker særlig frem samspillet mellom kreativitet, medvirkning og motivasjon for elevene og henne selv (Homdal, 2023, s. 4). I min utforskende og skapende del i masteroppgaven så ønsker jeg å fortsette arbeidet med strikking og restegarn, lik Homdal, fordi jeg ønsker å fortsette å rette fokus mot restegarn som materiale og de restene som blir igjen etter et arbeid som denne. Restene har en tendens til å bli kastet, og dette ønsker jeg å arbeide videre med. Jeg ser på Homdal sitt arbeid som en start, og mitt arbeid som et videre arbeid med materialet knyttet opp mot kompetansemålet etter 7.trinn.

2.2 Læreplanteori

Helt tilbake fra høymiddelalderen og til i dag har det skjedd store forandringer i skolesystemet. For 100 år siden, i 1920, ble det innført felles skole for alle (Jarning, 2023). Fra da til nå har det vært mange ulike læreplaner, hvorav den siste læreplanen «fagfornyelsen 2020» kom for tre år siden. Jeg ser det relevant for avhandlingen å trekke inn to ulike læreplaner gjennom tidene, Kunnskapsløftet 2006 og Fagfornyelsen 2020. LK06 og LK20 er valgt ut, fordi det var først i 2006 at ordet kompetansemål ble brukt, og det er en forskjell på ordet kompetansemål, før og nå. Det er også disse to planene som har blitt mest brukt av lærerne jeg har intervjuet, noe som gjør dem relevante for oppgaven min.

Videre vil oppgaven trekke frem kjerneelementet, *håndverksferdigheter*. Dette for å belyse oppgavens retning, og se på likheter og forskjeller i de ulike planene. Det vil også rettes noe fokus på kompetansemålenes utforming.

2.2.1 Kunnskapsløftet 2006

Når LK06 ble utarbeidet så bygde denne på de samme prinsippene som fra den tidligere læreplanen L97. De ytre rammene i læreplanen var dermed satt, men innholdet ble endret en del. LK06 ble mye mer kortfattet enn den forrige læreplanen (Imsen, 2020, s. 288). Kompetansemålene i LK06 ble kalt for «gjøre-mål» - de handlet om hva elevene skulle gjøre eller vise etter endt læring (Imsen, 2020, s. 290). Noen av endringene som kom med LK06 var fokuset mot de grunnleggende ferdighetene, lese, skrive, regne og digitale verktøy, i alle fag – også de praktisk-estetiske fagene (Imsen, 2020, s. 290). I tillegg til selve læreplanen, var det en læringsplakat som alle lærere skulle følge, i tillegg til generell del og kompetansemålene i LK06.

Kompetansemålene til Kunst- og håndverksfaget, fra i Kunnskapsløftet 2006 er delt opp i fire hovedområder; visuell kommunikasjon, design, kunst og arkitektur. Det er totalt 22 ulike kompetansemål å gjennomføre på mellomtrinnet. Det er spesielt fire av disse målene under «design» som er relevante for denne mastergradsavhandlingen, da disse har elementer/ordlyder fra mitt valgte kompetansemål. Under har jeg hentet frem de ulike målene, samt **uthevet ord** som er like i mitt valgte kompetansemål.

I kunnskapsløftet 2006 så står det at elevene skal, etter endt læring, kunne:

- lage enkle bruksformer i ulike **materialer** og kunne gjøre rede for sammenheng mellom idé, **valg av materialer, håndverksteknikker**, form, farge og funksjon
- benytte ulike **teknikker** til **overflatebehandling** av egne arbeider
- bruke symaskin og enkelt **elektrisk håndverktøy** i en formgivingsprosess
- bruke ulike **sammenføyningsteknikker** i **harde og myke materialer**

(Utdanningsdirektoratet, 2024, s. 6)

2.2.2 Kunnskapsløftet 2020

Læreplanene i læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 ble fastsatt av kunnskapsdepartementet og ble lansert november 2019. LK20 bygger på stortingsmelding 28 og er en fornyelse av kunnskapsløftet fra 2006 (Utdanningsdirektoratet, 2023) som varte i hele 14 år (Imsen, 2020, s. 291). Fagfornyelsen er delt inn i ulike fag som igjen er inndelt i ulike kategorier som omhandler faget: fagets relevans og sentrale verdier, kjerneelementer, tverrfaglige temaer og grunnleggende ferdigheter. Deretter er faget delt inn i ulike kompetansemål som igjen er inndelt i trinn fra etter 2.trinn, 4.trinn, 7.trinn og til slutt 10.trinn. Det står også om vurderingsordninger og gyldighet. Det er også mulig å finne annen relevant informasjon som fagkoder, timetall og timefordeling på dette området (Utdanningsdirektoratet, 2023).

Det som er annerledes i overgangen fra LK06 til LK20 er tenkningen rundt dybdelæring i fagene. Forskningen tyder på at de kompetansemålene som var i LK06 hadde fokus på enkeltområdet og ikke på større temaer som kan bidra til dybdelæring. Dette ble dermed gjort om i fagfornyelsen. Imsen skriver: «Nytt er at skolen skal gi rom for dybdelæring slik at elevene utvikler forståelse, ser sammenhenger og lærer å anvende kunnskaper og ferdigheter i aktiviteter av stadig økende kompleksitet» (Imsen, 2020, s. 291). I tillegg til de grunnleggende ferdighetene fra LK06 har nå LK20 fått tre tverrfaglige temaer som skal inn i skolen. De tverrfaglige temaene bearbeides inn i ett enkelt fag, men kan også inngå i samarbeid mellom flere fag. De tre tverrfaglige temaene er: 1) folkehelse og livsmestring, 2) demokrati og medborgerskap og 3) bærekraftig utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2023).

Kunst- og håndverksfaget skal forberede elevene på hverdagen som kommer og et arbeidsliv som er i endring mot det innovative. Det stilles krav til elevene når det gjelder praktiske ferdigheter, samt deres evne til å gjøre estetiske og etiske valg (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 54). Faget kunst- og håndverk er, lik resten av fagene i LK20, også delt opp i kjerneelementer, tverrfaglige temaer og grunnleggende ferdigheter. Ved å ta en nærmere titt på alle kompetansemålene etter

7.trinn, så er det 12 kompetansemål læreren skal gå igjennom fra femte klasse og til syvende klasse. Læreplanen skal beskrive det elevene skal skaffe seg av kunnskap fra fagene. Kompetansemål i LK20 handler om at elevene skal bruke kunnskap og ferdigheter i kombinasjon, slik at de kan bruke av kompetansen sin etter skolen og i livet ellers, altså etter endt utdanning. Når man kan noe så godt at man kan bruke kompetansen selv i nye situasjoner, så kalles det for *dybdelæring* (Utdanningsdirektoratet, 2023). Kompetansemålene skal sees i sammenheng med formålsparagrafen og på tvers av fag (Utdanningsdirektoratet, 2024)

Kompetansemålene har varierende størrelse, hvor alle målene inneholder et verb om hvilken kompetanse elevene skal sitte igjen med etter undervisning. De ulike verbene som blir brukt i kompetansemålene til kunst- og håndverk er: bruke, beskrive, vurdere, planlegge, presentere, reflektere, utforske og analysere (Utdanningsdirektoratet, 2023). Under kjerneelementene til faget, Kunst- og håndverk, finner *håndverksferdigheter* – en av fire kjerneelementer i faget.

Håndverksferdigheter innebærer at elevene skal utvikle sine egne praktiske ferdigheter – utvikle håndlag og utholdenhet ved å bruke både ulike redskaper, men også ulike materialer i kunst- og håndverkstimene. Det står skrevet at elevene skal bruke harde, myke og plastiske materialer, samt digitale verktøy i løpet av grunnskolen. I tillegg skal dette foregå på en miljøbevisst, etisk og trygg måte som gjør at elevene blir bedre rustet for fremtiden (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 54).

LK06 og LK20 har mange likheter, men også en del ulikheter. I kapittelet nedenfor kommer en oppsummering av de ulike delene som videre er relevant for oppgaven.

2.2.3 LK06 og LK20, sett opp mot hverandre

Kunnskapsløftet fra 2006 og fra 2020 inneholder begge begrepet kompetansemål. Spesielt for LK06 er at kompetansemål ble sett på som «gjøre mål», og de var utformet slik at læreren kunne bruke målet slik det var. Jeg vil presisere at i LK06 så står det at elevene skal kunne noe etter endt læring, og i LK20 står det at elevene skal bruke kompetansen sin utenfor skolen, dermed etter endt utdanning (Utdanningsdirektoratet, 2023). Et eksempel er i målet «bruke symaskin og enkelt elektrisk håndverktøy i en formgivningsprosess», så er det tydeliggjort at elevene skal kunne bruke en symaskin i en formgivningsprosess, mens i LK20 så er ordet symaskin fjernet, og ordet elektrisk håndverktøy står i stedet for som en mer generell betegnelse. Det er i LK20 opp til læreren å tolke og finne ut av hva elektriske håndverktøy innebærer, og valg må tas. Læreren kan velge å bruke symaskin, eller velge å bruke drill. Det er ikke lenger et krav om at elevene skal bruke et spesifikt elektrisk verktøy – heller det å tilegne seg kunnskap rundt verktøy som er elektriske.

Det sentrale i disse to kapitelene er håndverksferdighetene og måten disse ble løftet frem på. I LK06 ble kunst- og håndverksfaget delt opp i fire områder, hvorav det området som sees som relevant i forhold til håndverksferdigheter er kategorien «design», da ordlydene likner mer, hva vi vet håndverksferdigheter handler om. I LK20 er det et eget kjerneelement som skal løpe igjennom hele faget.

Som en oppsummering så kan man si at begge læreplanene bruker begrepet kompetansemål, men at man de brukes noe ulikt. LK20 har et større fokus på dybdelæring og lærerens handlingsrom til å tilpasse opplæringen sin, slik læreren ønsker (Utdanningsdirektoratet, 2023). I LK06 var kompetansemålene delt opp etter fire kategorier, mens disse er borte i LK20. Målene har blitt færre i fagfornyelsen, men de målene som nå står i LK20 omfavner større deler av faget. Det finnes mange ulike begreper i det kompetansemålet jeg har valgt for denne masteroppgaven. Under kommer en begrepsliste over de ulike ordene man finner i kompetansemålet. Jeg vil gjøre oppmerksom på at alle begrepene kan sees i sammenheng med et valgt materiale, og dermed kan det ha ulike betydninger ettersom hvilket materiale man bruker. Definisjonene jeg har gått ut ifra er gjort med tanke på myke materialer fordi jeg har valgt å arbeide med myke materialer selv, i eget skapende arbeid.

2.2.1 Begrepsliste til det valgte kompetansemålet

I dette delkapittelet vil kompetansemålets enkelte begrepsdeler forklares i en liste, slik jeg har forstått ordene i denne masteroppgaven. Det valgte kompetansemålet fra LK20, kunst og håndverk, etter 7.trinn er som følger:

«Bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte.» (Utdanningsdirektoratet, 2023, s. 7).

Verbet «bruke» forteller oss at vi skal gjøre oss nytte av noe eller anvende noe for å oppnå et mål. (Utdanningsdirektoratet, 2023)

Håndverktøy, kan vi forstå som spesialiserte redskaper man bruker for å lage eller bearbeide noe med en eller begge av hendene sine (Rosvold, 2023). Eksempler innen tekstil: strikkepinner, hulltang, saks, håndsømnåler (knappenåler, quiltenåler og brodernåler osv).

Håndverksferdigheter kan forklares ved først så se på ordet ferdigheter. Ferdigheter betyr å kunne anvende kunnskap (Mejlbo, 2023). Dermed betyr ordet håndverksferdigheter å anvende kunnskap ved bruk av hendene sine.

Elektriske verktøy er elektrisk drevende håndverktøy. Enten koblet direkte til en strømkilde, eller på batteri (Rosvold, 2023). Eksempler innen myke materialer: symaskin, strikkemaskin, strykejern, dampmaskin, overlock-symaskin, broderimaskin.

Bearbeide en del av en prosess der man jobber med form (ref: stoff, garn eller andre materialer) for å oppnå eller skape et ønsket resultat/produkt eller for å gjøre det bedre (Det norske akademis ordbok, 2023). Eksempler er å sy langs kanten på et stoffstykke.

Sammenføre handler om å kombinere to eller flere deler/materialer sammen for å danne en helhet (Norsk industri, 2023). Enten det er klær, produkter av tekstil eller kunst. Eksempel innen myke

materialer: sy sammen stoffstykker, sømmer eller legge til dekorelementer. Samt å montere deler for å få et ferdig produkt. Ulike måter å sammenføye på: håndsøm, knepping, knyting/makrame, glidelås og maskinsøm.

Ordet trygg betyr å gjøre noe uten å utsettes for fare (Det norske akademis ordbok, 2023). Å sammenføye på en trygg måte i skolen vil si å fremme sikkerhet både før og underveis i prosessen til elevene. Måter å gjøre dette på er ved opplæring av verktøy, tilsyn av voksen, alderstilpassing, demonstrering og regler i klasserommet. Det er også nødvendig å ha førstehjelpsutstyr tilgjengelig i kunst- og håndverkstimen (Näumann, Riis, & Illeris, 2020).

Det å være miljøbevisst kan forklares ved å se på FNs-bærekraftsmål. Disse er delt inn i 17 mål, hvorav målene 12-15, handler om at vi skal stoppe klimaendringene innen 2030 (FN-SAMBANDET, 2023). Å være miljøbevisst i skolen betyr å ta hensyn til miljøet, ta gode valg i forhold til materialer, og ha mer oppmerksomhet rettet mot bærekraft og bærekraftige alternativer (Ringereide, 2023). Måter å være miljøbevisst når man jobber med tekstil i skolen er ved å resirkulere avfall, bruke lokale ressurser, gjenbruke materialer, være bevisst på energiforbruket (vann, lys ol.) og minimere kjemikalier (som lim) og heller velge økologiske materialer der det er mulig. Passe på at det som blir laget har god kvalitet og fokusere på holdbarhet.

Myke materialer er fleksible materialer av tekstilfiber som kan føyes sammen. Disse materialene kan tvinnes, veves, flettes, strikkes, eller toves sammen (Løvstad & Strømme, 2015, s. 183). De kan også deles inn i to ulike grupper, der begge materialene lages av fibre – enten naturlig eller kunstig fremstilt: tekstil naturfiber og tekstil kunstfiber. Naturfiber er blant annet ull, silke og bomull. Noen kunstfiber kan være polyamid/nylon og polyester (Løvstad & Strømme, 2015, s. 191).

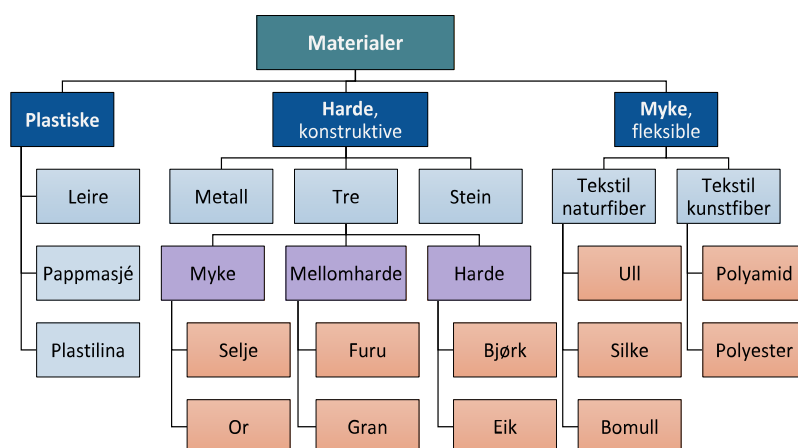
Harde materialer er materialer som man må bruke redskaper for å forme. Det er gjerne snakk om tre, stein, metall og støpt masse (Løvstad & Strømme, 2015, s. 174). Til å forme tre, så kan man bruke kniver eller jern, og til metaller kan man klippe, hamre eller sveise. Metall kan brukes til så mangt. Enten som metalltråd, netting, tråder eller stifter, og vi omgir oss rundt mye metaller (Løvstad & Strømme, 2015, s. 174). Ulike tref typer har ulike hardhetsgrader slik som at eiketreet er hardt, mens Or er et mykt treslag (Løvstad & Strømme, 2015, s. 179).

Plastiske materialer, og spesielt da ordet plastisitet refererer til en egenskap hos materialer der de ikke returnerer til sin opprinnelige form etter å ha blitt deformert av ytre krefter (Helseth, 2023). Man kan forme plastiske materialer med hendene sine. De har ingen bestemt form og derfor kan de formes slik vi ønsker (Sporaland, 2023). Eksempel: leire, plastelina og pappmasje.

2.2.2 Egen tolkning av det valgte kompetansemålet

Ifølge lærernes styringsdokument, læreplanen (LK20), så inneholder LK20 et handlingsrom for læreren. Det betyr at læreren kan tilpasse opplæringen for alle elevene på trinnet. Læreplanen er utformet slik at det er rom for å tilpasse undervisningen med tanke på aktiviteter og læringsressurser og læreren skal sammen med elevene ta valg om blant annet innhold og arbeidsmåter (Utdanningsdirektoratet, 2023). Jeg tolker dette slik at jeg kan ta bevisste valg innenfor hvert enkelt kompetansemål, for å planlegge en undervisningstime som er best egnet for mine elever. I denne masteroppgaven så tar jeg valg basert på mine interessefelter, tidligere oppgaver i studieløpet og kunnskap jeg innehar fra før. Kompetansemålet jeg har valgt ut handler, blant annet, om at elevene skal lære å bruke harde, plastiske eller myke materialer i kunst- og håndverkstimen.

I Figur 1 (Sporaland, 2023) vises eksempler på harde materialer, metall, stein eller tre. Et plastiske materiale er leire og et mykt materialet er for eksempel tekstil. Dette skjemaet viser forgreningen til de ulike materialene, og med dette i minne har jeg tatt noen valg ut ifra det gjeldene kompetansemålet etter 7.trinn.

Figur 1: Materialer kategorisert ut fra egenskaper, av Sporaland, I. G. (<https://ndla.no/image/49966>). CC BY-SA 4.0 (Sporaland, Materialer).

Jeg tolker det slik at man som lærer kan velge *ett* at materialene av gangen. I mitt eget skapende arbeid velger jeg å gå inn på myke materialer fordi det er en materialtype jeg er kjent med og har erfaring med. Under myke materialer vil mitt hovedfokus ligge på tekstile naturfibre og arbeidet med disse. Jeg tenker dog at dette kompetansemålet kan knyttes opp mot andre kompetansemål senere i skoleåret slik at flere materialer kan læres i sammenheng med andre mål. Når kompetansemålet er brukt en gang, er det ikke «ferdig», men brukes jevnlig igjennom skoleåret, både innad i kunst- og håndverksfaget og som et tverrfaglig mål. Kompetansemålet etter 7.trinn bygger på kunnskap elevene har utviklet gjennom hele barneskolen.

Det finnes to retningslinjer som forteller oss hvordan vi skal jobbe med materialene – håndverktøy og elektriske verktøy. Disse gir oss en pekepinn på at oppgavene som skal gjennomføres med elevene må inneholde ulike verktøy som elevene må bli kjent med. Her kommer ordet «trygg» inn, da elevene må lære å bruke verktøyet på en trygg måte. Uavhengig om det er verktøy man bruker for hånd eller om de er elektriske. I tillegg til å bruke verktøyene på en trygg måte, så skal materialene brukes på en miljøbevisst måte – for eksempel gjennom å bruke gjenbruksmaterialer, tenke på søppelhåndtering, mengde og verdi.

Helt til slutt så skal man jobbe med materialene ved å bearbeide og sammenføre dem. Bearbeide handler for meg om en prosess der man jobber med form for å endre materialet for å oppnå et ønsket resultat. Enten det er å kutte i treverk, forme leira eller å brodere et mønster ved å legge stoffbiter på et tekstil. Det er også bearbeiding når man syr sømmer langs kanten på et stoffstykke eller hekler sammen strikkede deler. Sammenføre gjør man ved å sette sammen deler til en helhet slik at man kan ende opp med et tilfredsstillende, eller ønsket, produkt.

Jeg tolker kompetansemålet slik at de ulike retningslinjene forklarer oss at vi skal velge et materiale, for dermed å trekke inn de elementene som passer til arbeidet. Jeg mener at alle arbeid kan håndteres på en miljøbevisst måte. Det jeg dog er usikker på er om det er ment å ta valg når det kommer til ordene «bearbeide» og «sammenføre» – eller om det er ment å få med disse to i samme oppgave. I mitt skapende arbeid har jeg valgt å trekke inn begge to. Jeg anser dette kompetansemålet som et mål som rommer mye – det er stort og med mange valgmuligheter. På grunn av dette så kan en undervisningstime i faget, der dette kompetansemålet blir brukt, være veldig forskjellig ettersom hvilke valg man tar. Mer om mitt skapende arbeid under metode og i eget kapittel 4, eget skapende arbeid.

2.3 Læreplanens «fem ansikter»

Goodlad har skrevet om fem ulike fremtoninger av læreplanen og disse har man i senere tid omtalt som læreplanens «fem ansikter». De ulike fremtoningene handler om hvordan læreplaner blir tolket, og går helt frem til elevene sitter og jobber i klasserommet (Imsen, 2020, s. 294). Dette er relevant for min oppgave, fordi jeg ønsker å få et innblikk i hvordan lærere tolker kompetansemålene i læreplanen, og ser på Goodlad og hans modeller som relevante for min masteroppgave da de visualiserer hvordan tolkningsprosessen kan foregå i møte med læreplaner.

På veien fra de sentrale læreplanene og over til de lokale planene som blir laget rundt på skolene/i kommunene, så vil det alltid være et tolkningsrom der læreplanen vil bli oppfattet forskjellig fra sted til sted. Imsen forklarer hvordan læreplanen alltid går veien gjennom den enkeltes lærers tolkning. Denne forklaringen peker på ulike interessefaktorer utenifra som politiske, lærerprofesjonens og brukerens interesser. Disse er med å påvirke ideer om skolen som samfunn. Dermed er denne tenkningen med oss også når vi går inn i læreplanen. Læreplanen må alltid innom læreren, og dens tolkning før den blir iverksatt i klasserommet (Imsen, 2020, s. 293).

De fem ansiktene er delt inn i *ideologiske, formelle, oppfattede, gjennomførte og den erfarte læreplanen*. De ulike delene bygger på hverandre, hvorav denne masteroppgaven vil rette fokus på den oppfattede og den erfarte læreplanen. Den oppfattede, i møte med lærerne, og den erfarte ved eget skapende arbeid. Jeg får også vite noe om den erfarte via lærerne. Mer om dette under drøfting i kapittel 7.

Den ideologiske læreplanen handler om de forventningene man har, som ikke er mulig å innfri på grunn av ulike sosiopolitiske hensyn, og spesielt da med tanke på hva som er praktisk

gjennomførbart (Imsen, 2020, s. 294). Det er vanskelig å si hvordan den ideologiske læreplanen egentlig ser ut, fordi vi kun kjenner til de læreplanene som er ferdig utformet.

Den formelle læreplanen kjennetegnes ved at den er offentlig vedtatt. Den nasjonale læreplanen vi kjenner til, LK20, er en slik. Når læreplanen er vedtatt, så vil den være åpen for alle på internett. Læreplanen inneholder ulike elementer som speiler de ulike ideene som ligger bak forankringen (Imsen, 2020, s. 295).

Den oppfattede læreplanen handler om hvordan læreplanen blir erfart og tolket av andre. Dette gjelder lærere, foreldre og andre som har interesse av læreplanen. I min masteroppgave er det særlig denne som er relevant, da jeg er ute etter å få et innblikk i noen læreres oppfattede læreplan, knyttet til oppgavens valgte kompetansemål. Læreplanen gir plass for tolkningsrom, som betyr at man kan få ulike perspektiver fra samme læreplan. To lærere kan tolke forskjellig ut fra samme kompetansemål. Den nasjonale læreplanen skal konkretiseres på lokalt nivå i hver kommune/skole, og deretter skal lærerne tolke den. Imsen skriver: «Lærerens tolkning av læreplanen vil også være preget av hvilke erfaringer de har som lærere, hvilke holdninger de har mer generelt til det å undervise («lærerens praksisteori»), og hvordan de tolker mulighetene til å gjennomføre læreplanen i praksis» (Imsen, 2020, s. 295). Det vil si at læreren tolker med sine forkunnskaper og egen kompetanse. På en annen side så stiller også foreldrene med sine forventninger om hva de mener skolen bør lære barna sine.

Den gjennomførte læreplanen kan forklares med et sitat fra Ibsens Peer Gynt: «Tenke det, ønske det, ville det med, – men gjøre det! Nei, det skjønner jeg ikke!» Her kommer lærerens ønske om å undervise det planlagte opplegget fra lærerplanen frem, men når alt kommer til alt, og læreren er inne i klasserommet så er det ikke alltid alt går etter planen og undervisningen blir endret (Imsen, 2020, s. 295) - og grunnen til det er fordi det er en elevflokk med mange forskjellige individer med mange ulike behov. Den gjennomførte læreplanen handler om det læreren gjør, enten det er av gammel vane, eller for å skape variasjon i timen – altså om det som faktisk skjer i undervisningen og i klasserommet hver dag. Goodlad mener at når lærere har tilegnet seg et repertoar av ulike undervisningsmetoder, så holder lærerne seg til disse (Imsen, 2020, s. 295). Hun mener videre at den gjennomførte læreplanen er den «oppfattede» læreplanen nettopp fordi lærere tolker den og bruker sine erfaringer inn i undervisningsøyeblikket.

Den erfarte læreplanen handler om elevenes erfaringer, hvordan de oppfatter undervisningen og hva elevene lærer av den. Lærer de noe utenom det som er lærerens intensjoner? Det finnes mange likheter fra klasseromsforskning når det gjelder erfaringen til elevene, det samme gjelder variasjonen elevene har opplevd. Likhetene handler om at undervisningen elevene møter har en fast struktur der alle blir organisert inn i oppleggene. Variasjonene, eller ulikhetene handler om at hver enkelt elev har sin egen erfaring og forutsetning og dermed opplever undervisningen forskjellig (Imsen, 2020, s. 296).

I denne masteroppgaven vil mitt arbeid med eget skapende arbeid løfte *den erfarte læreplanen*. Siden det er jeg som tolker og jobber praktisk med det valgte kompetansemålet, så er det også jeg som får erfaringene. Dette er noe ulikt *den erfarte læreplanen* til Goodlad, da den trekker frem elevene som de erfarte menneskene, mens jeg både lager opplegg og prøver dem ut selv. Ved å trekke inn mine egne erfaringer fra arbeidet med læreplanen, så kommer mine forutsetninger frem og jeg får vist hvordan min kompetanse er endret. Mer om dette, og forskjellene mellom mine og elevenes erfaringer i drøftingsdelen i kapittel 7.

Det er flere nivåer, enn den oppfattede- og den erfarte læreplanen, av Goodlad som er aktuelle for min masteroppgave. Særlig nivået om gjennomføring av læreplanen er relevant. Selv om det er jeg som har styrt mitt eget skapende arbeid så er det ikke alltid ting går som det skal. Det kan være tiden som ikke strekker til slik jeg har planlagt, et barn som blir syk midt i et prosjekt eller et materiale som ikke oppfører seg slik jeg ønsker. Dette kan sees i sammenheng med Goodlad sin forklaring om at elevene har ulike behov til ulik tid, og her kan det trekkes en linje til det daglige liv også.

2.4 «Byggesteiner» i kunst- og håndverksfaget

Liv Merete Nielsen skriver i boka «Fagdidaktikk for kunst og håndverk, i går, i dag, i morgen» at det opp igjennom årene har vært mange varierte mål og ulikt vektleggingen i kunst- og håndverksfaget. Fagets innhold og arbeidsmåter har variert mye, men det er noen faktorer som har gjentatt seg i hele fagets historie. Det er arbeid med form, farge og komposisjon med ulike teknikker og redskaper (Nielsen, 2019, s. 20). Det er læreplanene som styrer innholdet og alle skoler styres av nasjonale planer. Dagens plan er kunnskapsløftet fra 2020. Nielsen trekker frem at kunst- og håndverksfaget har igjennom alle tider hatt noen områder som går igjen i alle læreplaner. Særlig i LK97 var det tre ulike områder som dekket hele faget: 1) kunst og formkultur, 2) form, farge og komposisjon (estetiske virkemidler) og 3) materialer, redskaper og teknikker (Nielsen, 2019, s. 20). Disse byggesteinene blir aktivisert når elevene lager produkter i kunst- og håndverk, uansett om det handler om å strikke sokker eller å lage et fuglehus. Hvis man ser på kjerneelementene i LK20 kan man tolke disse som en forlengelse av byggesteinene, da *håndverksferdigheter* på mange måter dekker materialer, redskaper og teknikker. Kulturforståelse har mange likheter med *kunst og formkultur*, og *form, farge og komposisjon* har likheter med visuell kommunikasjon (Utdanningsdirektoratet, 2024). For mitt arbeid i denne masteroppgaven er det især punktet knyttet til materialer, redskaper og teknikker, det vil si håndverksferdigheter, som er relevant for min masteroppgave, og denne vil jeg gå mer inn på nå.

Når det gjelder valg av materialer, redskaper og teknikker så er disse knyttet opp til hverandre og avhenger, som nevnt, av den gjeldende læreplanen. Det samme gjelder de lokale forutsetningene som de ulike skolene har, og blant annet nærmiljøet kan ha mye å si for å få tak i kortreiste materialer (Nielsen, 2019, s. 25). Hvis skolen er plassert nær en skog, kan de for eksempel ha lettere tilgang på ferske trematerialer. Det samme gjelder om skolen er plassert i et område med leire i bakken, eller får tilgang til ulike dyrematerialer som for eksempel ull eller skinn via en lokal gård.

Dette kan være en fordel for disse skolene da kortreiste materialer gjerne er billigere, om ikke gratis, og skolen sparer penger. Ved å velge materialer som er fra nærmiljøet så viser man elevene at det er fint å bruke det man har rundt seg, noe jeg tenker kan virke inspirerende for elevene når de får ferdig sine sluttprodukter.

Verkstedtilgang og tidsaspekt spiller også inn når læreren skal velge ut redskaper, materialer og teknikker å bruke i klassene sine. Dersom man skal jobbe med leire og ønsker å lage et produkt, så krever dette både tid til tørking, brenning og glasur, i tillegg til det å faktisk forme produktet. Her kan elevene lære at ting tar tid, slik at de får en forståelse for de artefaktene eller gjenstandene rundt oss har en egen historie. Dette vil føre til en økt bevissthet hos elevene. Uansett hvor lang eller kort tid det tar å lage et produkt, så er det i bunn og grunn elevens subjektive mening om produktet er fint eller ikke som har noe å si. Er de misfornøyde, blir de ofte kastet eller ødelagt, og det bidrar ikke til en respekt for verken ressurser eller materialer (Nielsen, 2019, s. 25). For å øke søkelyset på nettopp dette med bruk og kast, så kan det være essensielt å møte elevene med en oppgave som omhandler nettopp det med å resirkulere eller å reparere – og da gjerne tekstiler og klær. Nielsen skriver videre at det å bruke gamle kulturhistoriske teknikker ikke trenger å bety at elevene ikke skal bruke nyere digitale løsninger, men at VR-briller og 3D-printere kan brukes i tillegg til de gamle teknikkene (Nielsen, 2019, s. 25).

2.5 «Erfaring» sett i lys av pragmatismen

I problemstillingen til denne mastergraden står ordet erfaringer skrevet om mitt eget skapende arbeid. Ifølge den norske ordboken kan *erfaringer* ses som en kunnskap man får gjennom egne opplevelser (Det norske akademis ordbok, 2024). En mann som mente erfaringer var viktig i skolen, var forskeren og pedagogen John Dewey. Dewey var mest kjent innenfor pragmatismen, som omhandlet en bevegelse blant lærere og andre mennesker som hadde et mål om at skolen skulle bli mer lik samfunnet ellers, slik at den ble mer relevant for barna (Säljö, 2020, s. 67).

John Dewey var opptatt av at skolen skulle være et sted elevene kjente seg igjen i, og der elevene kunne utvikle kunnskap og ferdigheter som de kunne bruke ute i samfunnet ellers også. Et av de viktigste ideene hans var at de erfaringene elevene fikk utenfor skolen, de skulle stemme overens med de erfaringene elevene gjør på skolen (Säljö, 2020, s. 67). Det vil si at han var opptatt av at det elevene holdt på med på skolen skulle ha en verdi i seg selv, slik at elevene kunne bruke denne kunnskapen utenfor skolen også (Säljö, 2020, s. 86). Dermed mente Dewey at utdanning ikke er forberedelse til livet – men at utdanning er selve livet. I noe av John Dewey sin argumentasjon så kommer det frem at noe undervisning og læring bør gjøres med en mer undersøkende arbeidsmåte (Säljö, 2020, s. 68). Eksempler på dette er å reise ut i naturen for å undersøke fenomener, dra på ekskursjoner eller å ta fra hverandre en gjenstand. Det vil si å skape hverdagslige erfaringer rundt arbeidet som skjer i skolen. Dewey mente at «kunnskapsbygging vil være basert på det som mennesker er opptatt av» (Säljö, 2020, s. 68).

3 Forskningsdesign og metode

I dette kapittelet vil masteroppgavens forskningsdesign og metode bli presentert. Dette er en hermeneutisk-fenomenologisk studie som bruker praksisledet forskning som metodologisk tilnærming. Oppgaven har en intervjudel og en praktisk skapende del som metode, for å innhente empirien som trengs for å svare på problemstillingen. Målet for denne masteren er å finne ut hvordan mellomtrinns lærere tolker det samme kompetansemålet i kunst- og håndverk, samtidig som jeg ønsker å utforske og få erfaringer rundt det samme kompetansemålet, gjennom mitt eget skapende arbeid.

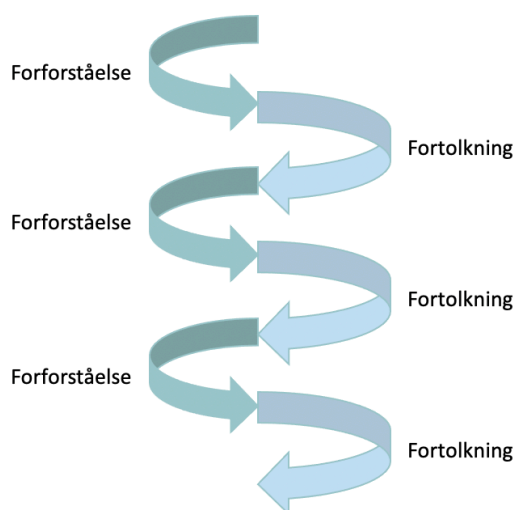
3.1 Hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming

Masteroppgavens teoretiske perspektiv kan sees igjennom en hermeneutisk-fenomenologisk linse. Denne «linsen» er med å forme hvordan vi tolker og forstår empirien, samt hvordan vi svarer på problemstillingen. Perspektivet er satt sammen av to ulike perspektiv som komplementerer hverandre – fenomenologi og hermeneutikk.

Fenomenologien er grunnlagt av Edmund Husserl, og er et begrep som refererer til en filosofisk tradisjon. Det er en humanistisk vitenskapelig retning og baseres på antikkens Hellas. Fenomenologi er satt sammen av ordene fenomen og logos/lære (Netland, 2024). Det kan oversettes direkte til læren om fenomener og kan forstås som en studie om hvordan mennesker opplever og erfarer ulike sider fra et menneskelig perspektiv (Kvarv, 2021, s. 96). Det som er særlig fremtredende ved fenomenologien er hvordan menneskers refleksjoner og tanker er med å bestemme hva som fremstår som viktig for den enkelte (Nyeng, s. 33). Det hele foregår fra et førstehåndsperspektiv og det handler om å utforske og beskrive et fenomen basert på erfaringer, både personlige eller delte – å beskrive handlinger slik fremtrer (Kvarv, 2021, s. 97).

I likhet med fenomenologien er hermeneutikken også en humanistisk vitenskapelig retning med menneske i fokus. I stedet for å se på hvordan menneskene opplever de ulike sidene i hverdagen, så handler det i hermeneutikken om et systematisk arbeid med fortolkninger. Her konstrueres virkeligheten og refleksjonene til den enkelte, i hode, og det kan verken måles eller objektiveres (Sander, 2023).

Den hermeneutiske spiral er en hermeneutisk modell som viser til fortolkning og forforståelse i et forhold mellom meningshelhet og en meningsdel i for eksempel en tekst eller et intervju (Ebdrup, 2023). Inn mot intervjuet vil jeg aldri stå på bar bakke, men ha med meg mine

Figur 2, Hermeneutisk spiral. Modell etter forskning.no (Ebdrup, 2023)

forforståelser til å fortolke det som sies. Det vil si at i dette forskningsarbeidet, om lærerens tolkning av kompetansemål, så vil jeg som forsker ha min forforståelse av en del som blir fortalt, og tolke denne som helheten, for igjen å bygge en ny forforståelse og dermed fortolke på nytt. Det samme gjelder lærernes tolkning av kompetansemålet. Lærerne har sin forforståelse inn i tolkningen. Dette er en spiral, eller en sirkel, som gjentar seg. I likhet med hermeneutikk er fenomenologi en tilnærming som baserer seg på subjektet. Fenomenologi også er relevant for mitt masterarbeid fordi jeg får tilgang til førstepersons erfaringer både fra meg og fra lærerne jeg intervjuer.

3.2 Kvalitativt intervju

Det kvalitative forskningsintervjuet er en forskningsmetode som retter seg mot subjektet; intervjupersonen - for å forstå verden sett fra deres øyne og skape forståelse og mening rundt et bestemt objekt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Begrepet «metode» betyr «veien til målet» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 217) og i denne masteroppgaven er intervju en av metodene som, blir brukt for å svare på problemstillingen. Steinar Kvale og Svend Birkmann omtaler ordet intervju som engelske, «Inter view», og beskriver ordet som en utveksling av synspunkter mellom to personer som er interessert i det samme tema. Intervju handler om samspillet mellom personlig interaksjon/relasjonen og kunnskapen som blir produsert i samtalen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 22).

Kvalitative intervjuer gir innsikt i spørsmålene «hva», «hvordan» og «hvorfor» og brukes gjerne for å få forstå de underliggende årsakene og holdningene til mennesker (Andersson-Bakken & Dalland (red.), s. 91). For å få tak i de personlige tankene hos informantene, og her lærerne, så er det viktig at spørsmålene er åpne slik at informantene kan utdype med egne ord og ut ifra egne perspektiver. En kvalitativ studie brukes for å innhente detaljert informasjon om et spesifikt fenomen (Andersson-Bakken & Dalland (red.), s. 92). Det semistrukturerte forskningsintervjuet vil være fokus i denne masteroppgaven hvor målet er å hente inn beskrivelser som videre fortolkes av intervjueren (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 22). Dette for at jeg som intervjuer kan styre samtalen, samtidig som jeg kan stille åpne spørsmål for å hente inn opplysninger der det trengs.

Det teoretiske perspektivet i intervjuet er fenomenologisk, som betyr at under analysen av intervjuet, så vil analysen være mer beskrivende, heller enn forklarende og analyserende. Det vil si at det intervjuobjektet sier – dets eget perspektiv og beskrivelser – er viktig for avhandlingen, da den er ute etter å forstå sosiale fenomener ut ifra hvordan intervjuobjektene sine opplevelser og oppfatninger kommer frem i intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45).

Ved å velge intervju som metode til denne mastergradsavhandlingen så får jeg førstehånds informasjon og erfaringer som kan gi en dypere forståelse av lærerens subjektive tolkning av kompetansemål. Dette er spesielt verdifullt i en didaktisk studie lik denne, da jeg får knytte teori og praksis sammen. Lærerne kommer med hver sin bakgrunn og deler av sine erfaringer og didaktiske

tankemåter som vil være med å berike mangfoldet i spekteret av synspunkter, slik at forskningen på fagfeltet blir variert.

Resultatene fra intervjuene som ble gjort vil være kategorisert etter de ulike spørsmålskategoriene som intervjuguiden (*vedlegg 8.2 Intervjuguide*) legger frem. Jeg vil henvise til spørsmålskategoriene 2-4. Jeg vil påpeke at kategori 1, *generell informasjon om læreren*, vil vises i en tabell under 3.3.1 *informanter*. Kategori 2, 3 og 4 vises i *kapittel 5 Resultater*. Det er nyttig å bemerke seg at alle lærerne bruker en del oppgaver som eksempler når de svarer på spørsmål. På grunn av dette, så vil hver av lærerne ha ulike oppgaver å henvise til. Disse vil komme tydelig frem i kapittelet om resultater. Kategoriene lærerne har svart på, og som resultatdelen er delt inn i, lyder som følger:

	Innhold	Forklaring
Kategori 1	Generell informasjon om læreren	Lærerens kompetanse i kunst- og håndverk, erfaring med faget kunst- og håndverk og lærerplanerfaring.
Kategori 2	Oppgaver	En oppgave gjennomført med klassen, med utgangspunkt i kompetansemålet avhandlingen handler om (etter 7.trinn).
Kategori 3	Tolkning av kompetansemålet som helhet	Spørsmål rettet til ordlyden av kompetansemålet med spørsmålet «hvordan tolker du..» og «kan du forklare kompetansemålet med andre ord»
Kategori 4	Tolkning av enkelt ord i kompetansemålet	Spørsmål rettet mot enkelt ord i kompetansemålet med spørsmålet «hvordan tolker du...»

Tabell 1 Spørsmålskategorier til intervju med lærere i kunst- og håndverk.

De ulike lærerne vil videre kalles for «lærer 1», «lærer 2» og «lærer 3».

3.2.1 Informanter

I denne mastergradsavhandlingen har jeg valgt å intervju tre lærere om ett og samme kompetansemål. Felles for disse er at de har erfaring fra arbeid på mellomtrinnet, har studiepoeng i faget kunst- og håndverk, og tilhører skoler i Grenlandsområdet. Jeg har en tilknytning til hver av lærerne, noe som gjør intervjuprosessen til en fin samtale mellom lærerne og undertegnede. Det kan også føre til noen etiske utfordringer. Mer om dette i 3.4.2 Relasjon, respekt og troverdighet. Jeg vet at ved å kun intervju tre mennesker så vil jeg ikke få et resultat som omfatter alle lærere, men kun de respektive lærerne det gjelder. Svarene fra dette intervjuet kan bare gi meg tendenser til hvordan noe er eller kan være, og ikke et fasitsvar på virkeligheten. Det kan likevel gi meg en dypere innsikt i fenomenet. En innsikt og en forståelse om det å tolke kompetansemål som vil være til nytte for meg som nyutdannet lærer og for andre med interesse i feltet. Lærerne har ulik bakgrunn med tanke på både antall studiepoeng i faget og erfaring som faglærer i skolen. Tabellen viser en oversikt over lærerne.

	Lærer 1	Lærer 2	Lærer 3
Kjønn	Mann	Dame	Dame
Lærerens kompetanse i kunst- og håndverk	Faglærer (10stp)	Faglærer (60stp) og fagansvarlig	Faglærer (60stp)
Lærerens erfaring i kunst- og håndverk	+20år	7 år	+20år
Lærerplanerfaring	LK97, LK06 og LK20	LK06 og LK20	LK97, LK06 og LK20

Tabell 2 Oversikt over lærerne

3.2.2 Transkribering

Alle notater og transkriberinger er anonymisert med fiktive navn for å ikke gjenkjenne lærerne. Jeg lagrer ikke samtykkeskjema sammen med notater, men har denne lagret på et sikkert og kryptert sted. Notater er lagret på fysisk papir. Jeg sendte samtykkeskjema på en kryptert mail til lærerne.

Alle tre intervjuene ble tatt opptak av ved bruk av appen «nettskjema-diktafon» som hører sammen med nettskjema.com, utviklet av Universitetet i Oslo. Denne appen har sikker lagring koblet til TSD (tjenester for sensitive data), og ved tilgang til skjemaet må jeg logge inn med bank-id (Univrsitetet i Oslo, 2023). Alle opptak er krypterte og sendes kun til nettskjema-brukeren jeg har laget meg. I etterkant av intervjuet blir alle innsendte opptak autotranskribert, men jeg som intervjuer må likevel gå igjennom alt innhold for å sjekke at alt stemmer før arbeidet fortsetter. Etter autotranskriberingen fra nettskjema, er resten av transkriberingen gjort av meg. Under denne prosessen møtte jeg på noen problemstillinger med tanke på fortolkningen, da overgangen fra muntlig til skriftlig språk er stor. Jeg valgte å rette på skrivefeil fra autotranskriberingen, men lot det muntlige språket forbli frem til videre analyse av materialet. I denne prosessen skrev jeg om setningene slik at det passet en skriftlig rapport, og et eksempel er dette: Muntlig «Ja, jeg har jobbet med det kompetansemålet. Det har jeg. Og jeg har jobbet med det jo på veldig mange ulike måter.» transkribert til «Jeg har jobbet med det respektive kompetansemålet og brukt det på veldig mange ulike måter». Jeg respekterer det som blir fortalt av lærerne, og endrer ikke innhold i setningene. Jeg er dog klar over at ved en transkribering slik som eksempelet så kan det være jeg tolker feil, men dersom jeg er i tvil så tar jeg kontakt med lærerne og dobbeltsjekker.

Når jeg har analysert dataene fra intervjuet så har jeg fulgt spørsmålskategoriene vist i 3.2 Kvalitativt intervju. Deretter har jeg sett på forskjeller og likheter mellom lærerne for å se hva lærerne sier om det kompetansemålet og om de sier noe som kan knyttes til hverandre. Forskjellene viser meg spennet i tolkningen. Jeg har også brukt en modell der lærernes vektlegging i samtalen har kommet frem. Her er det interessant å se hva slags ordbruk de bruker om de ulike begrepene i kompetansemålet.

3.3 Praksisledet forskning - eget skapende arbeid

I tillegg til å intervju tre lærere om deres tolkning av det spesifikke kompetansemålet etter 7.trinn, så har jeg selv tolket det samme målet for å få mine egne erfaringer. Det er denne tolkningen jeg tar med meg inn i mitt eget skapende arbeid.

I denne kreative forskningsprosessen er det to ulike begreper om metode som er passende for å beskrive mitt arbeid. Det ene er praksisbasert forskning og det andre er praksisledet forskning – *practic based research* og *practic led reseach* (Riis & Groth, 2023, s. 4). Forskjellene på de to metodene er at praksisbasert forskning handler om at det er de kreative arbeidene og artefaktene som er målet, i seg selv. Praksisledet forskning derimot handler om at det er prosessen i seg selv som er viktig, heller en artefaktene. Resultatet er ikke avhengig av selve produktet som et artefakt, men like vel spiller artefaktene en stor rolle i dataene (Riis & Groth, 2023, s. 4) da disse snakker et « annet språk » enn hva tekst i seg selv, gjør (Riis & Groth, 2023, s. 5). I denne masteroppgaven er det praksisledet forskning som brukes som en av metodene.

Dette arbeidet ønsker jeg å loggføre med bilder, tanker og refleksjoner slik at jeg kan analysere dette i etterkant av mine skapende verk. Denne kommer jeg til å henvise til underveis i oppgaven.

3.4 Etske utfordringer

I både min egen skapende prosess, men også ved gjennomføringen av forskningsintervjuet så vil metodene være gjennomsyret av ulike etske utfordringer. Etske kommer fra det greske ordet *ethos* og betyr karakter, og sees her i sammenheng med ordet « *mores* » eller moral (Wikipedia, 2023). Kvale og Birkmann forklarer forskjellene ved at etske gjerne er en strengere og mer formell betegnelse, mens moral handler om en mer hverdagslig oppførsel (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 95). Det å være menneske innebærer blant annet at man må ha noen normer om hva som er rett og galt, hvordan man bør handle, tenke og være på de måtene som kreves i de ulike situasjonene man møter på i dagliglivet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 96). Disse to begrepene skal heretter sees med et bredt perspektiv.

Kvale og Birkmann forklarer videre at man kan finne etske problemstillinger i syv forskningsstadier når det gjelder intervju. Man må igjennom hele forskningsprosessen være klar over at det finnes etske utfordringer i alle stadier fra valg av tema, til planlegging – intervju og transkribering til analysing, verifisering og til slutt rapportering (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 96). Jeg legger særlig vekt på at det er mitt etske ansvar som forsker å sørge for at den informasjonen jeg formidler er riktig og verifiserbar.

3.4.1 Personvern og tillatelse

I starten av mitt masterprosjekt var jeg i kontakt med SIKT (tidligere NSD), for å avklare hva slags søknad jeg trengte å sende inn for godkjenning. Her ønsket SIKT både en prosjektplan og

intervjuguide. Innholdet i søknaden min handlet om lærernes tolkning av ett kompetansemål. Da søknaden ble godkjent, sendte jeg ut samtykkeskjemaer via en kryptert skolemail til lærerne med et ønske om å få inn disse før intervjuet fant sted. I samtykkeskjema står det om angrerett, rett til innsyn og generell informasjon om temaet for intervjuet (vedlegg 8.1 Samtykkeskjema). Jeg la også inn informasjon som kompetansemål og forskerspørsmål, slik at lærerne kunne forberede seg hvis ønskelig.

3.4.2 Relasjon, respekt og troverdighet

Alle som blir intervjuet til denne mastergradsavhandlingen blir behandlet med respekt, og jeg ønsker ikke å fremstille noen av lærerne på en negativ måte. Jeg er klar over at de involverte har andre subjektive meninger enn meg, og at deres subjektive meninger skal formidles slik de er. Alle funn som blir gjort, prøver jeg å formidle på en måte som gjør at leseren forstår innholdet slik jeg gjør, men jeg er klar over at det kan være vanskelig å formidle slik at deltagerne er enige i de tolkninger jeg gjør.

Informasjonen og kunnskapen man sitter igjen med etter dette intervjuet avhenger i den sosiale relasjonen mellom intervjueren og intervjuobjektet/læreren, og er en balanse mellom respekt og ønske om å innhente kunnskap den enkelte sitter med (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 35). I alle tre intervjurundene mine har jeg vært i en situasjon der jeg har kjent vedkommende fra før, og dermed har en relasjon med vedkommende fra før av. Ingen av de ulike lærerne har kjennskap til hverandre, men jeg har en relasjon med alle tre. Dette vil være en etisk utfordring for meg som forsker, da jeg skal holde meg objektiv og fordomsfri i møte med lærerne. Dette for å få så reelle svar som mulig, uten min tolkning, slik at oppgaven får et så godt svar på problemstillingen som mulig. Jeg er klar over på at dette kan være problematisk, men ved å være klar over dette så vil jeg være mer bevisst under intervjuet og ved transkribering i etterkant.

Under intervjuene har jeg bevisst valgt å ikke rettlede lærerne når de tolker de ulike elementene i kompetansemålet, da jeg ønsker å få frem deres tanker og tolkninger. Jeg mener det er relevant for oppgaven å få en så ærlig tolkning som mulig - dette vil dog si at dersom lærernes tolkninger ikke likner den opprinnelige definisjonen av ordet, eller om de gjetter seg frem til noe så vil dette være et etisk dilemma hvor jeg ønsker å få frem korrekt informasjon fra objektene. Samtidig som jeg må være oppmerksom på fremstillingen under resultatkapittelet. Derfor har jeg valgt å ikke rette på begrep som blir besvart «feil» etter definisjonen, fordi jeg ønsker å få en så troverdig tolkning som mulig fra lærerne. Hvis jeg skulle rettet på deres tolkning av et begrep, så hadde oppgaven mistet mening. I disse enkelttilfellene velger jeg derfor å fortsette intervjuet uten å rettlede lærerne, for å få et så riktig blikk som mulig på deres tolkning.

All informasjon fra lærerne behandles med konfidensialitet ved bruk av Universitetet i Oslo (UiO) sitt Nettskjema og ved at samtykkeskjemaene ligger på en kryptert sted. Alle bilder og illustrasjoner er tatt eller laget av meg, Jeanette Brendemo Braaten. Hvis noe annet forekommer så vil dette komme tydelig frem under bilde/illustrasjonen.

4 Eget skapende arbeid

I dette kapittelet vil del to av problemstillingen komme til syne, og det er her kompetansemålet utforskes gjennom mitt eget skapende arbeid. Først i dette kapittelet beskriver jeg ulike sider ved forarbeidet til mitt eget skapende arbeid. Deretter gjennomføres det ulike utprøvinger med ulike sammenføringsteknikker i myke materialer, som vises med bilder. Noen av produktene underveis i prosessen er ferdig, og andre er ikke. Helt til slutt i kapittelet kommer veien frem til et ferdig resultat frem, og oppgavens praktiske del avrundes. Det vil forekomme både prosessbilder, teori, skisser og produktbilder i dette kapittelet. Kompetansemålet jeg skal utforske er det samme som lærerne skal tolke. Det lyder som følger:

Kompetansemål etter 7.trinn:

«Bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføye harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte.» (Utdanningsdirektoratet, 2023).

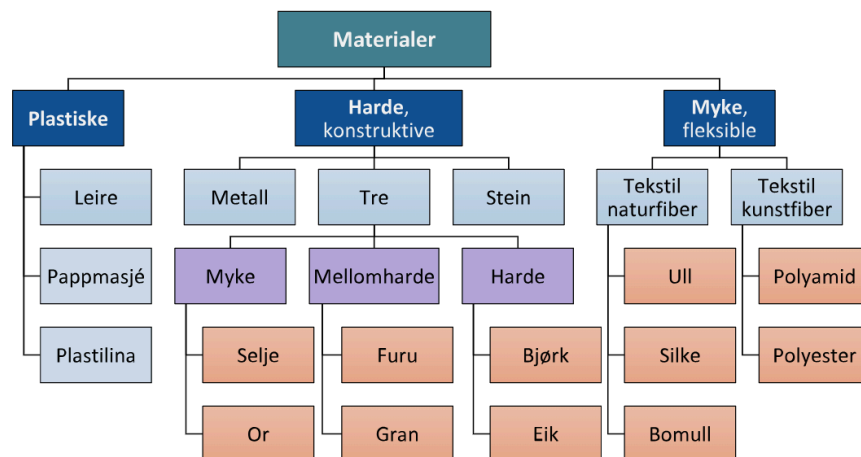
4.1 Forarbeid

Før jeg satt i gang med eget skapende arbeid hadde jeg behov for å forberede meg. For det første måtte jeg avgrense arbeidet, jeg søkte inspirasjon fra andre kreative strikkeprofiler, jeg sorterte restegarn og undersøkte restegarnet sin kvalitet. Dette forarbeidet beskrives i kapittelet nedenfor.

4.1.1 Avgrensing av arbeidet og valg at materiale

Kompetansemålet jeg jobbet ut ifra er hentet fra læreplanen LK20. Læreplanene beskriver kompetansen som elevene skal oppnå, men veien frem mot mål, er det skolen, læreren og eleven i samspill som skal finne ut av (Utdanningsdirektoratet, 2023). I arbeidet med mitt eget skapende arbeid så var det flere faktorer som måtte bestemmes før jeg fikk jobbet praktisk. I læreplanen så er det et slikt handlingsrom at man skal kunne tilpasse opplæringen til den enkelte elev eller klasse. Det er fordi hvert enkelt individ er forskjellig og fordi måten man underviser på er forskjellig fra lærer til lærer – samfunnet utvikler seg hele tiden (Utdanningsdirektoratet, 2023). En del av det å ha handlingsrom betyr at man som lærer skal ta valg slik man ønsker etter forholdene. Målet med et kompetansemål er at elevene skal sitte igjen med en kompetanse etter endt undervisning. Jeg har hatt et valg ut ifra kompetansemålet etter 7.trinn, hvor jeg ønsker å forske på et spesifikt kompetansemål selv. I denne prosessen er det jeg som forsker som tolker kompetansemålet, tar valg og gjennomfører det praktiske arbeidet.

Dette kompetansemålet inneholder mange ulike begreper og hvilke valg jeg tok underveis preger hvordan arbeidsøktene mine utartet seg. Det valgte kompetansemålet inneholder ordene harde, plastiske og myke materialer. Jeg gikk delvis ut ifra modellen til Sporaland, om materialer, når jeg tok valg i denne oppgaven (figur vist i 2.2.2 Egen tolkning av det valgte kompetansemålet). Figuren viste meg tydelig hvilke materialvalg og retninger som jeg kunne velge i oppgaven min.

Figur 3: Materialer kategorisert ut fra egenskaper, av Sporaland, I. G. (<https://ndla.no/image/49966>). CC BY-SA 4.0 (Sporaland, Materialer).

Oppgavens fokus er på de myke materialene. Dette for å ha et avgrenset området å forske på, slik at jeg fikk fordypet meg i et spesifikt område for å utvikle min egen kompetanse, slik elevene også utvikler sin i undervisning. Jeg har en god del kompetanse innenfor dette feltet fra før, men ønsket å utfordre og utvikle denne kompetansen videre. Jeg ønsket å gjøre dette fordi et slikt arbeid vil være med å styrke meg som nyutdannet lærer, i møte med kompetansemål og elevenes kompetanse i årene fremover.

Utover det å arbeide med myke materialer har jeg valgt å jobbe med garn og garnrester, hovedsakelig fra naturfibre. Dette vil prege hele min skapende prosess. Restegarn blir gjerne liggende uten informasjonsetikett, så her var det flere tilfeller der jeg måtte gjette meg frem til hvilket garn de ulike nøstene var. Dermed var det være nødvendig i oppgaver hvor man for eksempel skal tove, å prøve og feile for å innhente så god informasjon om garnet som mulig. Teksturer og tykkelse vil også spille en vesentlig rolle i forkant av mine utprøvinger. En grunn til at jeg har valgt å arbeide med rester er fordi skolene i dag har en begrenset økonomi og har et økt fokus på å bruke opp det de har, kaste mindre og gjenbruke mer. Personlig syntes jeg det er en utfordring å bruke mitt eget restegarn, fordi garnet mister verdi for meg når jeg har brukt det «før». Jeg forbinder restegarn med rot og kaos. Jeg skulle helst sett at jeg kunne gått i en garnbutikk og kjøpt nye nøster, da disse gir meg mer inspirasjon enn nøstene som ligger i skuffen hjemme.

Under utprøvingsfasen ønsket jeg å rette mitt søkelys på begrepene «bearbeide og sammenføre», hentet fra det gjeldene kompetansemålet. Spesielt ordet sammenføre vil prege denne fasen, da jeg måtte finne oppgaver der jeg skal sette sammen to eller flere deler til en helhet. Jeg ønsket å bruke mest håndverktøy, men noe elektriske verktøy er også nødvendig.

I mitt eget skapende arbeid så vil jeg måtte ta noen etiske valg med tanke på forbruk, da jeg arbeidet med restegarn som materiale. Dette materiale er både en «rest», altså noe som er igjen

fra et tidligere prosjekt, men også et eget materiale i seg selv. I stedet for å kaste restene fra tidligere prosjekter, så valgte jeg å ta vare på disse for så å bruke de til noe annet. I denne oppgaven brukte jeg opp noen av disse restene, men selve «resten av avlippet» ble tatt vare på i en zip-lock pose for å kunne bruke det som fyllmasse i et senere arbeid, eller ved et annet kunstprosjekt senere. Jeg har også fått samlet inn noe restegarnsrester fra familie som ønsket å bidra til samlingen. Dette gjorde at jeg fikk et større blikk på omfanget av garn, og samtidig følte jeg at jeg «reddet» en del rester fra å bli kastet.

4.1.1 Inspirasjon fra kreative influenserprofiler

Hverdagen min består mye av instagram og Pinterest i arbeid med diverse skapende arbeider og DIY-prosjekter (do it yourself). Jeg omgir meg daglig med inspirasjonskilder, og jeg har særlig fått øyne opp for ulike strikkeprofiler som deler prosessen sin rundt dette med å bruke opp garnrestene sine i egne arbeid. Jeg har fordypet meg litt i ulike profiler ved å hente inspirasjon fra deres arbeid, som jeg har valgt å ta med meg inn i mitt restegarnsarbeid.

Frank Havrah «Kaffe» Fassett, også kalt Kaffe Fassett, er en tekstildesigner og kunsthåndverker født i San Francisco i 1937. Han har i over 50 år viet sitt fargerike arbeid til strikking, nålebinding og lappeteknikk. Han er verdenskjent for sine mønstre og kolleksjoner, og han har vært og er i dag en viktig påvirkningskraft blant håndverkere (Wikipedia, 2023). Fassett har gitt ut mange «how to»-bøker om hvordan man skal bruke farger inn i ulike kreative arbeider. Han jobber særlig med å inspirere andre til å bruke deres egen kreativitet under den skapende prosessen. Fassett er kjent for quilting, og det er især spennende å se hvordan han sammenfører de ulike lappene for å danne ulike mønstre. Bildene under viser strikkede plagg, der det blant annet er ulike strikkede mønstre, også noen strikket som et lappeteppe (Fassett, 2023). Det er særlig fargevalget og lappeteknikkene til Fassett jeg er inspirert av til mitt skapende arbeid.

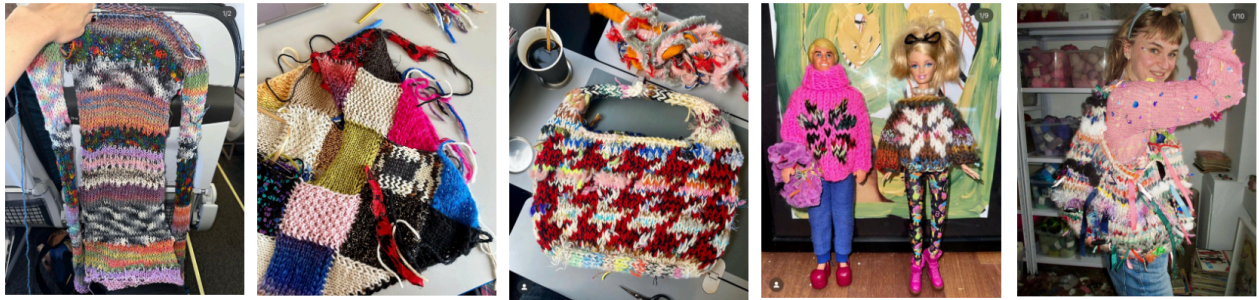

Figur 4 Kaffe Fassetts arbeider innen strikking og quilting (Fassett, 2023).

Lærke Bagger er født i 1985, og holder til i København, Danmark. Hun er en anerkjent strikker med en mastergrad i design fra The Royal Danish Academy of Fine Arts, School of Design. Hun har spesialisert seg på strikking, og deler verkene sine på instagram under navnet @laerkebagger. Med sine 214 000 følgere deler hun sin fargerike strikkehverdag med restegarn (Instagram, 2024). Hun strikker med ulike garntyper og kombinerer de ulike garnene på sin helt egne måte. Bagger setter sammen ulike materialer og kvaliteter på måter jeg ikke har sett tidligere. Hun leker med mønstre

og ensfargede lapper om hverandre. Dette ser jeg på som interessant i forhold til mitt skapende arbeid. Jeg ønsker å ta med meg måten å sette sammen ulike kvaliteter på, inn i mitt arbeid.

Figur 5 Et utvalg av bilder hentet fra @laerkebagger sin instagramprofil (Instagram, 2024)

Maria (offentlig uten etternavn) står bak nettsiden og instagramkontoen «Skaberglæde». Hun designer ulike plagg og er god på å bruke og komme med tips til alternativer til garn til ulike prosjekter. Hun bor i Aarhus, Danmark og deler livet sitt som strikker offentlig der hun tester nye måter å bearbeide strikk på – både via sying og maling på plagg. Hun er som sagt opptatt av garnrester, og har kommet med oppskrifter og videoer på hvordan man kan lage seg en tote-bag av restegarnstråder eller prøvelapper (Instagram, 2024). Det er oppskriften til «Skaperglæde» jeg brukte i mitt restegarnsprosjekt.

Figur 6 Et utvalg bilder hentet fra @skaberglaede sin instagramprofil (Instagram, 2024).

Anette Moi har siden 2013 jobbet som en fulltids illustratør, og illustrasjonene hennes er «bold, colorful & fun» som hun sier selv (Anette Moi, 2024). Moi har et stort hjerte for menneskerettighetene, dyrevelferd og likhet mellom mennesker. Patchbear (bilde nr. To fra venstre) er inspirasjonen til tegningen av «katten» på 4.3.1 Digitalt tegnede skisser, figur 18.

Figur 7 Et utvalg bilder hentet fra Anette Moi sin hjemmeside (Anette Moi, 2024).

4.1.2 Garntyper og sortering

Under det første møte med restegarn i samlingen min så var det tre ord som raskt dukket opp; det var rot, usortert og kaotisk. Dette var første utfordring i mitt skapende prosjekt og noen grunner til at jeg ikke har et godt forhold til restegarn. Siden garnet jeg har liggende, som regel, ikke inneholdt en informasjonsetikett, så var det vanskelig å vite tykkelsen på det. Dette har noe å si for valg av utstyr. På det andre bilde nedenfor har jeg prøvd, med den kompetansen jeg har opparbeidet meg gjennom årene som strikker, å sortere garnet i ulike zip-lockposer for å lage et system.

Figur 8 Usortert restegarn

Figur 9 Sortert restegarn

For å kategorisere de ulike restene har jeg sett på garnets kvaliteter og kjennetegn og prøvd etter beste evne å sette sammen nøstene/restene som er like i kvalitet. Tabellen viser også ca. strikkefasthet og mengde totalt i posene. Deler av denne tabellen har jeg laget til en tidligere fordypningsoppgave i kunst- og håndverk. Oppgaven heter «Fra restegarn til restetest. #restetestgenser» (Braaten, 2022).

Type garn:	Sammensetning	Kvalitet/ Kjennetegn/Karakteristikk	Ca. strikkefasthet	Mengde
Tynn merino	Merinosau	Mykt, fast, glatt utseende. Isolerende og leder fuktigheten vekk fra kroppen.	27 masker = 10 cm	740g
Merinoull	Merinosau	Mykt, fast, glatt utseende,. Isolerende og leder fuktigheten vekk fra kroppen.	22 masker = 10 cm	643g
Lille Lerke og Lerke	Merinosau og Plantebasert bomull	Mykt og slitesterkt. Anbefales til alle typer babyklær.	22 og 27 masker = 10 cm	175g
Tynn alpaka	Alpakka	Mykt, bittesmå hår. Meget slitesterkt. Egner seg godt til sokker og gensere.	22 masker = 10 cm (pinne 3,5)	202g
Sokkegarn	Ull + nylon/akryl	Stikker, hardere, slitesterkt. Meget slitesterkt. Egner seg godt til plagg som blir fort slitt. Stikker, hardere.	22 masker = 10 cm 28 masker = 10 cm	913g
Ull/fritidsgarn	100% ull	Mykt, stikker, tydelig tvinning, slites lett, kan toves	10-15 masker = 10 cm	475g
Mohairgarn	Mohair geit	Mykt, slitesterkt		233g

Tykk alpakka	Alpakka	Mykt, slitesterkt	22 masker = 10 cm	212g
Restetråder	Blanding av ull, mohair, sokkegarn og merinoull	Diverse	Diverse	34+59g

Tabell 3 Original tabell hentet fra: (Braaten, 2022). Endret for å passe denne masteroppgaven.

4.1.3 Material og kvalitet

Garntyper har ulik kvalitet og er laget av forskjellige materialer, og disse kan man dele inn i ulike fibre – naturfiber eller kunstfiber. Under vil det bli presentert en materialguide der kvalitet og kjennetegn blir presentert. Denne baserer seg på mitt eget garnlager og de vanligste garntypene der. Valgene om hvilke garntyper jeg har er basert på min kompetanse innen faget.

Naturfiber

Bomull er den vanligste naturfiberen i verden og brukes mye i tekstilindustrien. Fibrene på bomullsfrøene kan sees som hår, og den vanligste tekstilfiberen er kunstfiberen, polyester. Bomull tar opp mye fuktighet og tørker seint. Bomullsfibrene blir sterkere når de blir våte (Løvstad & Strømme, 2015, s. 189). Det blir fort skittent og krever en hard vasking for å få produktet reint. Bomull er ikke elastisk, krøller seg eller krymper. Kvaliteten på bomull avhenger i lengden og hvor jevne fibrene er (Klepp, 2024).

Lin er en plantebasert fiber som brukes til tekstil. Det er en av de eldste kulturplantene vi har, og av selve linplanten så er det stengelen som brukes i produksjonen. Den er lite elastisk, krøller seg lett og har en vakker glans (Løvstad & Strømme, 2015, s. 188).

Ull er satt sammen av ulike animalske fiber, som gjerne brukes til tekstil. I dette avsnittet handler det om ull fra spelsauen og merinosauen. På verdensbasis er det rundt to milliarder kilo ull som blir produsert i året, og halvparten er merino. Ullen har skjellbelagte fibre og dette gjør at ullen har fort for å krympe (Berg, Ellingsen, Holbø, Spjeldet, & Tuflått, 2008, s. 24). Saueull er dermed det eneste som kan toves og filtes. Ullen er formbar, er god på varmeisolering og en ullgenser kan faktisk ta til seg 50% vann før det begynner å dryppe. Det finnes ingen fibre som kan erstatte ulla (Løvstad & Strømme, 2015, s. 184). Ull er lite brennbart, men har en særegen lukt av sau. Produkter av ull tar ikke til deg andre lukter så lett, og dersom de gjør det, så skal produktet helst bare luftes for å fjerne lukta. Ull skal vaskes på 30 grader i maskin med MILO-såpe, eller håndvaskes i lunkent vann. Ull er ellers slitesterkt og tåler mye (Klepp, 2024).

Merinoull har den særegne kvaliteten at den er finfibret i forhold til saueullen. Dette gjør at den er mykere enn den andre ullen. I mitt restegarn er det mest merinoull, enten den er tykk eller tynntvinnnet (Klepp, 2024).

Alpakkaull er også en naturfiber, og kommer fra kamelarten Alpakka. Ullen til alpakkaen er myk og har glatte fibre. Garnet har lite spenst i seg og siger derfor fort. Plagg strikket i dette kan fort løse, da fibrene ikke er så slitesterke (Klepp, 2024).

Mohairen kommer fra angorageiter, og er en naturfiber. Egenskapene til mohair er at det har lange, myke og litt krusede fibre. Utseendemessig er det litt blankt, og en mohairtråd er sterkere enn ull. Det brenner dårlig, lukter lite og varmer selv om det er vått (Klepp, 2024).

Silke er et av de mest eksklusive tekstilfibrene fordi det har en vakker glans og en stor styrke i materiale. Silken fremstilles av kokongtråder fra små nattsommerfugler, og er en proteinfiber (Løvstad & Strømme, 2015, s. 187). Silkens egenskaper er at den blir fort fargeforandret i møte med andre stoffer, den tåler lite sollys og er både smidig og elastisk. Plagg av dette materiale må gjerne renses, men kan tåle ullvask på 30 grader (Klepp, 2024). Jeg har ingen garnnøster laget av kun silke iblant restegarnet mitt, men en del av garnene inneholder silke som en del av noe av en sammensetning.

Kunstfiber

Syntetiske tekstilfibre blir fremstilt med ulike kjemiske metoder innen organisk kjemi. Råstoffet for de ulike fibrene er olje, gass og kull – de samme råstoffene som brukes i plast. Det er flere kunstfibre som blir brukt i tekstiler i dag. Nylon, viskose, akryl og elastan er noen av disse. Felles for disse er at de er ekstremt slitesterke, de blir fort statiske og trekker til seg støv. De har en høy elastisitet og en tåler å bli strekt en del. De tar opp lite fukt, og tørker raskt. En egenskap disse fibrene har er at de smelter raskt, noe som er skummelt hvis man har på seg plagg som ikke er strikket av 100% ull, og for eksempel er ute og fyrer bål. De fleste av fibrene kan vaskes på 40-60 grader, men skal ikke strykes på grunn av smeltefare. De skal heller ikke tørketromles (Berg, Ellingsen, Holbø, Spjeldet, & Tuflått, 2008, s. 28). Iblant restegarnet mitt er det noen av nøstene som inneholder kunstfibre, i sammensetning med andre fibertyper.

4.2 Utprøvinger med ulike sammenføringsteknikker i myke materialer

I dette delkapittelet blir oppgavens utprøvinger lagt frem. Her vil det særlig legges vekt på ulike sammenføringsteknikker og bearbeiding av myke materialer. I dette kapittelet arbeidet jeg meg igjennom ulike teknikker og det finnes utallige teknikker for sammenføring, ettersom hvilke materialvalg man tar. I dette kapittelet ønsket jeg å belyse og prøve ut de største sammenføringsteknikkene innen myke materialer og håndverksferdigheter, hekling, syng, veving og brodering. Det vil også være en mer beskrivende del om strikking, da dette har en større del i oppgaven min.

4.2.1 Strikking og toving

Når man skal strikke så går prinsippet ut på at man hekter trådløkker i hverandre for å danne masker. I strikking bruker vi strikkepinner – enten settpinner (5stk) eller rundpinne – i ulike størrelser, alt ettersom hvor tynt eller tykt garnet er. Det finnes noen grunnleggende bindinger i strikking som forteller hvordan man skal strikke masken (Berg, Ellingsen, Holbø, Spjeldet, & Tuflått, 2008, s. 43) – dette er hovedsakelig rette og vrang masker. Jeg er mest kjent med å strikke plagg til voksne og barn, men har i en utprøving testet hvordan det er å strikke et artefakt, altså gresskaret på *figur 11*.

Gresskaret er strikket slik: Jeg la opp dobbel tråd med garn fra sportsgarnposen min, med en strikkefasthet på ca. 22/10 på rundpinne 4. Maskene er uvisst og avhenger av størrelsen man ønsker på gresskaret. Strikketøyet er strikket rundt på pinnen, to rett og to vrang, til passe lengde – avlang form. Syr sammen arbeidet i bunn med håndsøm og bruker da nål og tråd. Fyller deretter gresskaret med garnrester jeg har liggende. Syr så igjen toppen. Her brukte jeg en pinne til en stilk, men dette kan også strikkes til en senere oppgave.

Det er med teknikkene rett og vrang at man kan lage mange ulike kombinasjoner i strukturen. Under viser jeg til noen av de ulike kombinasjonene, med bilde som understøtter strukturstrikken. Det er blitt strikket totalt 20 prøvelapper i denne utprøvingen rundt strikking (se vedlegg).

I mitt arbeid med strikking så begynner jeg å stille spørsmål som går over strikking som tema. Jeg skriver i notatboken min: «hvis jeg som er god i strikking møter på Ola som skal bli snekker, hvordan jeg kan hjelpe han mest mulig for å nå sine mål?». Dette bruker jeg mye tid til å tenke på mens jeg strikker prøvelappene.

Figur 10 Sett av genser og selebukse strikket av meg

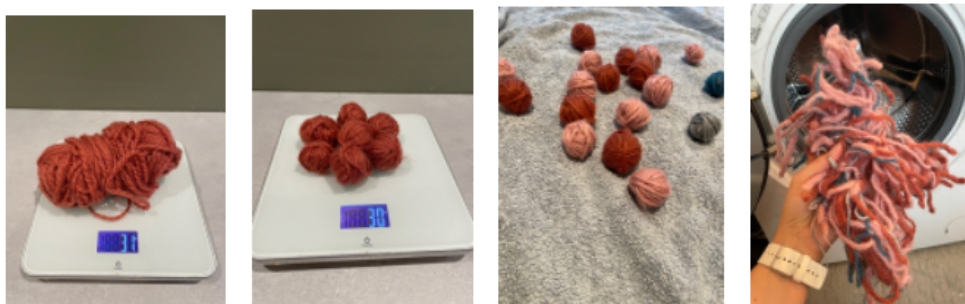

Figur 11 Gresskar strikket av meg

Figur 12 Rillestrikk, rettstrikk, ribbestrikk og mønsterstrikk (perlemønster) Se flere prøvelapper under 4.3.2 strikkede prøvelapper.

Toving er en måte å bearbeide ull på etter man har strikket, for å skape en teksturendring i ull ved å føye det sammen uten å veve, eller å maske sammen tråder (Osmundsvåg & Myklebust, 2024). Det er kun ull som materiale som man kan tove, og man kan tove både rein ull og strikket ull. Den beste filt-ulla i Norge kommer fra spælsauen (Løvstad & Strømme, 2015, s. 185). I mitt skapende arbeid har jeg testet ut to ulike måter å tove kuler på. Den ene metoden som ble brukt var ved å nøste opp ullgarn til små kuler med samme vekt, for deretter å vaske de i et håndkle i vaskemaskinen. Her viste det seg at vaskemaskinen var for kraftig, da sentrifugeringen var for høy og kulene for lite festet.

Figur 13 Toving i vaskemaskin

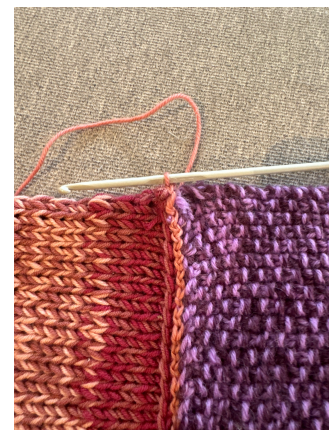
I en slik prosess som nevnt ovenfor, så vil ulla tove seg ved at ullfibrene endrer seg. Dette skjer ved at ullfibrene mister et skjellag som gjør at ulla kan krympe. Dette laget, eller fettet, kaller man for lanolin. Lanolin er en form for såpe. Man trenger kun lunkent vann ved ubehandlet ull, men hvis ullen er farget eller behandlet så kan man trenge såpe også (Osmundsvåg & Myklebust, 2024) – i mitt andre forsøk med å tove kuler av restegarn så brukte jeg grønnsåpe og en bøtte med lunket vann. Dette fungerte godt i toveprosessen sammen med en filtenål. Filtenålen ble brukt for å forsterke kjernen i kulene. Det som er spesielt med toveprosessen til ulla, er at ulla krymper mest i lengderetningen, og man må derfor passe på lagene når man tover. Ulla endrer seg fra å være luftig til å bli kompakt, sliteterkt, varmt og vannavstøtende (Osmundsvåg & Myklebust, 2024). Det kom særlig til syne i forsøk 2, da formen på gryteunderlaget endret seg fra før toving til etter toving. Størrelsesendringer gjør ingenting for sluttresultatet, men kan være greit å bemerke seg.

Figur 14 Toving for hånd med grønnsåpe og filtenål

4.2.2 Hekling

I sammenføyingen av produktet mitt lærte jeg meg å hekle (mer om dette under 4.2.4 sammenføying av prøvelapper). Hekling er den enkleste teknikken innen tekstil. Man trenger kun en heklenål og tråd for å skape ulike plagg eller dekor. For å kunne hekle er det tre ulike teknikker man trenger å kjenne til: 1) luftmasker og kjedemasker, 2) fastmasker og 3) staver i ulike varianter (Berg, Ellingsen, Holbø, Spjeldet, & Tuflått, 2008, s. 51). For å montere to strikkede deler så kan hekling være en egnet metode. Enten dette gjøres ved å stikke heklenåla igjennom begge løkkene, eller kun det bakerste maskeleddet. Sammenføyinger kan også gjøres ved å lage luftmasker som slynger seg mellom de ulike sidene. Her er det bare kreativiteten som setter grenser.

Figur 15 Hekling for første gang

4.2.3 Søm, broderi og veving

Søm eller nålearbeid handler om å bruke nål og tråd som teknikk for å feste noe sammen. Man kan enten sy med maskin eller for hånd. Denne teknikken har vært brukt i mange år over hele verden for å lage tekstiler både til bruk, og til nytte (Klepp, 2024). I mitt praktisk skapende arbeid med restegarn, så ble nål og tråd hyppig brukt for å feste tråder underveis i arbeidet med å feste lappene sammen.

«Å brodere, som å male med nål og tråd». Teknikken krever en nål, tråd og underlag å brodere på. Det kan også eventuelt brukes en ramme for å stramme opp arbeidet underveis. Ved å brodere så kan man arbeide med de ulike estetiske virkemidlene, som kontraster, rytmer, fargebruk og uttrykk. Det finnes ulike teknikker innen handbroderi: frisøm og tellesøm er eksempler på det. Grunnleggende sting innenfor broderi er forsting, attersting, kjedesting og korssting for å nevne noen (Berg, Ellingsen, Holbø, Spjeldet, & Tuflått, 2008, s. 59).

Bildene under viser mitt arbeid med broderi på lerret. Målet var å kombinere to ulike teknikker. Refleksjonene jeg gjorde meg underveis var at nålen jeg brukte trolig var for tykk, fordi den var så vanskelig å sy på lerret med. I dette arbeidet brukte jeg restegarn i stedet for å bruke den tradisjonelle broderitråden. Broderitråd kan deles inn i flere tynnere tråder, mens restegarn kan ikke det. Den nålen som ble brukt lagde litt større hull i materiale enn forventet. Materiale i seg selv var også vanskelig å sy i, da lerretet hadde en hard trekant rundt hele, som stoppet meg fra å sy for nær kanten. Denne kanten er ment for å stive opp lerretet, men jeg ser nå fordelene av å sy i et fleksibelt materiale som kan beveges, da dette lerretet var for stramt.

Figur 16 Brodering på lerret

I en av utprøvingene mine testet jeg det å lage en vev med papp og garn. «En vev er en sammenfletting av parallelle tråder som ligger vinkelrett i forhold til hverandre» (Berg, Ellingsen, Holbø, Spjeldet, & Tuflått, 2008, s. 30). Bildeveven er satt sammen av en renne og av innslag. Rennene burde være av lite elastisk garn, mens i innslaget er det bare fantasien som stopper en. I mitt skapende arbeid så har jeg laget en håndvev av papp. Måten trådene veves på kan gi uendelig med kombinasjoner på vevsmønsteret. Underveis i vevingen merket jeg at pappnålen min begynte å bøye seg, og jeg ble sittende å veve med fingrene. Dette gikk nesten like så fort, men jeg kunne ønske jeg hadde en vevenål i et annet materiale – gjerne tre, da det er et fastere materiale å jobbe med. Jeg er imponert over at jeg fikk til å veve med en pappvev, og ble interessert i å finne ut hva mer man kan lage med papp som materiale. Jeg så også for meg at det kunne vært interessant å veve med garn i ulike tykkelser og kvaliteter for å lage forskjellige strukturer.

Figur 17 Hjemmelaget pappvev og restegarn

4.2.4 Oppsummering av arbeidet med utprøvinger i myke materialer

Med utprøvingene ovenfor så har jeg fått tilegnet meg ny kunnskap rundt ulike teknikker innenfor arbeidet med de myke materialene. Jeg har lært meg hvordan jeg hekler luftmasker og hvordan jeg setter sammen to lapper. Dette er ny kunnskap som jeg lærte ved hjelp av svigermor. I min notatbok står det skrevet: «Jeg er i utgangspunktet glad i å bruke søketjenester som Google når jeg skal lære meg noe nytt, men når jeg skulle lære meg å hekle så fikk jeg ikke til teknikken uansett hvor mange videoer jeg så på. Etter hvert så søkte jeg hjelp fra svigermor, og dermed fikk jeg både se håndbevegelsene, fikk forklaring og noen som kunne se at jeg gjorde det riktig. Dette gjorde meg fortere trygg på at jeg mestret teknikken». Jeg skrev enda et notat som understreker gleden av å få det til: «Jeg spurte svigermor om hvordan jeg skulle gjøre det, og jeg fikk det til!»

Jeg skrev i notatboken min underveis: «Hvis jeg som er god i strikking møter på Ola som skal bli snekker, hvordan jeg kan hjelpe han mest mulig for å nå sine mål?. Dette spørsmålet har vært i tankene mine gjennom hele prosessen med myke materialer.

En annen erfaring jeg har fått ved å arbeide med utprøvingene innenfor strikking er hvordan farger og ulike garnkvaliteter kan settes sammen og skape et uttrykk som er uforventet, men fint. Jeg hadde en utprøving der jeg satt sammen mye ulike garnkvaliteter jeg i utgangspunktet ikke likte

sammen, for å teste hvordan det ble når fargeskalaen gikk i varme farger. I notatboken står det: «farger har veldig mye å si når prøvelappen blir satt sammen av garn med ulikt uttrykk. Når jeg satt sammen merino, bomull, mohair og alpakka ble jeg overrasket over at fargene dempet det uttrykket jeg ikke liker. Liker jeg det nå?». I løpet av de ulike utprøvingene klarte jeg å opparbeide meg et bedre forhold til restegarn ved å bruke det mer og se garnets mange kvaliteter. Garnet kunne sys med på lerret, veves på papp og skapte røffe utrykk fordi garn er tykkere enn sytråd eller annet type tråd jeg har vevd med tidligere. Restegarn kan brukes til å hekle kanter, og det gjør ingenting om det er forskjellige farger – det forsterker bare uttrykket av at det er hjemmelaget og får frem det unike med at lappene er heklet sammen.

En annen erfaring jeg gjorde meg var under toveprosessen der jeg endte med å tove ullballer flere ganger fordi jeg ikke fikk det til den første gangen. Det frustrerte meg i etterkant hvordan jeg trodde at de små skjøre ballene kunne toves i en vaskemaskin med sentrifugering, men jeg skjønner i etterkant at det er slik erfaringer gjøres, og slike feil man må gjøre for å lære noe nytt. «Det hjelper ikke hva andre forteller, så lenge en ikke har erfart det selv», står det i notatboken min og refererer til noe min mor fortalte meg om toveprosessen.

En annen viktig erfaring er dette med bruk av restegarn som materiale og at mengde garn ofte tar slutt før man gjerne ønsker det. I utprøvingen av den ene prøvelappen (se på første bilde figur 21), så skjedde det jeg håpet på at ikke skulle skje. Midt i strikkingen av et mønster så gikk jeg tom for bunnfarge, og jeg måtte improvisere for å få ferdig prøvelappen. Jeg skriver i notatboken min at: «Jeg kjente på en aggresjon i hver maske når restegarnet gikk tomt og jeg måtte fortsette å strikke den hvite og blå lappen. Det er så frustrerende når man har en ide, også er det materiale som stopper en fra å få til ideen». I løpet av denne utprøvingen kom jeg frem til hovedgrunnen til hvorfor jeg ikke er så glad i restegarn – uforutsigbarheten. Jeg liker at noe er helt og pent. At det er en intensjon bak produktet fra start, og at man klarer å gjennomføre prosessen slik man hadde sett for seg. Det skaper en mestringsfølelse.

Jeg har fått tilegnet meg mange nye erfaringer som jeg tar med meg videre, men føler like vell ikke at jeg har kommet i mål med å arbeide med hele det valgte kompetansemålet. Derfor ønsker jeg å gå videre i arbeidet, og rette mer fokus mot en valgt teknikk, strikking, før jeg går dypere inn i bearbeiding og sammenføring med restegarn.

4.3 Veien frem til et ferdig produkt

I mitt skapende arbeid så har jeg valgt å rette fokus mot et av teknikkene ovenfor, nemlig håndstriking. Det er denne teknikken som blir brukt videre i dette kapitlet mot et ferdig produkt. Det vil først fremkomme noen digitale skisser, før oppgavens prøvelapper blir lagt frem. Noen av disse ble strikket som utprøvinger, resten kom til underveis i prosjektet når jeg var sikker på hvilket produkt jeg ønsket å lage. Til slutt i delkapitlet vil det handle om sammenføring og bearbeiding, før produktets prosess og ferdig resultat vises.

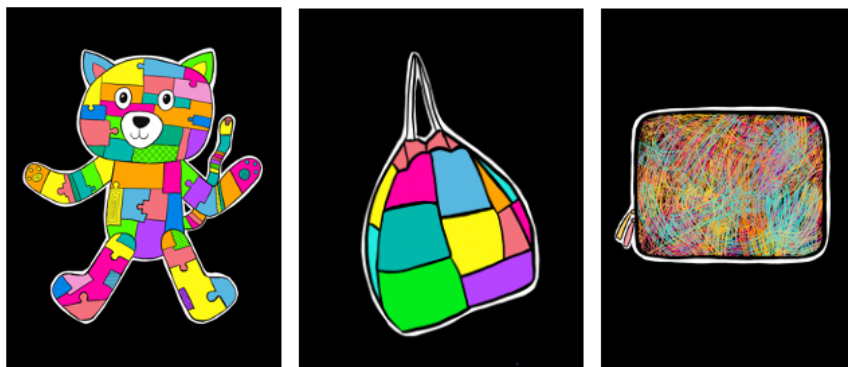
4.3.1 Digitalt tegnede skisser

Under denne skapende prosessen har jeg hatt et behov for å uttrykke meg gjennom andre skapende arbeider, og især da igjennom tegning digitalt. Når jeg tegner bruker jeg iPad, «magic pen» og appen ProCreate. Jeg har under flere anledninger trengt å gjøre noe annet enn å holde på med de tekstile materialene. Tegning digitalt har føltes ut som en pustepause, en nødvendighet i et stort prosjekt. Jeg har tegnet mye som ikke har med mastergradsavhandlingen å gjøre, men i noen omganger har jeg koblet sammen masteren og tegningen for å se prosessen på en annen måte.

Jeg er en person som trenger å visualisere for meg hvordan sluttresultatet kan bli. I mine digitale tegninger så ble jeg inspirert av en kunstner ved navn Anette Moi (Instagram, 2024). Hun har laget liknende kunst som bilde med bamsen nedenfor, men med en inndeling av det som kan se ut som ulike lapper (bilde kan sees på 4.4.1 inspirasjon fra kreative influenserprofiler). Jeg likte godt måten dette var gjort på, og prøvde dermed på min egen variant med farger som gjør meg glad. Jeg liker sterke farger, så lenge de gjentar seg og skaper en harmoni sammen. Jeg valgte underveis å gjøre noen av lappene om til puslespillbrikker, da jeg føler strikkelappene mine er som puslespillbrikker som kan lages om til hva-som-helst. Jeg tok dermed denne ideen videre til et arbeid jeg har tenkt på en stund – «tote-bag» eller en type veske med bærehank.

Selv om mitt skapende arbeid har fokuset rettet mot prosessen og erfaringene jeg får med materialer og teknikker, så har jeg hele tiden et ønske om å skape noe til slutt som et siste punktum til mitt masterarbeid. Denne baggen er både et symbol på all lærdommen jeg kan ta med meg videre, men også på hverdagen jeg har foran meg, hvor jeg som lærer skal få møte alle de ulike elevene og hvor vi sammen skal samle trådene/lappene så vi kan fungere som et lag mot samme (kompetanse)mål.

Det siste bilde jeg har tatt med er av et «sideprosjekt» av tote-bagen. Alle trådene jeg har klippet av underveis er viktige for meg å ta med videre, for å tenke mer miljøbevisst. Jeg ønsker ikke å kaste materialer – heller bruke dem. Dermed kom jeg over en oppgave av @Skaberglaede på Instagram som laget en pc-veske med vliselin, trådrester og symaskin (Instagram, 2024). Dette syntes jeg var en god ide! Jeg vil rette fokuset mitt mot tote-bagen videre i prosessen, og heller sette de andre ideene på vent. Men først må lappene gjøres klare til å settes sammen.

Figur 18 Digitalt tegnede skisser, tegnet på ProCreate

4.3.2 Strikkede prøvelapper

Videre i mitt skapende arbeid så satt jeg sammen de ulike prøvelappene jeg hadde så langt i prosessen, og måtte i tillegg strikke opp flere slik at jeg hadde nok lapper til en hel tote-bag. Jeg fant ut at jeg trengte 14 lapper, ca like store, og strikket totalt 20 stykker for å ha noe å velge i. Bakgrunnen for at jeg valgte å strikke prøvelapper handler om at jeg ønsket å utfordre meg selv i å strikke noe jeg egentlig ikke liker – jeg syntes det er demotiverende å strikke prøvelapper før et større prosjekt, men jeg ser viktigheten av det da jeg tidligere tok sjanser på å la vær å strikke prøvelapper, og håpet på at størrelsen ble riktig.

For i større prosjekter, slik som gensere eller barneklær, er man nødt til å sjekke strikkefastheten for å se om størrelsen blir riktig. Strikkefasthet måles på et gitt området, gjerne 10x10cm. Dersom man måler opp for mange masker enn det er oppgitt i oppskriften, strikker man for stramt, og man må bytte til tykkere pinner, og motsatt (Presterud, 2022). I tillegg til å arbeide med restegarn som materiale og strikking som teknikk, så har jeg også gitt meg selv noen utfordringer underveis i dette arbeidet. Jeg har valgt å rette fokus mot de fargene og kombinasjonene jeg ikke liker, for å se om de kan bli fine sammen eller skape uttrykk som er uforventede. Dette gjør jeg for å utvide egen komfortsone for deretter å forhåpentligvis øke min egen kompetanse og for å teste tålmodigheten min innenfor feltet. Under (figur 19 – figur 22) vises prøvelappene, sortert etter striper, struktur, mønster og annet.

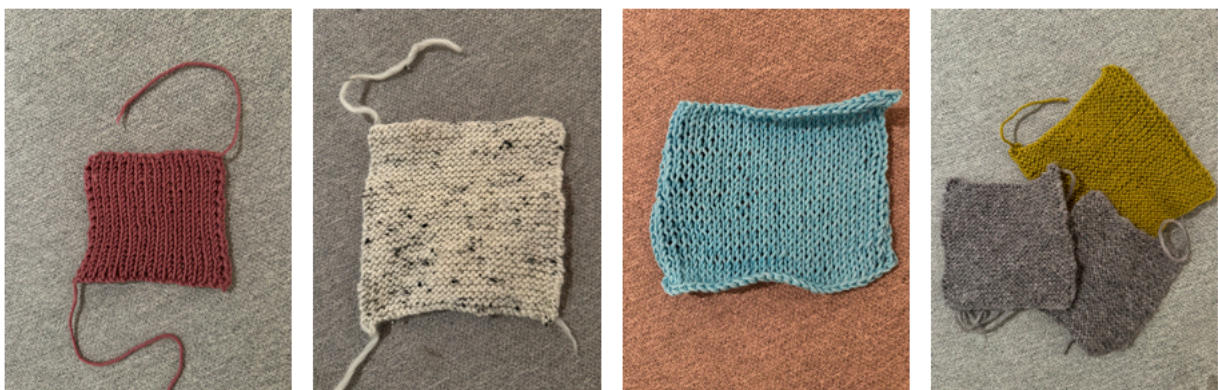
Figur 19 Prøvelapper med striper som tema

Figur 20 Prøvelapper med struktur som tema

Figur 21 Prøvelapper der mønster var i fokus

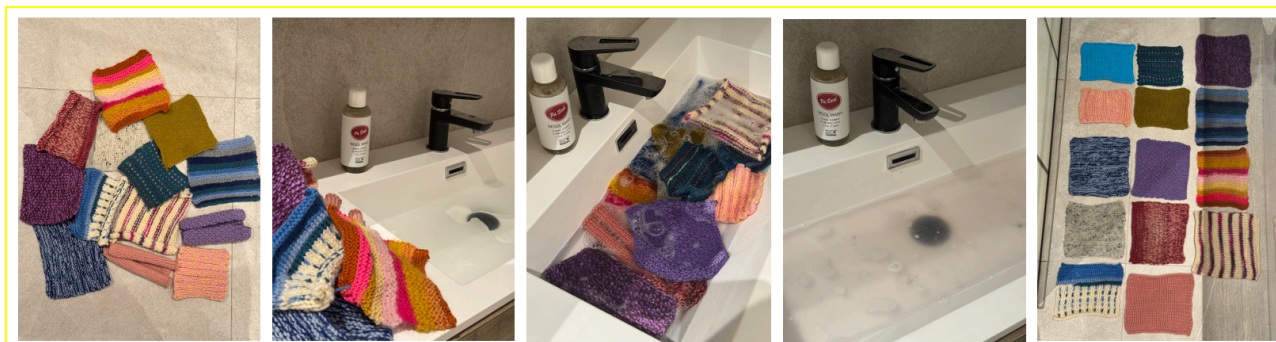
Figur 22 Andre prøvelapper til arbeide

4.3.3 Bearbeiding av prøvelapper

Jeg har gått ut ifra at det å bearbeide er en del av en prosess der man går fra restegarn til et ferdig produkt (omformer) ved å gjøre endringer underveis for å gjøre det bedre (Store norske leksikon, 2023). Etter prøvelappene var strikket ferdig så var det på tide å vaske produktene for å få maskene til å legge seg, og prøvelappene til å bli slette. Jeg kunne også valgt å blokke lappene, ved å feste dem i et mykt underlag med knappenåler – det å blokke betyr å strekke eller å gi den ønskede formen til strikketøyet (Drops Design, 2024) – men, det er ikke nødvendig i dette arbeidet da jeg skal sammenføye lappene til slutt – å feste lappene sammen for å skape en ønsket form, er å bearbeide.

Før jeg skal feste prøvelappene sammen så må produktet vaskes for å fjerne overskuddsfarge. Det er to måter man kan vaske produktet på. Den ene måten er å vaske de i vaskemaskin på ullprogram, den andre er å vaske dem for hånd med ullsåpe i lunkent vann – for så å legge prøvelappene på varmekablene på badergulvet frem til de er tørre. Jeg velger å vaske prøvelappene for hånd, da jeg av erfaring (ref: toving av restegarnsnøster) har opplevd at vaskemaskinen vasker for hardt for strikketøy, og strikketøyet enten toves eller går i stykker. Dette er også best med tanke på at jeg bruker restegarn og aldri kan være helt sikker på hva slags garn jeg har brukt i prøvelappene.

Før jeg håndvasker lappene så må jeg feste alle trådene slik at prøvelappene blir klare for vasking. Jeg bruker *På Stell* sin ullsåpe som er egnet for både ull, men også bambus, finull og silke (På stell, 2024). Vannet er lunkent. Alle lappene blir lagt i bløt, før jeg klemmer og gnir litt på hver enkelt for å vaske ut overskuddsfargen. Vannet blir så klemt ut og lappene blir lagt til tørk. Denne prosessen gjøres med hver av lappene. Når lappene var ferdig vasket og klare for tørking, så jeg umiddelbart at flere av lappene hadde strekt seg. Speiselt de lappene som hadde mye riller.

Figur 23 Vasking av prøvelapper

Nå er lappene klare for å festes sammen. I neste kapittel blir prøvelappene satt sammen med ulike sammenføyingsteknikker.

4.3.4 Sammenføring av prøvelapper

Etter at prøvelappene har vært vasket, var det på tide å feste dem sammen. Jeg har tatt utgangspunktet i at det å sammenføye er å sette sammen deler for å skape en helhet (Norsk industri, 2023). I denne sammenhengen, å sy sammen deler for å få et ferdig produkt. Jeg har tatt utgangspunkt i Skaberglæde sin oppskrift «swatch bag» (Skaberglæde, 2024) når jeg festet sammen de ulike prøvelappene etter et gitt mønsterdiagram, slik at produktet fikk den ønskede formen.

Å sy med maskesting

I oppskriften til Skaberglæde blir lappene sydd sammen med noe som likner maskesting. Altså at man syr inn i hvert av maskeleddene og fester dem sammen. Jeg prøvde på den samme metoden som vist i oppskriften til Skaberglæde (Instagram, 2024), men syntes ikke det var pent når garnet syntes på denne måten. Jeg ønsker heller at sammenføyingen jeg lager skal komme tydeligere frem og markere hver maske.

Jeg hadde tidligere sett et produkt hvor det ble brukt hekling som sammenføyingsteknikk, for å feste to lapper sammen. Det dukket opp to problemer når jeg ønsket å gjøre det samme.

Figur 24 Prøvelappene satt sammen i rett form, før sammenføying

Figur 25 Forsøk på å sy sammen lapper med nål og restegarn

1) Jeg viste ikke hvilken teknikk som hadde blitt brukt. 2) Jeg har aldri heklet før. Dermed ble dette mitt første møte med hekling. Jeg visste hvordan jeg ønsket resultatet, og dermed måtte jeg lære meg noe nytt – å øke min kompetanse innen sammenføringsteknikker med myke materialer.

Etter et raskt google-søk kom jeg over en heklemetode som festet sammen to heklede lapper. Jeg prøvde å følge oppskriftsvideoen, men jeg fikk ikke resultatet slik jeg ønsket. Dermed tok jeg kontakt med svigermor som viste meg hvordan man kunne feste sammen de to strikkede lappene med teknikken luftmasker. Luftmaskene kunne enten hekles igjennom begge lappene, eller ved å hekle en luftmaske i hver av sidene. Det viste seg at det var sistnevnte som passet mine intensjoner best. Bilde viser tre ulike måter å sammenføye på. Den nederste delen viser mine forsøk fra videoen. Den midterste delen er svigermor sitt forsøk med å hekle igjennom begge lappene, og siste sammenføyingen, øverst, viser den valgte teknikken. Her var det tydelig for meg at å spørre om hjelp fra en med mer kunnskap enn meg, var et lurt valg for å få førstehåndskunnskap.

Figur 26 Forskjellige hekleteknikker på samme arbeid

Figur 27 Hekling av prøvelapper

Figur 28 Tote-bagen sett fra to sider

Her er alle lappene sydd sammen, slik at det nå er kun to deler. Merk at jeg bevisst har valgt å bruke restegarn i ulike farger til å feste lappene, slik at trådene blir mer synlig og fremhever preget ved å bruke restegarn. Disse to delene skal nå kan festes sammen. Etter delene er festet sammen så skal det tas opp masker øverst, for få å strikke en avsluttende kant for å tre inn en tråd senere. Etter at kanten er strikket og sydd ned, så måtte produktet legges vekk, for å sy innerstoff til tote-bagen.

Figur 29 Innerstoff i tote-bag med lomme og snøring

Innerstoffet ble sydd på symaskin, og det ble montert på to lommer i stoffet. Jeg brukte samme mønster på innerstoffet som når prøvelappene ble montert sammen. Restene som ble igjen etter formen var skjært ut ble brukt til lommer. Innerstoffet ble festet for hånd med nål og tråd, for at det ikke skulle syntes en symaskinkant på utsiden av produktet. Bildene ovenfor viser hvordan innerlommen er festet på produktet, og hvordan lommene ser ut inni. Deretter ble tråden tredd, og produktet kunne nå strammes og bæres over skulderen. Merk at denne tråden er i bomull. Tråden er også det eneste til dette prosjektet som er kjøpt inn. Resten er gjenbruk. Nå er tote-bagen ferdig.

4.3.5 Ferdig produkt

Figur 30 Tote-bagen ferdigstilt

5 Resultater og funn

Dette kapittelet viser frem resultater og funn av studien. Det vil være resultater og funn fra både intervjuene og resultater/funn fra eget skapende arbeid. Intervjuene er delt opp i ulike kategorier som blir presentert nedenfor. Disse vil være todelt, da studien er gjort på to ulike måter – intervju med tre kunst- og håndverkslærere samt en egen del for eget skapende arbeid med utprøvinger.

5.1 Intervju

5.1.1 Lærer 1

Kategori 2: Vedstabel-oppgave

Omtrent annen hvert år gjennomfører læreren et spesielt undervisningsprosjekt i kunst- og håndverksfaget. Denne oppgaven har blitt hans signaturoppgave og er en oppgave han er veldig stolt av. I gangene på skolen står det ti slike modeller utstilt, og jeg har også fått med meg en originalversjon hjem for å kikke på den. Jeg har selv fått observere en av disse timene for noen år siden og har litt kjennskap til prosessen rundt. Videre skal jeg fortelle hvordan han velger å gjennomføre denne timen, med utgangspunkt i kompetansemålet som avhandlingen handler om.

Elevene skal lage en vedstabel på underlag, ved å kløyve selv. Oppgaven går over en periode på fem uker. Elevene får først en introduksjon, der de blir fortalt og vist hva kløyving er og hvorfor det var viktig i «gamle daar», som han sier selv. Han trekker frem likheter med varme og nåtidens elektrisitet og varmpumpebruk, for å gjøre elevene nysgjerrige. Etter de har fått hver sin plass på sløydalen, velger han å ta med klassen ut i skogen for å sage ned kvister de skal bruke til å lage «ved» med senere. Det er elevene som sager ned «minitrærne». De tar med seg åtte minitrær hjem. Andre økt får de en plate lærer har skjært ut først med håndsag, deretter med båndsaga, som et underlag i finér til vedstabelen de skal lage. Deretter skal elevene bruke hammer og kniv til å kløyve vedstubber på fire centimeter. Han trekker frem teknikk i utøvelsen, samt det tverrfaglige ved å trekke inn matematikk i oppgaven. Han er nøye på at elevene skal holde seg på fire centimeter, ikke tre og en halv eller fem centimeter, for da kan vedstabelen bli stygg. Han er opptatt av at elevene skal få «kløyvefølelsen», på samme måte som om vi skulle brukt øks. I timene som kommer skal elevene jobbe med å fylle rommet i sløydbenken til randen – det er slik de vet om de har fått nok ved til arbeidet sitt. Deretter må de lage vedbukk av fyrstikker, og en liten sag av piperenser. Han ønsker at alle skal hjelpe hverandre til å bli ferdig, og at ingen er ferdig før alle er det.

Kategori 3: Tolkning av kompetansemålet som helhet

I starten av samtalen spurte jeg læreren om å tolke kompetansemålet som helhet. Da legger han frem at målet jeg har valgt ut og som han skal tolke, er veldig stort. Dette blir videre i samtalen forklart ved at målet er «så stort at nesten uansett hva du gjør for noe på skolesløyden eller andre steder, så kommer du innom det målet». Han mener videre at alle kompetansemålene i kunst- og håndverk er store, men at alle er like relevante. Det gjelder bare å bryte de ned «noen ganger» før

de brukes. Det som kommer tydelig frem er at målets størrelse står i veien for læreren fra å drive med dybdelæring hos hele klasser, og at dette hadde vært enklere ved å ha færre elever inne i kunst- og håndverkstimen samtidig. Han trekker videre frem at dette skyldes skolens strukturelle oppsett, samt økonomi innad i kommunen.

På spørsmål om skolen har en egen årsplan der målet blir delt opp, svarer han med en historie satt 15 år tilbake i tid. Han forklarer forskjellen på en kunst- og håndverksansvarlig før og nå, og forklarer at datidens ansvarlig hadde ansvaret for at alle lærerne kom igjennom de ulike kompetansemålene – den ansvarlige delte opp målene og fordelte de over «hele fjøla» som han sier selv. Det var en progresjon i faget for femten år siden. Videre sier han: «så nå sitter vi egentlig på vår egen tue, og hjelper hverandre, og kommer med forslag til hva man kan lage». Han mener derfor at nåtidens ansvarlig kun har ansvar for at avdelingen ser fin ut og at alle materialer og bestillinger blir ordnet. Han påpeker at dette handler om ressurser og økonomi, og at det heller er mer fokus rettet mot fagene norsk, engelsk og matematikk. Her mener han at skolene er på «feil kurs», og trekker frem at det nå er «mindre tid på å bygge sin egen identitet og bygge opp sin egen verdi» - fokuset er på læring og ikke lek.

Han trekker frem norsk, engelsk og matematikk som de «viktige fagene», og at disse «tapper» fra de praktisk estetiske fagene. Det er i de ulike periodiseringene at lærere kan låne timer fra ulike perioder for å gjennomføre praktiske prosjekter, men dette ender som regel opp med at en periode får kunst- og håndverk, og en annen ikke, på grunn av timebruk i fag.

Kategori 4: Tolkning av enkelt ord i kompetansemålet

Han tolker ordet trygg to ganger. Den første gangen tolker han ordet som en del av helheten i kompetansemålet, og da blir trygg forbundet med ordet risikovurdering. Han bruker ord som «rød risiko» dersom det er noe elevene ikke får lov til, og forklarer at størrelsen på klassen er med å avgjøre om det blir bruk av elektriske verktøy i timen eller ikke. Han sier at dersom de får lov til å bruke elektriske verktøy kan de bruke elektriske verktøy som hullemaskin for eksempel, men ikke «de store og de største maskinene». Han sikter da til båndsga. Ellers så bruker de mye håndverktøy i sløydundervisningen, som hammer og kniv.

Når han får beskjed om å tolke ordet trygg en gang til senere, så nevner han sin egen trygghet både i klassen og ved de ulike oppgave han nevner. Han sier: «Når vi først gjør en oppgave, så har jeg vært trygg på at det er innenfor det (kompetanse)målet der. Ut ifra det elevene lager, så er jeg ganske trygg på at de opplever mestringsfølelse. Slik at jeg er trygg på at de også opplever fellesskap. Fordi jeg vet at alle blir ferdige med det her på grunn av måten jeg gjør det på, er jeg nøye med at elevene skal hjelpe hverandre hvis ikke de har kommet lenger, eller så og så langt. For meg er jeg veldig trygg på at det elevene klarer det. Og jeg er trygg på at de lærer noe. Og jeg er trygg på at de har en god opplevelse ned på sløyden. Jeg er trygg på at det er mye trygt der.» Helt til sist nevner han elevenes trygghet på sløyden som han refererer til ordet «der».

Han forklarer med et eksempel, om at det å sammenføye er når man bruker de tre materialvalgene i samme oppgave. Han sier: «da tenker jeg at de skal bruke både harde, myke og plastiske materiale, kanskje i samme oppgave». Han virker tvilende, og sier videre: «men det er ikke sikkert, det er jo nesten umulig». Han bruker også materialer som tau og sammenføringsteknikken knytning med klassen sin. En annen sammenføringsteknikk han trekker frem er liming. Ordet bearbeide beskriver han slik: «bearbeide, da tenker jeg at det skal være en oppgave som vi må jobbe med over tid». Elevene kan komme med ideer underveis, og at i en oppgave så er man aldri 100% ferdig.

«Miljøbevisst, da bruker vi naturen», sier han tydelig. Han er rask med å trekke frem ulike undervisningsopplegg der han bruker naturmaterialer, eller etterligner naturlige settinger som i vedstabel-oppgaven. Han forklarer at oppgaven er fornybar, da de går ut i skogen for å sage ned greiner de kan bruke til å «kløyve» ved senere. Denne oppgaven har han gjort med samtlige elevgrupper opp igjennom årene, og med dette som utgangspunkt forteller han videre at i løpet av hans 20 års erfaring som lærer, så har jo de trærne eller greinene de har saget ned, vokst ut igjen. Videre trekker han frem flere eksempler på oppgaver der han bruker mye naturmaterialer i arbeidene sine i sløydsalen. Han har fokuset på de harde materialene. Han forteller også at de har laget bøker der de først har laget papir. Læreren beskriver harde materialer som noe man finner på sløyden og henviser til vedstabel-oppgaven sin som eksempel. Videre forklarer han at plastisk materiale har noe med at materialene er elastiske og bevegelige å jobbe med. Han trekker frem leire eller plastelina som eksempel.

Deretter beskriver han myke materialer. Her mener han at myke og plastiske materialer er det samme, og trekker særlig frem leire som eksempel her også. Han sier: «myke materialer er litt det samme som plastiske materialer egentlig. Ting som er myke å jobbe med. Spesielt leire der også».

5.1.2 Lærer 2

Kategori 2: Roboter og holdbare høner

To ulike oppgaver hun trekker frem er hentet fra unghusflid, en håndverk- og skaperglede-side for barn og unge fra 6 til 26 år (Norges hudflidlag, 2024), er oppgavene om roboter og holdbare høner.

Læreren har laget roboter sammen med klassen sin. Måten dette ble gjort på var ved å sage av, eller bruke avkapp av tre i forskjellige former som de boret hull i og tredde tråd imellom. Denne oppgaven kan også brukes i en forlengelse med digitale ferdigheter, der man kan plassere roboten i et annet miljø og ta bilde av den der. I den andre oppgaven fra unghusflid trekker hun frem en oppgave der de lagde noen «holdbare høner». De har en enkel trekantet form som selv de elevene som er litt «klønete» kan få fine produkt ut av. Dette er påskepynt laget av gjenbruksmaterialer, med både knapper og stoff. Hun har også laget en annen type påskehøne av sokker som fylles med ris, klippes og snurpes sammen.

Kategori 3: Tolkning av kompetansemålet som helhet

Når hun får spørsmål om å tolke kompetansemålet som en helhet, kommer det raskt frem at hun mener at det er et stort kompetansemål som løper igjennom hele faget. Hun sier: «det er et av de som jeg liker best, fordi at det rommer hele håndverkserfaringen vår, eller tradisjonen vår. Det rommer veldig mange ulike materialer, og det rommer jo både det skapende og det praktiske».

Når læreren velger ut oppgaver til klassen sin varierer det om hun velger kompetansemål eller den praktiske utførelsen først. Hun sier at hun kan alltid få en praktisk oppgave til å passe inn i et av kompetansemålene i dag, fordi de er så «romslige». Hun sier: «Etter mange års erfaring, så jeg blir ganske god til å lage en liten historie rundt dette med å forankre oppgavene til kompetansemålene. Og nå som jeg har kjerneelementene og grunnleggende ferdigheter jeg også kan knytte det til, så er det enda lettere.» Hun legger frem at hun bruker målet konsekvent sammen med andre kompetansemål i kunst- og håndverksfaget, og at hun har gjort mange store prosjekter rundt dette spesifikke kompetansemålet nettopp på grunn av dette.

Læreren prøver å tilstrebe å være innom både harde, plastiske og myke materialer hvert skoleår, selv om kompetansemålet går over tre år. Dette gjør hun fordi: «det er jo mange elever som ikke har erfaring med de materialene fra andre plasser enn skolen, dessverre. Det er jo en stor forandring i samfunnet, som omhandler den erfaringen som elevene kommer inn i skolen med».

Kategori 4: Tolkning av enkelt ord i kompetansemålet

Læreren bruker ikke eksplisitt ordet håndverktøy, men hun snakker om det ved å nevne ulike verktøy og hvordan man arbeider med de. Hun bruker mange ord som kan knyttes til de ulike områdene. Til myke materialer nevner hun «å tre» nåla, samtidig som hun snakker om «å flette» tråder, eller «å strikke». Hun snakker også om «å beregne kraft og fart» på symaskinen. Dette viser til en bred kompetanse innen tema. Til harde materialer bruker hun ord som «kapping, høvling og boring» som om hun er godt kjent med begrepene. Hun bruker også ordet «avkapp» om rester fra sløyden. Hun nevner at kompetansemålet i sin helhet er direkte praktisk, noe hun forklarer til å være noe man gjør med hendene sine. Dermed ser jeg en overføringsverdi mellom håndverktøy og hennes svar.

I en oppgave som omhandler fletting av koffertbånd, forklarer hun at hun lærte nettopp denne teknikken av sin farmor. Hun sier: «Akkurat denne teknikken kjenner jeg jo fra den ekte håndverksoverleveringstradisjonen».

Da læreren skulle tolke ordet plastiske materialer forteller hun om hvor lite de arbeider med leire som materiale. Hun forklarer at de sjeldent driver med leire på skolen, på grunn av skolens lokaler og på grunn av lite kunst- og håndverkstimer. Dette begrunner hun i at ved å jobbe en og en halv time med faget i uka, for så å ha en ukes ventetid, så vil det å arbeide med leire være en utfordring. Hun forklarer at utfordringen handler om at: «elevene klarer jo å tørke ut en leire helt utrolig fort med måten de bearbeider på, sånn at den tåler ganske lite venting, og det skal så lite til for å smuldre leiren fra hverandre». Hun er fortsatt på jakt etter den gode leir-oppgaven. Hun trekker

frem rammefaktorene, og tror en mer fleksibel timeplan med kortere ventetider hadde vært løsningen til problemet med leire. Lokalene er også tørre og varme, noe som er med å akselerere tørketiden til leiren. Her kunne løsningen vært et lokale som er kaldere og mer tilpasset denne bruken.

Hun tolker ordet sammenføye «det å sette sammen» eller å «få til å henge sammen». Ordet bearbeide tolker hun som noe man kan «forme» eller «forvandle utseende til». Hun definerer harde materialer som arbeid med tre, og trekker frem ulike eksempler på oppgaver hun har gjort med klassen – en dispenser fyrstikkeske og en robot (forklart ovenfor). Hun trekker særlig også frem begrepet trygg når hun snakker om harde materialer.

Når vi starter å snakke om ordet trygg så nevner hun overordnet at hun ønsker at klassene hun har skal lære å bruke de ulike elektriske verktøyene som finnes, men hun er opptatt av at det skal gjøres på en sikker måte. Hun trekker frem et eksempel der hun hadde en klasse på 15 stk, hvorav tre og tre var inne hos henne mens hun lærte dem å bruke kappsaga. Hun forteller videre: «Sånn at to observerte når jeg instruerte, så var det en som saga, så gikk det på rundgang». Når hun instruerer er hun opptatt av at «her kan du holde hånda, den er du nødt til å holde der, og du er nødt til å holde den fast». Videre støtter hun dem slik at elevene skal føle at det er trygg å være med. Under tolkningen av de elektriske verktøyene sier hun blant annet at: «båndsaga er litt ekkel, så det er ikke så mange elever jeg ønsker at skal bruke den. Men de kan observere, for det er jo også en erfaring, tenker jeg».

Videre forklarer hun hvilke vurderinger hun som lærer må gjøre av elevene sine. Hun nevner at de fleste elevene er ganske forsiktige av seg, og at det handler om en risikovurdering elevene selv må ta. Hun sier: «de vet jo når de skal pushe en grense, når de ikke skal pushe en grense, når de skal tøyse, når de ikke skal tøyse. Et annet elektrisk verktøy hun trekker frem er symaskin, med tanke på de myke materialene. Hun sier at «Elevene får trene seg på å bruke symaskin, og både å tre nåla, og å lære å sy - beregne fart og kraft.

Hun definerer aldri helt ordet myke materialer, men hun viser til eksempler med å sy stoff, strikke og flette tråder. Hun ønsker å trekke inn de ulike målene i hverandre, så i kompetansemålet etter 7.trinn som omhandler samiske tradisjoner, så sier hun: «Men når jeg for eksempel skal ha om samiske kulturer og klestradisjoner, så prøver jeg å kombinere det med at vi kan se på mønstre og vi kan se på teknikker. Akkurat nå holder vi på å flette hosebånd». Etterpå forklarer hun at hovedvekten i oppgaven er fra det gitte kompetansemålet for denne masteroppgaven, men at hun trekker inn et annet kompetansemål også.

Når hun skal tolke ordet miljøbevisst blir hun brått mer usikker på egen praksis, før vi får snakket litt rundt ordet og hun kommer på alt hun egentlig gjør – uten å tenke over det. Hun har tatt et bevisst valg om å ikke sløse med materialer. Både på grunn av miljøperspektivet, men også på grunn av økonomien til skolen. Hun pleier å oppfordre til å bruke restetøy i tekstiltimer og prøver å unngå å lage masse unødvendig søppel.

5.1.3 Lærer 3

Kategori 2: Oppgave: terning

Læreren trekker frem et eksempel fra klassen der de lagde en terning – de fikk en trekloss, pusset den med ulik grad av pussepapir og svidde på øyne på terningen i etterkant. Disse terningene blir ofte knyttet opp mot matematikken som et tverrfaglig arbeid. Når læreren og jeg sitter og snakker om progresjonen i pussepapirene så lurer jeg på om elevene syntes det var kjedelig å «bare» pusse klossen sin. Da sier hun noe som forbløffet meg: «Det høres ut som tortur av elevene, men elevene har elsket det. De kjenner på den taktile forskjellen. I starten av økta får de kjenne på en terning som ikke er behandlet, og en som er behandlet – så de kjenner forskjellen. Når de kjenner på den behandlede klossen står noen å koser med terningen. Det gjør de etterhvert med sin terning også. De blir så fryktelig stolte av hvor myk, glatt og god den blir.»

Kategori 3: Tolkning av kompetansemålet som helhet

Når læreren blir spurt om å tolke kompetansemålet som helhet sier hun: «Det er jo et kjempestort mål som består av veldig mange komponenter». Hun fortsetter: «Og det at det skal være miljøbevisst og det skal være sammenføring av plastiske materiale, alt mulig rart. Det er jo litt stressende i seg selv, men når jeg tenker etter så har jeg fått gjort veldig mye av det, må jeg si».

Kategori 4: Tolkning av enkelt ord i kompetansemålet

Helt i starten av samtalen vår blir læreren ivrig når vi snakker om håndverktøy og elektrisk verktøy. Hun sier: «Det første jeg tenker er jo det at skolen vår, som jeg jobber på nå, det er en eldre skole. Og her har vi en gammel sløydsal som er veldig preget av gamle verktøy. Både håndverktøy og noe nytt elektrisk verktøy – Men, jeg søkte «Byggern» i fjor om å få midler til at vi kunne få mer elektriske verktøy. Nettopp på grunn av det kompetansemålet der. Vi vant faktisk 15 000,- i stipend fra Byggern som vi fikk til å kjøpe mer elektrisk verktøy, så det er litt artig». Videre sier hun: Og jeg må jo bare si at alt, alle de ulike håndverktøyene som er på sløyden der fra gamle dager, vet jeg ikke helt hvordan man bruker en gang, fordi de er så gamle».

Myke materialer tolker hun med et eksempel materiale: «tekstil». Hun forklarer at klassen hennes har sydd forkle til mat- og helse, samt handlenett og bamse i filt. Handlenettet knytter hun til å være miljøbevisst, og denne oppgaven er ment til å skape engasjement og lyst til å sy, da elevene må designe selv. Elevene har tatt symaskinsertifikat tidligere. Hun trekker frem et moment som er viktig: «Det jeg har merket etter de årene jeg har jobbet ute i skolen, er at elevene i dag sliter med, for eksempel, å få tredd nåla i hullet. De mangler den finmotorikken. Det skaper en del utfordringer når elevene ikke er kapable til å gjøre det før de går i sjette og sjunde klasse.» Videre spurte jeg om hvorfor hun trodde det var sånn, og da kom hun opp med momenter som ipad, dårligere tålmodighet og dårligere finmotorikk. Læreren jobber på en ipad-skole der alle bøkene er på ipaden. Hun stiller også spørsmål til om ipaden har påvirket synet – men dette er bare åpne spørsmål. Et annet viktig moment som blir trukket frem er at det kanskje er mindre håndarbeid hjemme nå, enn det var før i tiden. At elevene ikke sitter å syr sammen med mormor slik som var

vanlig tidligere. Kun trekker frem at mormor kanskje har blitt en mer «moderne mormor». Hun prøver å forklare begrepet moderne mormor:

«Den tidligere, ikke-moderne mormoren er jo kanskje hun som satt og strikket masse og hjemmestrikket julegaver hit og dit. Jeg husker jo min mormor, og jeg har jo en mormor som lærte å sy meg Barbie-ting, fordi jeg hadde lyst på Barbie-ting. Så satt vi og gjorde det sammen. Nå tror jeg at dagens mormorer ... De gjør litt andre ting, for jeg tror ikke de er der på den håndverksbølgen. Jeg tror den har begynt å dale litt. Dagens mormor sitter kanskje mer på iPad», sier hun.

Harde materialer definerer hun som å arbeide med materialer av ulikt tre. Læreren trekker frem et eksempel fra klassen der de lagde en terning – se praksiseksempelen ovenfor. Videre så tolker hun plastiske materialer slik: «Jeg vil jo tro at det er laget av en type plastikk. Eller altså det er kunstig fremstilt». Etter litt betenkningstid sier hun: «også har vi playdoe (en type leire laget for barn). Det er jo et plastisk materiale, vil jeg si.»

Når læreren skal tolke ordet bearbeide viser hun til eksempelet om terningen og sier: «Vanskelig når du spør, sånn, men jeg tenker jo at den pusseklossen er et veldig tydelig eksempel på det, å bearbeide noe. Ha det fra noe, og så jobber du med det uten å tilføye det noe særlig, og så blir det tydelig bedre». Å sammenføre tolker hun som «å sette sammen». Hun forteller at det å sammenføre noe i kunst- og håndverk kommer litt etter hvert med progresjonen i faget. Hun forteller om en oppgave der man har brukt tau til å sette sammen treklosser i en robotnøkkelring.

Ordet trygg blir tolket med fokus på elevene. Hun sier: «De skal være trygge på sløydsalen, selv om det er lyder de ikke har hørt før, de skal være trygge på de verktøyene de skal bruke. De skal være trygge på hverandre, at ingen kommer til å gå og berserk med hammer, og vite at rammen rundt er trygg. Etter hvert så vil de kanskje bli mer trygge i avgjørelser de gjør også, når de får mer erfaring». Når det gjelder ordet miljøbevisst så handler dette om, for læreren, å ha fokus på gjenbruk og å ikke kaste bort ressurser. «Nå har vi jo om ressursbruk i naturfag, så da kobler vi opp kunst og håndverk med det, med at vi ikke skal sløse med materialene våre. Det gjelder både tekstil - med papir og farget papp, og på sløyden med en restekasse hvor man kan legge plankebiter som de ikke har skrudd i». Hun sier videre: «også har vi en annen restekasse hvor det som vi ikke kan bruke videre ligger, og det blir noen ganger med på tur som opptenningsved».

5.1.4 Visualisering av læreres ordbruk

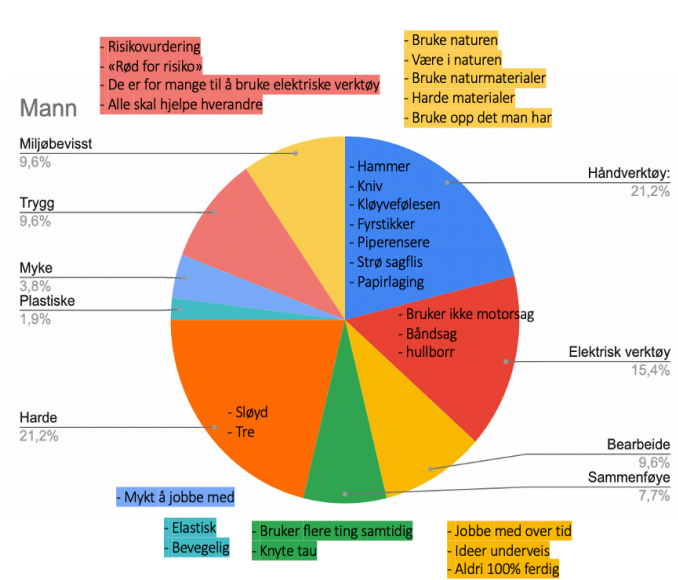
I analysen av intervjuet så har jeg fargekodet kompetansemålet jeg har valgt ut, for å visualisere for meg selv hvordan vektleggingen til de ulike lærerne har vært under intervjuet. Med disse modellene så får jeg en forståelse av hvilke ordvalg lærerne bruker når de snakker om de ulike delene av kompetansemålet, samtidig som modellene viser en vektfordeling i samtalen. Modellene blir brukt for å finne funnene i oppgaven.

Kompetansemålet med fargekoder:

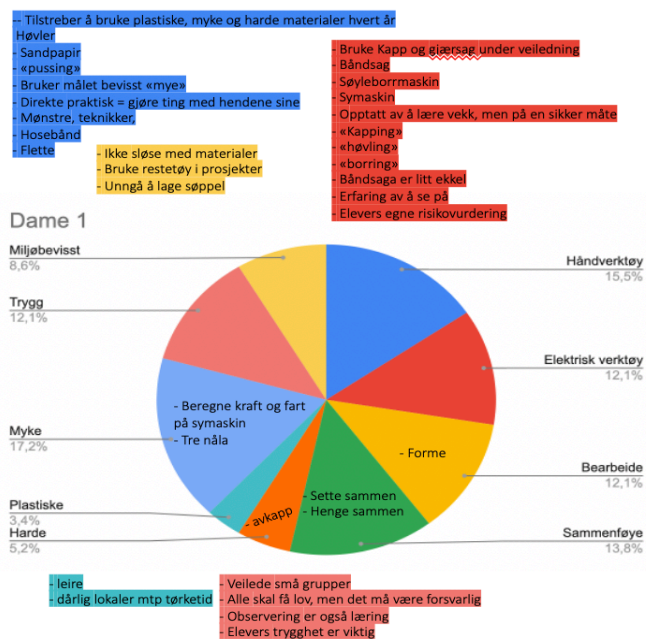

«Bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte.» (Utdanningsdirektoratet, 2023).

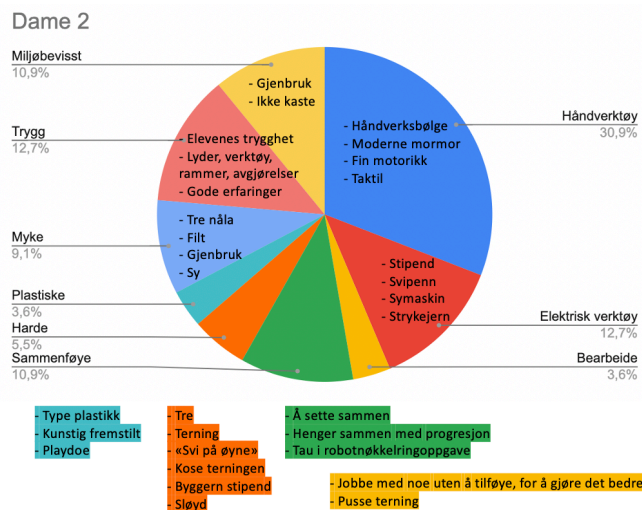
Jeg vil legge til at navnene på tabellene ikke stemmer overens med navnene jeg referer til. «Mann» er det samme som lærer 1. «Dame 1» er det samme som «lærer 2», og «Dame 2» er det samme som lærer 3. Dette er endret for å gi oppgaven en bedre helhet. Det står skrevet de nye navnene som bildetekst under tabellene.

Tabell 4 Sektordiagram av lærer 1 sine tolkninger

Tabell 5 Sektordiagram av lærer 2 sine tolkninger

Tabell 4 Sektordiagram av lærer 3 sine tolkninger

5.1.5 Oppsummering av funn knyttet til intervju med lærere

Etter intervjuet ble det laget tre tabeller, se 5.1.4 visualisering av lærernes ordbruk, disse viser et tydelig bilde på vektleggingen i samtalen, samtidig som de ulike ordvalgene blir presentert. Ut ifra denne tabellen så kan jeg lese at det er noen likheter, men også forskjeller hos de ulike lærerne på hvordan de tolker det samme kompetansemålet. Det er disse som er lagt til grunn når jeg analyserer og trekker frem funnene fra intervjuet. Det er flere likheter mellom de tre lærerne, og måten de tolker kompetansemålet på. Det kommer tidlig frem at kompetansemålet jeg har valgt for dem å tolke, er stort og omfattende med mange ulike begreper. Lærer 1 sier: «Målet er så stort at nesten uansett hva du gjør for noe på skolesløyden eller andre steder, så kommer du innom det målet»

Måten lærerne ordlegger seg på viser meg at lærerne bruker det materialet de er mest kjent med, som utgangspunkt til forklaringen til begrepene. Dette kommet også frem når lærerne bruker eksempeloppgaver fra sin egen skolehverdag, i forklaringene sine. Det vises at lærer 1 er opptatt av og har mye kunnskap om harde materialer, mens lærer 2 og 3 retter fokuset sitt mest mot de myke materialene. Det vil ikke si at de ulike lærerne ikke har eksempler på oppgaver fra de andre områdene også, men vektleggingen er tydelig. Ordbruk, slik som «avkapp», «tre nål» og «beregne kraft på symaskin» er eksempler på ord som viser at lærerne snakker om og velger oppgaver ut ifra sin egen trygghet i materiale.

En annen likhet mellom lærerne er hvor opptatte de er av trygghet i faget sitt og hvordan elektriske verktøy står i sammenheng med ordet trygg. Den ene læreren velger bevisst å ikke ha ulike oppgaver i timene fordi elevgruppen er for stor og det ikke er nok lærere, og det er for høy risiko for at noen skal bli skadet dersom noe skal gå galt. Det er også blitt et naturlig stort miljøfokus blant disse kunst- og håndverkslærerne. Disse punktene vil jeg trekke videre inn i oppgavens drøfting.

5.2 Eget skapende arbeid

I dette delkapittelet presenteres funnene fra eget skapende arbeid. Funnene er basert på de konkrete erfaringene jeg har gjort meg underveis i studien. Masteroppgavens problemstilling er todelt, og det er i denne delen av oppgaven jeg legger frem hvilke erfaringer jeg har fått ved å forholde meg til det valgte kompetansemålet. Oppgaven har en praksisledet forskning som metode, og derfor vil det være prosessen, heller enn produktet være viktig for å svare på oppgavens problemstilling. Fordi jeg har et fokus på håndverksferdigheter så velger jeg å bruke ett av Liv Merete Nielsen sine «byggesteiner» i kunst og håndverk, «materialer, redskaper og teknikker» (Nielsen, 2019, s. 20) når jeg legger frem funnene (se 2.4 «byggesteiner» i kunst- og håndverksfaget). Videre deler jeg funnene i to, slik at det er en del som handler om restegarn som materiale, og en annen del som handler om redskaper og teknikker innenfor myke materialer.

5.2.1 Restegarn som materiale

I min skapende prosess med restegarn som materiale, så har jeg kommet frem til noen funn som er interessante. Jeg viser i starten av arbeidet at jeg har en indre motivasjon når jeg snakker om mitt eget forhold til restegarn. Jeg beskriver restegarn som noe som er brukt før, og forbinder det med kaos og rot og ønsker å få nye erfaringer ved å bruke restegarnet på ulike måter.

Det første som utmerker seg, er at jeg velger ut materiale fordi jeg er kjent med det fra før. Jeg skriver i notatboka at jeg vurderte en stund å velge harde materialer, fordi jeg ønsket å lære meg mer om treverk som materiale, men samtidig så følte jeg at jeg hadde mer å tilføre oppgaven ved å velge det jeg var trygg på. Jeg ønsket å utvikle min kompetanse innenfor myke materialer, og til slutt da strikking som teknikk – måter å sette sammen kvaliteter og farger jeg ikke liker, med et materiale jeg ikke har et godt forhold til. Et til synelatende negativt fokus, men dette fokuset har gikk meg et bedre syn på restegarn som materiale.

For utover i de ulike utprøvingene av prøvelapper så tester jeg ut ulike garnkvaliteter og fargekombinasjoner. Jeg skriver «farger har veldig mye å si når prøvelappen er satt sammen av garn med ulikt uttrykk. Når jeg satt sammen merino, bomull, mohair og alpukka ble jeg overrasket over at fargene dempet det uttrykket jeg ikke liker. Liker jeg det nå?». Dette viser at min kompetanse har utviklet seg i arbeidet med restegarn, og at igjennom mitt skapende arbeid så blir det tydelig at erfaringene jeg gjør meg er med å stille spørsmål til tidligere antagelser.

Et annet funn som kom frem under arbeidet var hvordan jeg som en kreativ person er nødt til å ta pauser der jeg bruker andre materialer enn restegarn, for at ikke kreativiteten og gnisten til å arbeide stagnerer eller stopper opp. Jeg trenger en variasjon i arbeidsformer, og så dette tydelig når jeg satt og tegnet de digitale tegningene. Da åpnet det seg opp for flere måter å se mitt skapende arbeid på, og jeg fikk visualisert ideene mine. Dette er også med å vise at min egen kompetanse er i utvikling.

Ved å bruke restegarn som materiale i dette arbeidet så har jeg spart penger ved å ikke kjøpe nytt garn. Jeg har dog ønsket å kjøpe nytt garn, så det å bruke restegarn har ikke fått meg til å ville bruke det mer, men jeg har lært mye om restene av garn. Slik som i arbeidsformene så trenger jeg variasjon, og dette er nok et av mine største fallgruver når det gjelder bruk av restegarn som materiale. Jeg kan godt like restegarnet til sitt bruk, men det overkjører ikke ønske mitt om å strikke ensfargede store plagg der restegarn ikke vil gi de samme uttrykkene. Etter å ha strikket en prøvelapp der restegarnet tok slutt midt i mønsteret mitt, så kom det tydelig frem under utprøvingen hva som var hovedgrunnen til hvorfor jeg ikke er så glad i restegarn – uforutsigbarheten. Jeg liker at noe er helt og pent, eller hvert fall intensjonelt slik man har sett for seg. Restegarn er nettopp det som navnet tilsier; rester, og da er størrelsen på nøstene eller lengden på tråden ulik fra rest til rest.

5.2.2 Redskaper og teknikker innenfor myke materialer

I avgrønsingen skriver jeg at jeg har en god del kompetanse innenfor strikking fra før, men at jeg ønsket å utfordre meg og utvikle kompetansen min. Jeg skriver også at jeg ønsker å gjøre dette fordi jeg setter elevenes kompetanse høyt. Jeg er redd for å ta et valg som ikke vil omfavne alle elevene eller ikke komme til nytte for noen. Jeg skriver i notatene mine: «hvis jeg som er god i strikking møter på Ola som skal bli snekker, hvordan jeg kan hjelpe han mest mulig for å nå sine mål?». Jeg ønsket å fordype meg i myke materialer for å få en dypere forståelse av materialet.

I min skapende prosess har jeg økt min kompetanse innenfor myke materialer og sammenføringsteknikker ved å blant annet å lære meg å hekle luftmasker ved hjelp av svigermor for å få erfart kunnskap fra henne. Jeg prøvde ved flere anledninger «å Google», men ser i etterkant viktigheten med en god relasjon og noen som kan lære meg det personlig. Jeg skriver: «Jeg spurte svigermor om hvordan jeg skulle gjøre det, og jeg fikk det til!». Noen som kan vise håndlaget og teknikken, hvordan å holde heklenålen – retning på nålen, hvor mange løkker og forskjellene mellom de ulike teknikkene. Og kanskje viktigst av alt; en man kan spørre spørsmål til, som svarer av erfaring.

Et annet resultat fra mitt skapende arbeid var hvor mye motivasjonen varierte igjennom opplegget. I det ene øyeblikket var jeg motivert til å lage rundt 100 prøvelapper, og så for meg et stort sluttprodukt. Underveis sleit jeg med å strikke ferdig én om gangen fordi fargene og mønstrene ikke ga meg inspirasjon. Etter å ha festet over 15 tråder på en lapp skriver jeg: «Jeg liker ikke alle trådene jeg må feste i etterkant på grunn av mønster og restegarn, arg!» Jeg nevner ofte at jeg må feste mange tråder ved bruk av restegarnet, «noe som er kjedelig i lengden». Men når jeg strikket ensfargede lapper med struktur så snudde motivasjonen og jeg skriver: «jeg liker strukturstrikk bedre enn jeg trudde. Gøy med to farger sammen. Det blir tykkere å holde i, jeg liker det. Liker å strikke med dobbelt garn!» og «det blir så fast og godt å strikke. Ikke så mange tråder å feste heller». Her fant jeg ut at det enkleste er ofte det beste.

6 Drøfting

I denne oppgaven skal jeg finne ut hvordan tre mellomtrinns lærere tolker det samme kompetansemålet i kunst- og håndverksfaget. I tillegg til at jeg selv skal utforske det samme kompetansemålet gjennom eget skapende arbeid. I dette kapitlet vil jeg drøfte funnene fra oppgaven, igjennom 1) den oppfattede læreplanen og 2) den erfarte læreplanen til Goodlad, før jeg avslutter med en didaktisk refleksjon som oppsummering. Helt til slutt legger jeg frem en kommentar til veien videre.

6.1 Den oppfattede læreplanen

Den oppfattede læreplanen til Goodlad tar for seg lærerens tolkninger av læreplanen, og dermed vil lærerens erfaringer, holdninger og lærernes praksisteori komme til syne. Før jeg går inn på lærerens tolkning av kompetansemålet og deres trygghet, så er det viktig å ha med seg hva et kompetansemål er og hva som forventes av utdanningsdirektoratet når man arbeider med kompetansemål.

Kompetansemål ble først brukt i LK06, og var et mål som ble omtalt som et «gjøre-mål». Nå handler ordet kompetansemål mer om den kompetansen elevene skal ha tilegnet seg og kan anvende i utfordringer senere i livet. Ordet kompetanse betyr mer enn bare å kunne gjennomføre det spesifikke målet og skape et produkt. Det handler om forståelsen og evnen til kritisk tenkning og refleksjon (Utdanningsdirektoratet, 2024). I LK20 er det en større satsning på dybdelæring, og dermed er også målene endret, slik at det er et større krav, eller handlingsrom, for læreren som skal velge hva som blir undervist når og i hvilken grad. Det kompetansemålet jeg har valgt å forske på, står som det første målet etter 7.trinn. Jeg kan ikke vite sikkert hvorfor plasseringen er slik, men jeg vil trekke frem det lærer 2 sier om målet: «Dette kompetansemålet løper igjennom hele faget». Hun sier videre at «det rommer hele håndverkstradisjonen vår. Det inneholder mange ulike materialer og det rommer både det skapende og det praktiske». Jeg tenker at plasseringen av denne er strategisk i møte med læreren, for at nettopp dette målet skal ligge til grunn for en gjennomsyret praktisk kunst- og håndverksundervisning.

De ulike lærerne er veldig samstemte i sin tolkning av kompetansemålet som helhet og sier at det er «et stort mål som rommer mye». Når de ulike lærerne skal forklare de forskjellige begrepene i kompetansemålet, så bruker de oppgaver fra egen skolehverdag som eksempler for å underbygge og snakke om begrepene. Det kommer frem at lærer 1 bruker oppgaver om harde materialer når han skal beskrive begreper. Lærer 2 og 3 snakker mest om de myke materialene og er gode på ordbruk som omhandler nettopp dette. Dette viser meg at lærerne har en god kunnskap om hva som trengs av spesifikk kompetanse og at det heter «å tre nåla» og ikke, for eksempel: «å putte tråden i hullet». Dermed vil ordbruken til lærerne være med å forsterke deres kompetanse i faget.

Eksempler er når lærer 3 snakker om at elevene hun har i dag sliter med å få tredd nåla i hullet, som nevnt ovenfor, at elevene mangler den finmotorikken som trengs, i tillegg til tålmodighet for å gjennomføre nettopp denne oppgaven. Læreren beskriver det som utfordrende når elevene ikke er kapable til å tre nåla før de går i sjette, sjuende klasse. I sammenheng med dette stiller hun seg selv spørsmålet om det er blitt mindre håndarbeid hjemme nå, noe som resulterer i at flere barn ikke klarer å gjennomføre slikt håndarbeid før sent ute i barneskolen. Hun trekker frem om den moderne mormoren erstatter håndarbeid-mormor som lærte barnebarna ulikt håndarbeid før i tiden. Dette er jo bare synsing, men jeg ser at lærer 2 også stiller det samme spørsmålet og trekker inn at hu lærte en fletteteknikk av sin farmor. Hun sier: «Akkurat denne teknikken kjenner jeg jo fra den ekte håndverksoverleveringstradisjonen». Dette viser meg at to av lærerne har en erfaring om at det å undervise i kunst- og håndverk tar lenger tid i dag da flere elever ikke har sett de ulike materialene eller testet de ulike teknikkene. Om det er teknologiens fremmarsj som er årsaken er ikke godt å si, men det kan være en mulig årsak.

Når lærer 2 snakker om håndverksferdigheter så dukker det opp mange uttrykk som «å beregne kraft og fart på symaskin». Dette viser til en bred kompetanse innen tema myke materialer, noe som gjenspeiler resten av samtalen. Når lærer 1 sitter og prater om vedstabeloppgaven sin så nevner han ordet «kløyvefølelse». Her har han både satt sammen to ord for å skape en overføringsverdi til det å kløyve ved med øks og trestubber, samtidig som han bruker det spesifikke ordet «å kløyve». Han sier ikke «å dele opp, eller å kutte i flere deler». De ulike ordene som blir brukt av lærerne viser meg at deres trygghet i materiale eller teknikk er med å påvirke deres tolkning av de ulike ordene i kompetansemålet. Når lærer 1 skal tolke ordet «trygg» går han rett til eksemplet som er innenfor kategorien harde materialer, og snakker om naturen og naturmaterialer. Lærer 2 tolker miljøbevisst ved å ikke sløse med materialer, og snakker om restetøy i tekstiltimen. Når lærer 3 snakker om ordet miljøbevisst og nevner ulike restekasser til både plank og papir. Hun trekker også frem, og viser stolt til en sjekk fra «Byggern» der hun har søkt om midler til nye håndverktøy og sier i sammenheng med dette: «Alle de ulike håndverktøyene som er på sløyden er fra gamle dager, vet jeg ikke helt hvordan man bruker en gang, fordi de er så gamle». Her bruker hun sin kompetanse innen harde materialer til å skaffe seg verktøy som passer inn i den kompetansen hun har og bytter ut utstyr slik at det er mulig å gjennomføre undervisningsopplegg som elevene vil ha nytte av, i stedet for at det gamle utstyret ikke blir brukt.

Jeg syntes også det er interessant å se at mannen snakker mest om harde materialer og damene snakker mest om de myke materialer. Det vil dog ikke si at disse lærerne ikke har en bred kompetanse innenfor de andre materialene, men jeg syntes det er interessant å bemerke seg.

Det å tolke ut ifra egne forkunnskaper er kjent innenfor hermeneutikken. Hvis vi ser til den hermeneutiske spiral, så viser den til at fortolkning og forforståelse henger sammen i en spiral der den som skal tolke tar med seg all sin forforståelse om tema når vedkommende skal forklare og tolke videre for å skape en ny forforståelse, som den igjen skal fortolke. I mitt skapende arbeid så har jeg også tatt valg ut ifra min egen kompetanse, og da min egen interesse innenfor myke materialer og restegarn. Dette fordi jeg er trygg i materialet og ønsket å utforske og bygge videre på

kompetansen min. Dette virker det som lærerne også gjør, bare at de ser til sine egne ferdigheter når de tolker og tar valg for elevene sine.

Et annet moment som dukket opp er den gjensidige enigheten om at et miljøbevisst fokus i kunst- og håndverkstimen er viktig. Det var en lærer som nevnte at hun ikke gjorde så veldig mye miljømessig i timene sine, men rett etterpå kommer hun hva hun gjør. Dette viser meg at lærere i kunst- og håndverk i skolen i dag, har fått et naturlig forhold til det å ikke sløse med materialer, ta vare på avkapp og reparere ødelagt tøy for å unngå unødvendig bruk av ressursene våre. Det ligger kanskje litt mer patent i oss som mennesker nå, enn for noen tiår siden. Dette ser jeg på som en positiv endring i de estetiske fagene.

Et annet fokusområdet som også kom tydelig frem er dette med trygghet i klasserommet. Dette henger sammen med at elevene skal lære å bruke ulike håndverktøy og elektriske vertøy på en sikker måte. Når en lærer har rundt 20 elever av gangen, er det flere risikovurderinger som må taes. Går det utover undervisningen til læreren og hva elevene skal igjennom dersom noe blir for utrygt? De fleste lærerne er gode på å tilpasse seg til de ulike kompetansemålene, og man ser at flere av lærerne først velger oppgave, og deretter ser på læreplanen til hvor oppgaven kan passe inn. På den ene siden er det at lærerne er tilpasningsdyktige, en fin egenskap. De ser muligheter i kompetansemålene. På den andre siden kan det være en utfordring, da jeg ser at enkelte deler av målet kanskje blir fortere valgt vekk fordi betydningen av ordet er vanskelig å forstå. Det at en lærer velger vekk noe, vil dermed gå utover elevenes læringsutbytte, dersom læreren aktivt lar hver å fokusere på ulike deler av målet. Dette kan gjøre at elevene ikke får dekt de kompetansemålene de skal. Lærerens forståelse av et kompetansemål er det som utgjør hva elevene sitter igjen med etter endt utdanning (Utdanningsdirektoratet, 2023), og det er essensielt for en lærer å være klar over alle elementene i læreplanen, slik at han/hun i etterkant kan tilpasse oppgaver – og ikke motsatt, slik at elevene kan sitte igjen med den kompetansen som utdanningsdirektoratet legger frem at elevene skal oppnå etter endt utdanning.

6.2 Den erfarte læreplanen

I følge Goodlad så handler den erfarte læreplanen om elevenes erfaringer etter endt undervisning. Det er her man kan se om elevene har oppfylt kompetansemålene, altså hvilken kompetanse elevene sitter igjen med etter de har fullført barneskolen. Som nevnt i teorikapittelet om læreplanens «fem ansikter», så vil denne masteroppgavens skapende arbeid løfte frem den erfarte læreplanen. Jeg som forsker sitter med en annen kompetanse enn før, etter mitt eget skapende arbeid var ferdig. Det er dog noe annerledes enn i klasserommet der en lærer hadde laget opplegget, og en elev hadde gjennomført det, da det er jeg som både har laget opplegg og gjennomført det selv. Jeg som forsker har min egen erfaring og forutsetning i møte med dette arbeidet, og dermed vil min opplevelse av den være forskjellig fra en annens opplevelse. Jeg tenker likevel at det fortsatt er relevant å trekke frem hvilke erfaringer jeg har fått ved å arbeide praktisk med det samme kompetansemålet som lærerne, og hva jeg sitter igjen med etter det skapende arbeidet. Forskjellene mellom mine og elevens erfaringer er at jeg selv har satt kriteriene for

oppgaven, og tatt hensyn som jeg trenger for å skape et produkt. I en full klasse er det mange hensyn og ta, og selv om læreren skal tilpasse opplegget til hver enkelt, så blir det i realiteten vanskelig hvis læreren har et satt opplegg. Det vil si at mine valg tar et utgangspunkt i mine egne forkunnskaper og disse blir tilpasset hele veien, det blir det nødvendigvis ikke for enkelteleven fordi alle sitter med egne erfaringer og kompetanser i møte med et kunst- og håndverksopplegg.

Det er flere fordeler og ulemper ved materialvalget mitt, restegarn. En fordel jeg har sett etter denne studien er at jeg har fått brukt restene av garn jeg hadde liggende, i stedet for å kaste det. Her ser jeg både et økonomisk aspekt ved å bruke det jeg har, i stedet for å kjøpe nytt. Samtidig er det et miljøfokus hvor jeg ser at det er mer gunstig å lage en veske/tote-bag enn å kjøpe en. Jeg fikk en skikkelig stolthetsfølelse av produktet og ser en verdi i det å lage produkter selv. Dette har overføringsverdi til skolen, hvor jeg ønsker å trekke inn verdien av å bruke rester/avkapp inn i ulike prosjekter nettopp for å øke elevens selvfølelse slik at også de får et bedre eierskap og en stolthet over produktet slik at det ikke trenger å bli like mye bruk og kast.

I dette arbeidet satte jeg også strenge krav til meg selv om prøvelappene jeg skulle strikke. Jeg ønsket i utgangspunktet å strikke prøvelapper fordi jeg visste at det var noe jeg syntes var demotiverende og kjedelig i større prosjekter, der oppskrifter sier at jeg «må». Jeg valgte også å rette fokus mot de fargene og kombinasjonene jeg ikke liker, «for å se om de kan bli fine sammen eller skape uttrykk som er uforventede». Dette forsterker viljen min til å utvikle meg innenfor myke materialer. Dette underbygger den nye læreplanen ved å trekke inn dybdelæring, noe som er endret fra LK06. Jeg skriver videre at jeg tar valget fordi det kan «være med å styrke meg som nyutdannet lærer, i møte med kompetansemål og elevenes kompetanse i årene fremover». Her trekker jeg frem at det er min kompetanse som vil være til fordel for elevene jeg skal undervise etter endt utdanning (Utdanningsdirektoratet, 2023).

Under arbeidet med prøvelappene så viser jeg gjentatte ganger at kompetansen min har utviklet seg i arbeidet med restegarn. Erfaringene jeg gjør meg er med å skape nye forståelser, som er med å utvide kompetansen min. Jeg skriver i notatboken min om det å sette sammen farger og kvaliteter jeg tror jeg ikke liker. I slutten av sitatet står det «liker jeg det nå?». Her stiller jeg et spørsmål til meg selv, som er med å understreke at det skjer en utvikling. Et av de viktigste ideene til John Dewey handlet om at elevene skulle gjøre seg erfaringer på skolen, og at disse skulle stemme overens med de erfaringene elevene gjør utenfor skolen (Säljö, 2020, s. 67). I det skapende prosjektet er det jeg som er «eleven» (eller den skapende), selv om jeg har laget mitt eget opplegg. Jeg har erfart at jeg som menneske trenger variasjon når jeg skal være kreativ, og dette kan jeg trekke inn både i et utdanningsperspektiv, men også i hverdagen med to små hjemme og med oppussing av hus. Dette samsvarer med Dewey sine tanker om at utdanning ikke er forberedelse til livet, men at det er selve livet (Säljö, 2020, s. 68).

Under det skapende arbeidet med restegarn så ble verdien i å få hjelp av noen som er i samme rom som meg, der jeg kan stille spørsmål direkte og få erfart kunnskap tilbake, viktig. I notatboken min står det: «Jeg er i utgangspunktet glad i å bruke søketjenester som Google når jeg skal lære meg

noe nytt, men når jeg skulle lære meg å hekle så fikk jeg ikke til teknikken uansett hvor mange videoer jeg så på. Etter hvert så søkte jeg hjelp fra svigermor, og dermed fikk jeg både se håndbevegelsene, fikk forklaring og noen som kunne se at jeg gjorde det riktig. Dette gjorde meg fortore trygg på at jeg mestret teknikken». Dermed følte jeg at jeg kunne utvikle meg ved hjelp av noen som kunne mer enn meg. Dette har også en overføringsverdi til skolen, der jeg i store deler av tiden vil være den som kan mer enn elevene i for eksempel strikking. Her ser jeg relevansen av det å drive med dybdelæring, slik at jeg kan være den som videreformidler erfart kunnskap videre til elevene. Det som er et dilemma, er tilgangen til internett. Internettet gir muligheten til å søke på den spesifikke teknikken man ønsker, og man kan finne så vidt meg bekjent, det meste av håndverksteknikker på internett. Man kan tenke seg at elevene heller søker på internett for å lære seg teknikker, i stedet for å få førstehåndskunnskap av en mamma, tante eller bestemor. Det er fint å ha tilgang til videoer man kan se flere ganger, men jeg mener at man ikke får fordypet seg like mye som det man kan ved å få direkte erfaringer servert av mennesker med lidenskap og mange års erfaring. Man kan heller ikke stille spørsmål og få raske svar ved å se en ferdig innspilt video.

Ulemper med å velge myke materialer og restegarn som materiale er den delen av kompetansemålet jeg velger vekk. Alle mennesker er forskjellige, og derfor viser læreplanen til et handlingsrom der man som lærer skal kunne tilpasse opplæringen til den enkelte eleven. Dette har jeg brukt mye energi på å reflektere over i notatene mine og skriver: «hvis jeg som er god i strikking møter på Ola som skal bli snekker, hvordan jeg kan hjelpe han mest mulig for å nå sine mål?». Les mer under 7.3 didaktisk refleksjon.

6.3 Didaktisk refleksjon

Læreplanen er lærerens viktigste arbeidsdokument, skriver Imsen (Imsen, 2020, s. 300). Vi forholder oss til den hver eneste skoledag, og skal ta valg som er med å påvirke elevenes læring hver dag. I denne masteroppgaven har jeg vært interessert i å rette fokus mot lærernes tolkninger av et langt og innholdsrikt kompetansemål, for å bli bevisst over hvordan jeg som nyutdannet lærer kan forberede meg best mulig til skolehverdagen ved å ta gode valg for elevene slik at de skal komme seg igjennom kompetansemålene på best mulig måte. Med denne masteroppgaven har jeg også fått egne praktiske erfaringer fra det samme kompetansemålet. I starten av forskningsarbeidet så var jeg ganske sikker på at valgene vi lærere tar når det gjelder materialene, myke, harde eller plastiske, ville utelukke et annet og at vi ikke møter alle elevene ved å gjennomføre «deler» av kompetansemålet. Jeg ser nå at dette ikke stemmer slik jeg opprinnelig trodde og derfor vil jeg forklare hvordan jeg har endret min mening under prosessen.

Tidlig i min skapende prosess trakk jeg frem en bekymring: «Hvis jeg, som er god i strikking, møter på Ola som skal bli snekker, hvordan jeg kan hjelpe han mest mulig for å nå sine mål?». Dette spørsmålet har laget gnagsår i tankene mine i løpet av dette året. Og til slutt har jeg nøstet sammen tanker, teori, intervju og egen skapende prosess mot noe som kan virke som en konklusjon mot eget spørsmål og problemstilling ved å se på kompetansemålet som noe større enn seg selv.

I kunnskapsløftet 2006 så var gjøre-målene delt opp i fire kategorier, og til sammenlikning med det valgte kompetansemålet til denne masteroppgaven så er det kategorien «design» som er relevant (Imsen, 2020, s. 290). Her er det fire ulike kompetansemål som kan knyttes opp mot oppgavens mål fra kunnskapsløftet 2020, da de inneholder de samme begrepene. Med noen moderasjoner så kan det kan virke som det er disse fire målene som er blitt omgjort eller satt sammen. Dette vil også si at innholdet i det ene målet er på størrelse med de fire, og at målet dermed skal romme mye, slik lærerne påpeker. Lærerne må ta valg som også vil velge noe vekk noe annet, ved første øyekast og til min bekymring for Ola. Men, det er ingen begrensning i hvor mange ganger målet kan brukes. Lærer 2 nevner at hun bruker målet flere ganger, og at nettopp dette målet rommer hele håndverkstradisjonen vår. Dette syntes jeg var godt sagt og jeg ser at det både er rom for dybdelæring ved at læreren kan velge det materialet de er best kjent med, samtidig som man kan velge å bruke andre deler av målet i sammenheng med andre kompetansemål i senere tid. Mitt eget skapende arbeid rettes også mot dybdelæringen i den grad ved at jeg ønsker å lære mer om myke materialer for å praktisk kunne lære elevene på den beste måten, lære dem teknikker og møte elevene på alle nivå. Dette viser at jeg har kjerneelementet, håndverksferdigheter, i tankene når jeg arbeider. Kjerneelementet retter fokus mot at elevene skal kunne utvikle praktiske ferdigheter ved å bruke redskaper og materialer – lik det Liv Merete Nielsen skriver om byggesteiner i kunst- og håndverksfaget (Nielsen, 2019, s. 20).

For å runde av oppgavens problemstilling, så ønsker jeg se litt utover oppgavens definerte kompetansemål, og se på kunnskapsløftet 2020 som en helhet. Etter 7.trinn så er det ingen av målene som nevner noe om materialvalg utenom det valgte kompetansemålet. Og dermed kan målet brukes flere ganger for å dekke flere områder igjennom skoleårene. Men uavhengig om læreren velger å fokusere på myke, harde eller plastiske materialer så er mye av prosessene de samme. Begrepene i kompetansemålet forteller hva elevene skal kunne etter endt utdanning (Utdanningsdirektoratet, 2023), og dermed kan vi tenke oss at uavhengig av valgt materiale, så vil Ola igjennom en prosess der han lærer om mye av det samme i strikking, slik som i sløydsalen.

Vi bruker hendene våre i tekstiltimen, på lik linje med trearbeid i sløyd. Men vil Ola få en bedre opplevelse i kunst- og håndverk hvis han får en lærer som gjennomgår trearbeidet uten særlig kompetanse, eller ved å ha en lærer som underviser i tekstil, og har en dybdeforståelse der? Dette er et dilemma, for jeg ønsker å være trygg i det jeg skal lære bort, men samtidig så ønsker jeg å møte Ola sine interesser. Det er dog noen likheter i å arbeide med de ulike materialene, og dette ligger i prosessene.

Vi lager et produkt fra start til slutt – vi lærer om prosessene, for ikke å snakke om tålmodigheten man trenger, og nøyaktigheten man trenger for å skape et pent produkt. Vi arbeider med «bearbeiding» og «sammenføring» hvorav begge kan være overførbart mellom materialene, dog med noen små forskjeller. Der det å bearbeide strikketøy handler om å vaske og blokke plagg, så handler det kanskje om å pusse tre i sløydtimen. Forskjellige metoder, men likevel den sammenfølelsen av å gjøre seg flid med noe, og å gjøre seg ferdig. Sammenføring er en teknikk som jeg har undret meg litt over, men hvor jeg ser at målet – om å sette sammen deler til en helhet kan

relateres til både myke, harde og plastiske materialer – eller flere av materialene sammen. Dette forsterker også lærerne jeg har intervjuet ved at hver av dem har arbeidet med de ulike materialene, men målet er det samme – å bruke verktøy, enten hånd- eller elektriske ved å sammenføye og bearbeide noe på en miljøbevisst og trygg måte. Dermed er valgene om materialer bare styrende for hvilken del av det praktiske læreren velger. I byggesteinene til Liv Merete Nielsen står det om at byggesteinene står sentralt i hele faget, uavhengig av materialvalg og oppgave. Dette vil si at det er disse Ola lærer om gjennom arbeid med andre deler av kunst- og håndverksfaget (Nielsen, 2019, s. 20).

Ved å ta vare på restene så er man miljøbevisst, uansett materialvalg, og det kommer til synet uansett materialfokus. Lærerne hadde en bred enighet om at det var et større miljøfokus nå, og at man både samler på restark, trebiter og garnrester både med en økonomisk fordel, men også for å ha et miljøbevisst forhold til materialer. Det samme gjelder mitt skapende arbeid hvor jeg samler på alle tråder jeg klipper av for å bruke de i et senere prosjekt. Jeg har dermed sett at valget av materialer som er tilgjengelig i det valgte kompetansemålet er heller en mulighet enn en utfordring for den som skal bruke målet. Ved at hver enkelt lærer kan velge, så vil det føre til at læreren velger det materiale den er god i, og dermed retter fokuset mer mot en dybdeforståelse og en dybdelæring hos eleven. For det er elevens kunnskap etter endt utdanning som er det viktigste. Alle kunst- og håndverkslærere er forskjellige, og i løpet av «Olas» utdanning vil han kunne møte på flere enn bare meg – eller hva hvis han ikke får andre enn meg? Da kan det være en utfordring at vi som lærere ofte lener oss mot den kompetansen vi er trygg på, noe som kan føre til at Ola kun møter eksempelvis tekstil igjennom hele skoleløpet.

To av lærerne jeg intervjuet ønsket å dele opp målet i mindre deler, for å komme igjennom alle materialene. Den siste læreren nevner at hun bruker målet flere ganger. Med denne masteroppgaven har jeg sett at det er flere fellestrekk enn først antatt uavhengig av materialvalg, teknikk og redskap som blir brukt, og dermed kan jeg senke skuldrene i mine valg som blir tatt på skolen samtidig som jeg er bevisst over viktigheten ved å rette fokus mot håndverksferdighetene våre.

7 Bibliografi

- Alnes, J. H. (2023, September 6). Store norske leksikon. Hentet fra Hermeunetikk:
<https://snl.no/hermeneutikk>
- Andersson-Bakken, E., & Dalland (red.), C. P. (2021). Metoder i klasseromsforskning - forskningsdesign, datainnsamling og analyse. Oslo: Universitetsforlaget.
- Anette Moi. (2024, April 8). Hentet fra About: <https://anettemoi.com/about/>
- Bagger, L. (2023, November 13). Lærke Bagger. Hentet fra About Lærke Bagger:
<https://www.laerkebagger.com/contact>
- Braaten, J. B. (2022). Fra restegarn til restetest. #restetestgenser. Fordypningsoppgave MGLU.
- Det norske akademis ordbok. (2023, Oktober 2). Det norske akademis ordbok. Hentet fra Bearbeide: <https://naob.no/ordbok/bearbeide>
- Det norske akademis ordbok. (2024, April 11). Det norsk akademis ordbok. Hentet fra Erfaring: <https://naob.no/ordbok/erfaring>
- Det norske akademis ordbok. (2023, Oktober 2). Det norske akademis ordbok. Hentet fra Restegarn: <https://naob.no/ordbok/restegarn>
- Det norske akademis ordbok. (2024, Februar 21). Hentet fra Teknikk: <https://naob.no/ordbok/teknikk>
- Det norske akademis ordbok. (2023, Oktober 23). Det norske akademis ordbok. Hentet fra Trygg: <https://naob.no/ordbok/trygg>
- Drops Design. (2024, Februar 12). Garnstudio. Hentet fra Hvordan strekke/blokke et ferdig produkt : <https://www.garnstudio.com/video.php?id=516&lang=no>
- Ebdrup, N. (2023, Desember 15). Forskning.no. Hentet fra Hva er hermeneutikk?: <https://www.forskning.no/filosofiske-fag/hva-er-hermeneutikk/722732>
- Fassett, K. (2023, November 13). Kaffe Fassett. Hentet fra A colorful life - Kaffe's Biography: <https://www.kaffefassett.com/about/>
- FN-SAMBANDET. (2023, Oktober 2). Hentet fra FNs bærekraftsmål: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- Gi barna håp. (2023, Oktober 4). Gi barna håp. Hentet fra FNs bærekraftsmål: https://gibarna.no/fns-baerekraftsmaal/?gad=1&gclid=Cj0KCQjwmvSoBhDOARIsAK6aV7i6gMrrCJLStWw95dX17D_b9jB2LrxWUrSPVuZyZSy2DQS3RRJQ9s0aAsTXEALw_wcB
- Helseth, L. (2023, Desember 28). Store norske leksikon. Hentet fra Plastisitet: <https://snl.no/plastisitet>
- Homdal, M. (2023, November 13). Medvirkning i kunst og håndverk. Hentet fra Usn open archive: [file:///Users/jeanettebrendemo/Downloads/no.usn_wiseflow_6821794_54207106%20\(1\).pdf](file:///Users/jeanettebrendemo/Downloads/no.usn_wiseflow_6821794_54207106%20(1).pdf)
- Instagram. (2024, April 8). Hentet fra @Laerkebagger: <https://www.instagram.com/laerkebagger/>
- Instagram. (2024, April 8). Hentet fra @Skaperglæde: <https://www.instagram.com/skaber glaede/>
- Instagram. (2024, Februar 5). Hentet fra Anette Moi: [instagram.com/anettemoi](https://www.instagram.com/anettemoi)
- Jarning, H. (2023, November 15). Store norske leksikon. Hentet fra Norsk utdanningshistorie: https://snl.no/norsk_utdanningshistorie

- Kaffe Fassett. (2024, April 8). Hentet fra Gallery, knitwear:
<https://www.kaffefassett.com/gallery/knitwear/>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 14). Store norske leksikon. Hentet fra Bomull: <https://snl.no/bomull>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 20). Store norske leksikon. Hentet fra Ull: <https://snl.no/ull>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 20). Store norske leksikon. Hentet fra Merinoull: <https://snl.no/merino>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 20). Store norske leksikon. Hentet fra Alpakkauull:
<https://snl.no/alpakkauull>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 20). Store norske leksikon. Hentet fra Mohair: <https://snl.no/mohair>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 20). Store norske leksikon. Hentet fra Silke: <https://snl.no/silke>
- Klepp, I. G. (2024, Februar 2024). Store norske leksikon. Hentet fra Søm/nålearbeid:
https://snl.no/s%C3%B8m_-_n%C3%A5learbeid
- Kunnskapsdepartementet. (2020). Kunnskapsløftet 2020 i grunnskolen. Fagbokforlaget.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Det kvalitative forskningsintervjuet. Oslo: Gyldendal.
- Kvarv, S. (2021). Vitenskapsteori - Tradisjoner, posisjoner og diskusjoner. Novus forlag.
- Løvstad, Å., & Strømme, L. (2015). Design og håndverk. Gyldendal.
- Mejlbo, K. (2023, November 29). Utdanningsnytt. Hentet fra Hvordan tolke og lese nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk?: utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagskoler/hvordan-tolke-og-lese-nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/106867
- Meld. St. 28. (2015-2016). Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet. Stortinget: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet.
- Nasjonal digital læringsarena. (2024, Februar 5). NDLA. Hentet fra Materiallære:
<https://ndla.no/nb/subject:6055d62b-8373-47d3-8b56-e3d4c5560ff5/topic:1d936ee0-627d-4c8c-836d-117f80c65700/topic:49037783-b353-4f25-8f3d-355b99e2dba8/resource:fd435ae2-880e-4938-bb4a-07732d3b9577>
- Näumann, R., Riis, K., & Illeris, H. (2023). Bærekraftsdidaktikk i kunst og håndverk. Cappelen Damm Akademisk.
- Netland, T. (2023, September 6). Store norske leksikon. Hentet fra Fenomenologi:
<https://snl.no/fenomenologi>
- Nielsen, L. M. (2019). Fagdidaktikk i kunst og håndverk, i går, i dag, i morgen. Universitetsforlaget.
- Norges hudflidlag. (2024, Januar 31). Ung husflid. Hentet fra <https://husflid.no/fagsider-/ung-husflid/>
- Norsk industri. (2023, September 14). Norsk industri. Hentet fra Sammenføring:
https://ressurs.norskindustri.no/html/sgiAkDReMM6IN3HRXesG7Q/116/Sammenfoyningsmetoder_til_RB/story_content/external_files/Sammenfoyning.pdf
- Nyeng, F. (1. utgave 2012 / 4. opplag 2021). Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori. Bergen: Fagbokforlaget.
- Osmundsvåg, I., & Myklebust, I. (2024, Februar 5). Norsk digital læringsarena. Hentet fra Toving av ull: <https://ndla.no/nb/subject:6055d62b-8373-47d3-8b56-e3d4c5560ff5/topic:b0680d1a-ca88-4694-915c-585ad2b04910/topic:a8ec3b0a-3785-419a-9b35-300a00638fa0/resource:1:111079>
- På stell. (2024, Februar 19). Hentet fra Ullsåpe: <https://paastell.no/produkt/ullvask/>

- Randers-Pehrson, A. (2016). Tinglaging og læringsrom. Det utdanningsvitenskaplige fakultet.
- Riis, K., & Groth, C. (2023, Desember 20). Navigating methodological perspectives in doctoral research through creative practice Two examples of research in crafts. Form Akademisk, ss. 1-25. Hentet fra Navigating methodological perspectives in doctoral research through creative practice. Two examples of research in crafts: https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2720739/Riis_Groth_Methodological.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Ringereide, A. R. (2023, Oktober 2). Nasjonal digital læringsarena. Hentet fra Fagstoff: Hva kan du gjøre for miljøet? : <https://ndla.no/nb/subject:1:03e810db-3560-47b5-a5f6-e7afe1d0a2d6/topic:2:a635e5b5-aaaa-4807-8918-3f45d9901fac/topic:2:86bb40c9-4022-4ca9-8942-253aad69f097/resource:75acfad9-e2b4-4c2f-a023-7e290e8b65d5>
- Säljö, R. (2020). Læring - en introduksjon til perspektiver og metaforer . Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Rosvold, K. A. (2023, September 14). Store norske leksikon. Hentet fra Verktøy: <https://snl.no/verkt%C3%B8y>
- Rosvold, K. A. (2023, Oktober 2). Store norske leksikon. Hentet fra Elektroverktøy: <https://snl.no/elektroverkt%C3%B8y>
- Rosvold, K. A. (2024, Februar 13). Store norske leksikon. Hentet fra Bearbeiding (teknikk): https://snl.no/bearbeiding_-_teknikk
- Sander, K. (2023, desember 15). estudie. Hentet fra Hermeneutikk: <https://estudie.no/hermeneutikk/>
- Skaberglæde, M. (2024, Februar 12). Skaberglæde. Hentet fra Swatch bag: <https://skaberglaede.com/vare/swatch-bag/>
- Sporaland, I. G. (2023, September 14). Nasjonal digital læringsarena. Hentet fra Materiallære: <https://ndla.no/subject:6055d62b-8373-47d3-8b56-e3d4c5560ff5/topic:1d936ee0-627d-4c8c-836d-117f80c65700/topic:49037783-b353-4f25-8f3d-355b99e2dba8/resource:fd435ae2-880e-4938-bb4a-07732d3b9577>
- Sporaland, I. G. (2024, Februar 21). Nasjonal digital læringsarena. Hentet fra Sammenføringsteknikker i tre: <https://ndla.no/nb/subject:6055d62b-8373-47d3-8b56-e3d4c5560ff5/topic:d4f9aa01-be53-4a97-816a-7c865286a474/topic:dfd6f3ee-04b1-466f-a22a-ef60f252100b/resource:d8fbb38f-3c37-4342-b5d8-0d9cb46669ea>
- Toft, S., & Holte, K. (2017). Det skapende rom. Form akademisk, ss. 1-21.
- Universitetet i Oslo. (2023, Desember 4). Nettskjema. Hentet fra Hjelp og veiledninger for Nettskjema: <https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/>
- Utdanningsdirektoratet . (2023, August 7). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Slik ble læreplanene utviklet: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagfornyelsen/slik-ble-lareplanene-utviklet/>
- Utdanningsdirektoratet. (2023, Oktober 3). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Hvordan bruke læreplanene?: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/hvordan-ta-i-bruk-lareplanen/#a153411>
- Utdanningsdirektoratet. (2023, Desember 13). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Læreplan i kunst og håndverk (KHV01-02): <https://www.udir.no/lk20/khv01-02>

Utdanningsdirektoratet. (2023, September 22). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Kompetansemål og vurdering: <https://www.udir.no/lk20/khv01-02/kompetansemaal-og-vurdering/kv158?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2023, November 15). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Høring: Kunst og håndverk / Duodji/Duodje/Duedie : <https://hoering.udir.no/Hoering/v2/197?notatId=356>

Utdanningsdirektoratet. (2023, Desember 13). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Hva er nytt i kunst og håndverk: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagspesifikk-stotte/nytt-i-fagene/hva-er-nytt-i-kunst-og-handverk/>

Utdanningsdirektoratet. (2023, Desember 15). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Kunst og håndverk: Tverrfaglige temaer: <https://www.udir.no/lk20/khv01-02/om-faget/tverrfaglige-temaer?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2023, Desember 15). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Overordnet del: bærekraftig utvikling: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/2.5.3-barekraftig-utvikling/?kode=khv01-02&lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2023, Oktober 2). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Kompetansemål etter 7.trinn: <https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-lk20/KHV01-02.pdf?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2024, Februar 5). Kunnskapsløftet 2006. Hentet fra Generell del av læreplanen (UTGÅTT): <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/utgatt/generell-del-av-lareplanen-utgatt/innleiing/>

Utdanningsdirektoratet. (2024, Februar 5). Kunnskapsløftet 2006. Hentet fra Læreplan i kunst- og håndverk, etter 7.trinn: <https://www.udir.no/kl06/KHV1-01/Hele/Kompetansemaal/etter-7.-arstrinn>

Utdanningsdirektoratet. (2024, Februar 21). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Kompetanse i fagene: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/kompetanse-i-fagene/?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2024, Februar 21). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Timetall: <https://www.udir.no/lk20/khv01-02/timetall?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2024, Mars 12). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Hva er kjerneelementer?: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/hva-er-kjerneelementer/>

Utdanningsdirektoratet. (2024, Mars 24). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra Dybdeløring: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/dybdelaring/>

Utdanningsforbundet. (2024, Februar 21). Utdanningsforbundet. Hentet fra Organisering av årstimetall : <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2011/organisering-av-arstimetall-og-eksamen-i-videregaende-opplaring/>

Wikipedia. (2023, November 13). Wikipedia . Hentet fra Kaffe Fassett: https://no.wikipedia.org/wiki/Kaffe_Fassett

7.1 Figurer og tabeller

Figur 1: Materialer kategorisert ut fra egenskaper, av Sporaland, I. G. (https://ndla.no/image/49966). CC BY-SA 4.0 (Sporaland, Materialer).	18
Figur 2, Hermeneutisk spiral. Modell etter forskning.no (Ebdrup, Forskning.no, 2023)	23
Figur 3: Materialer kategorisert ut fra egenskaper, av Sporaland, I. G. (https://ndla.no/image/49966). CC BY-SA 4.0 (Sporaland, Materialer).	30
Figur 4 Kaffe Fassetts arbeider innen strikking og quilting (Fassett, 2023).	31
Figur 5 Et utvalg av bilder hentet fra @laerkebagger sin instagramprofil (Instagram, 2024).....	32
Figur 6 Et utvalg bilder hentet fra @skaberglaede sin instagramprofil (Instagram, 2024).	32
Figur 7 Et utvalg bilder hentet fra Anette Moi sin hjemmeside (Anette Moi, 2024).	33
Figur 8 Usortert restegarn	33
Figur 9 Sortert restegarn.....	33
Figur 10 Sett av genser og selebukse strikket av meg.....	36
Figur 11 Gresskar strikket av meg.....	36
Figur 12 Rillestrikk, rettstrikk, ribbestrikk og mønsterstrikk (perlemønster) Se flere prøvelapper under 4.3.2 strikkede prøvelapper.	36
Figur 13 Toving i vaskemaskin	37
Figur 14 Toving for hånd med grønnsåpe og filtenål	37
Figur 15 Hekling for første gang	38
Figur 16 Brodering på lerret.....	38
Figur 17 Hjemmelaget pappvev og restegarn	39
Figur 18 Digitalt tegnede skisser, tegnet på ProCreate.....	41
Figur 19 Prøvelapper med striper som tema	42
Figur 20 Prøvelapper med struktur som tema	43
Figur 21 Prøvelapper der mønster var i fokus.....	43
Figur 22 Andre prøvelapper til arbeide	43
Figur 23 Vasking av prøvelapper.....	44
Figur 24 Prøvelappene satt sammen i rett form, før sammenføring	45
Figur 25 Forsøk på å sy sammen lapper med nål og restegarn	45
Figur 26 Forskjellige hekleteknikker på samme arbeid	46
Figur 27 Hekling av prøvelapper	46
Figur 28 Tote-bagen sett fra to sider	47

Figur 29 Innerstoff i tote-bag med lomme og snøring.....	47
Figur 30 Tote-bagen ferdigstilt	48
Tabell 1 Spørsmålskategorier til intervju med lærere i kunst- og håndverk.....	25
Tabell 2 Oversikt over lærerne	26
Tabell 3 Original tabell hentet fra: (Braaten, 2022). Endret for å passe denne masteroppgaven.....	34
Tabell 4 Sektordiagram av lærer 1 sine tolkninger.....	56
Tabell 4 Sektordiagram av lærer 2 sine tolkninger.....	56
Tabell 6 Sektordiagram av lærer 3 sine tolkninger.....	56

8 Vedlegg

8.1 Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsarbeidet «Lærerens tolkning av kompetansemål»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på hvordan lærere tolker og arbeider med ett spesifikt kompetansemål i kunst- og håndverk. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målet for arbeidet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette forskningsarbeidet er en del av min mastergradsavhandling ved Universitetet i Sør-øst Norge. Formålet med dette forskningsprosjekt er å finne ut av hvordan ulike lærere tolker det samme kompetansemålet, samtidig som jeg forsker på et valgt materiale imot det samme kompetansemålet for å øke min egen kompetanse – målet med dette er å se bredden i kompetansemålet og stille spørsmål til hvordan læreplanen er utformet for å sette lys på kompleksiteten i kompetansemålene i dag. I denne forskningen skal jeg intervju tre mellomtrinns lærere med lang arbeidserfaring og studiepoeng i kunst- og håndverksfaget. Jeg ønsker å legge vekt på lærerens egne tolkninger og handlinger.

Forskerspørsmålet jeg ønsker å analysere ved hjelp av intervju er:

- Hvordan tolker lærere et spesifikt kompetansemål i kunst og håndverk på mellomtrinnet, og hvordan gjør de det i praksis?

Kompetansemålet det forskes på:

«Bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte.» (Utdanningsdirektoratet, 2023).

Opplysningene som blir hentet inn vil kunne leses av andre interesserte innen tema da mastergradsavhandlingen vil ligge tilgjengelig på nett.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Til dette intervjuet er det tre lærere fra ulike skoler rundt om i Norge som får spørsmål om å bli med på arbeidet. Noen av lærerne vil ha intervjuet over zoom og andre vil jeg møte personlig. Jeg stiller de samme kriteriene til de ulike lærerne, da jeg ønsker å innhente informasjon fra noen som har jobbet mange år i barneskolen med kunst- og håndverk som fag på mellomtrinnet. Jeg har valgt mellomtrinnet, da jeg ønsker å se på et kompetansemål etter 7.trinn, fordi dette kompetansemålet sammenfatter de andre årstrinnene også. Jeg ønsker at lærerne skal ha studiepoeng/vekt tall i faget for å ha et sterkere kunst- og håndverksbakgrunn.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du ønsker å delta i dette arbeidet, innebærer det at du stiller til intervju. Intervjuet vil vare i ca. 1 time. Du vil få kompetansemålet og spørsmålene på forhånd, men det kan komme flere utdypende spørsmål underveis i intervjuet. Jeg ønsker å ta opptak og notater fra samtalen. Hvis du har noen undervisningsopplegg koblet til det samme kompetansemålet, så gjerne ta med en kopi av dette. Det samme gjelder elevprodukter du tenker kan være relevant fra kompetansemålet. Dette er ikke et krav, men ønskelig hvis det finnes.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i arbeidet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg, Jeanette, samt mine veiledere som har tilgang på dataen fra studiene. Jeg kommer til å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene ved å erstatte ditt navn med en kode som lages på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Datamaterialet vil lagres på en forskningsserver slik at ingen andre har tilgang. Alt av datamateriale vil bli bearbeidet og transkribert av intervjuer.

Det vil ikke være mulig å gjenkjenne deg som intervjuobjekt. Det som vil komme frem i min mastergradsavhandling er antall år du har jobbet i skolen/erfaring og hvilken studiebakgrunn du har.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsarbeidet avsluttes?

Arbeidet vil etter planen avsluttes når mastergradsavhandlingen blir godkjent (ca. juli 2024). Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres og lydopptaket slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sør-øst Norge har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette arbeidet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Veileder: Karete Roksvåg på mail: karete.roksvåg@usn.no
- Veileder: Anniken Randers-Pehrson: Anniken.randers-pehrson@usn.no
- Forsker: Jeanette Brendemo Braaten: Jeanette.h.brendemo@hotmail.com
- Vårt personvernombud: Paal Are Solberg: personvernombud@usn.no

Med vennlig hilsen

Jeanette Brendemo Braaten
Prosjektansvarlig

Karete Roksvåg
Veileder

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om arbeidet «tolking av kompetansemål» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervjuet der det vil bli tatt notater og lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til arbeidet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Intervjuguide

Spørsmålene i denne intervjuguiden vil deles inn i temabolker, slik at vi kan fokusere på et mer samtalebasert intervju.

Forskerspørsmål:

Egen praksis:

Hvordan kan jeg forbedre min egen kunstneriske praksis innen arbeid med garn, ved å jobbe med et spesifikt kompetansemål?

Lærere:

Hvordan tolker lærere et spesifikt kompetansemål i kunst og håndverk på mellomtrinnet, og hvordan gjør de det i praksis?

Spørsmål jeg stiller meg selv under utforskningen med kompetansemålet:

- Hvordan tolker jeg som forsker kompetansemålet?
- Hvordan ønsker jeg å vektlegge fokuset i komp.målet?
- Hvilke oppgaver er relevant å ta med seg videre ut i skolen, fra mine utprøvinger med kompetansemålet?

Intervjuspørsmål:

Generell info og småprat:

- Når var du ferdig utdannet og hvor lenge har du jobbet i skolen?
- Hvilke læreplaner har du jobbet med? LK97? LK06? LK20?
- Hva er din bakgrunn innenfor kunst- og håndverk?

Tolkning av kompetansemålet som helhet:

- Hvordan tolker du kompetansemålet ovenfor?
- Hvis du skal forklare målet med egne ord, hva står det da?

Undervisning:

- Hvordan legger du opp undervisningen din rundt dette komp.målet? Hva fokuserer du på?
- Jobber dere med progresjon rundt dette kompetansemålet? Har du noen tanker om det?
- Vet du noe om hvordan skolen velger å dele inn de ulike delene av kompetansemålet? Mtp. Myke, harde og plastiske materialer?
- Bruker du målet flere ganger i løpet av et skoleår? I såfall hvordan?

Tolkning av enkelt ord i kompetansemålet:

- Hvordan tolker du ordet trygg i denne sammenhengen? Eksempler?
- Hvordan tolker du ordet miljøvennlig i denne sammenhengen? Eksempler?

- Kan du forklare ordet sammenføye med egne ord? Eksempler?
- Kan du forklare ordet bearbeide med egne ord? Eksempler?
- Hvordan tolker du myke materialer?
- Hvordan tolker du harde materialer?
- Hvordan tolker du plastiske materialer?